

Son Aboedi hoafi Son ai sürü papimarandi

Yangiri n'ngombo Hoafi ra nindoumbomefeyo

¹ Horombo hondü God ai hifi nda nafikoate-yuambe Hoafi nda mengoro. Hoafi ra ai Godindi fikimi mengoro asu God-ane. ² Horombo hondü Hoafi ra Godindi fikimi mengoroane. ³ God ai Hoafi raninambo munğu moatükuni ra nafimarandi, nga moai ngorü-moatükuni ngorü nafi süngure tüküfeyo. ⁴ Hoafi ra yangiri n'ngombo n'imndühane asu yangiri n'ngombo ra nindou-yafe si-ane. ⁵ Si ra nimbı ranahambo si asagado, nga nimbı ra ngiri si ranahambo gabudeandi.

⁶ Nindou mamı God ai koamarıheira mahu. Ahandı ndürı Son-ani. ⁷ Nindou ranaheimbo si ranahambo anihondumbo hoafombohünda mahu. Nindou munğu ai hoafi ra himborıyei hehi anihondumbo-mbirihinda yehuenüngu mahu. ⁸ Son ra si ranıyupoanı, nga si ranahambo anihondumbo hoafıyu-randeimbı yangır-ani. ⁹ Si ndanana si hond-ane asu ai hifi ndanıhü tüküfe haya asu nindou munğuambo si boakıfoare arandı.

¹⁰ Nga Hoafi ranai hifi ndanıhü mengoro. Hoafi raninambo God ai hifi nda nafimarandi, nga asu nindou hifi ndanıhü anıboadei ranai moai ahambo fıfirıhorı. ¹¹ Ai ahandı ngoafi hondüna hu, nga asu nindou ahandı

ngoafihündi ai moai ahambo fihiri+horim+indei.
 12 Nga didiyei ahambo anihondumbo-
 ri+horühi fihimari+horambo asu ai aheimbo
 kamafoareandüra ai Godindi n+mor+
 tükümehindi. 13 Moai hifi+nindi moatükun+nambo
 Godindi n+mor+mboyahi tüküyahindi si+ri+
 boagiri+ramehindi nou. Wani, nga God ai ahandi
 hohoanimo süngu ahandi n+mor+mboyahi
 mari+hündi. 14 Hoafi ra nindoumbofe tüküfe
 mburamboyo asu sihefi mbusumo manüguwa
 ai ndüri adükarümbi ra hoeimar+huri. Ndüri
 adükarümbi ra Godindi n+mor+ mam+ yang+ri+
 ranahand-ane. Ai afindi hipoambore-randeimb-
 ani asu sihefimbo Godimbo afindi moatükun+
 anihondumbo nafuimaramuni.

15 Son ai ahambo anihondumbo hoafimayu.
 Ai puküna hoafiyundürihi yahuya, “Ro nindou
 ndanahamboyah+ hoafimayahandüri, ‘Ro boatei
 tükündaheanda ai wandi süngu tükündüfimbui,
 nga aiana adükari safi ngasündeandreimb-
 ani. N+mböe ai boateifi manüguwa ro
 tükümeheandane,’ ” mehu.

16 Ahandi afindi hipoambofe rani-süngu
 sihefimbo afindimbo aboedi+aboedireamuni
 arandi. 17 Mosesindi war+ sünguyo ahinümbi
 hohoanimo tüküme Feyo, nga hipoambofe
 hohoanimo asu anihondumbofe hohoanimo
 ra Sisas Kraisi+ndi sünguyo tüküme Feyo. 18 Moai
 nindou mam+ ai-amboani God hoeiriri, nga
 Godindi n+mor+ mam+ Afindandi fik+mi+
 nüngumbü ai God-ani asu ai yang+ri+yu Godimbo
 hoeiriri+ haya sihefimbo nafuimaramuni.

Son ai ro nindou God koamafoariri+yahipoani

*mehu**(Matyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Ruk 3:1-18)*

¹⁹ Suda bogori ai Godimbo sihou-rundeimbi bidifiri Rifai sirihundi babidimbo koamari-houpura Serusarem hiningiru houmbo kosimo Son sowahi tukuyafu duduyafundowohu yahomoya, “Se didiyafa?” mehomondamboyu.

²⁰ Raníyu asu Son ai moai diboreandi, nga weindahi anihondumbo hoafiyuhi yahuya, “Roana Nindou God koamafoariri Kraisi raníyahipoani, nga wani,” mehu.

²¹ Raníyomo asu simbori hoafiyomondowohu yahomoya, “Asu se didiyafa? Asu se Erasayafi?” mehomondamboyu. Asu Son ai simbori hoafiyupurühi yahuya, “Wani, roana raníyahipoani.” Asükaiyomo duduyafundowohu yahomoya, “Ro Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi hifandarihuri, se raníyafi?” Asükaiyu ahamumbo simbori hoafiyupurühi yahuya, “Wani, roana raníyahipoani,” mehupuri.

²² Raníyomo asu ahambo hoafiyomondowohu yahomoya, “Asu se didiyafi nimora? Se yihoeimbo hoafiyafan-animbo asu ro hoafi ra nindou yihoeimbo koamari-houmuni ahamumbo sowana semindi homboanefi. Se sihafimbo nungumambisafa?” mehomo.

²³ Raníyu asu Son ai ahamumbo simbori hoafiyupurühi yahuya, “Ro rananahi: Nindou mamí ahandi yasimondi nimí wohi furikoate-yowohü mingiyohü yahoya, ‘Bogorindi nafí aboedi nafindihehindi,’ meho, nga ro rananahi,” mehu. Horombo hoafi nda Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi Aisaia rareamboyu yahurai

bukambe hoafi mayu.

²⁴ Farisi aiyomo nindou hoafi sowandümo homo-rundeimbi ahamumbo koamari-houpura makosomo. ²⁵ Nindou ranai Sonimbo hoafiyomondowohü yahomoya, “Asu se Kraisiyafipoani, Erasayafipoani, Godindi hoafi hoafiyu-randeimbiyafipoani, nga asu nimboefi se hundürürandüri maranda?” mehomondamboyu. ²⁶ Raniyu asu simbori Son ai hoafiyupurühi yahuya, “Roana hoenambo yangir-ane hundürühi arihandi, nga sihamundi mbusümo nindou mamani anüngu, nga asu seana moai nindou ranahambo fifirihori. ²⁷ Ro boatei weindahi ratüpurüya arihandi, nga nindou ranai animbo süngunambo weindahi rande ratüpurindümbui. Nga asu roana nindou aboedi hamindiyahipoani ahandi su wofihimondi maramüdu ra fufurihefembohünda,” mehu.

²⁸ Hoafi nda Betani ngoafihü Sodan hoe gogoanini tüküme feyoane. Asu hifi ranihüyo Son ai nimorehi nindowenihahi aheimbo hundürümarandüri.

Sisas ai Godindi sipsip nimor-ani

²⁹ Ngorü sihi Son ai himboyuwane Sisas ahambo sowana masünuwa hoeirirühi yahuya, “Godindi sipsip nimori asüfu ra hoeirihori. Ranahandi süngu-animbo God ai nimorehi nindowenihahi-yafe hohoanimo moaruwai ranahambo amboawi mbüsümbui. ³⁰ Nindou ranahamboyahahi ro siheimbo hoafiyahandürühi, Nindou ai ro nimboahani wandi süngu düdümbui. Nindou ai adükari bogor-ani, nga

roana ai nahuraiyah+poani,' masahandüri. Nga asu ro niŋgokoate-yahambe ai manüngu. ³¹ Asu ro moai fifiri+hini, nga nindou ra didimbei, nga asu Israer+hündi ai ahambo fifirimbirihora sahehea sini hundüri-marhandüri," mehu.

³² Son ai yare hoafiyundüri+ yahuya, "Ro hoeir+heandani Yifiafi Aboedi wupufo nahurai sünambeah+ndi kosi ahand+wami pühiyo mamaro. ³³ Awi ro moai nindou ranahambo fifiri+hini, nga God aiyu wambo hoenambo hundürümb+randüra yehuenüngu koar+hend+rihi yahuya, 'Se hoeindowandani Yifiafi Aboedi kodi nindou ranahand+wami nimandoani ana, asu ai-an+ambo aheimbo Yifiafi Aboed+nambo hundüründandüri+mbui,' mehu. ³⁴ Yifiafi Aboedi ahand+wami kosi mamaro ra hoeimar+heandi asu an+hondümboanahi hoafayah+ nindou nda God+ndi nimor-ani," mehu.

Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi kamafoareapur+

³⁵⁻³⁶ Ngorü si Son ai asukai ran+hü ahambo süngur+neri-r+nandeimbi babidimbo nüngumbo Sisas+imbo hoeirirane mahuamboyu, asu Son ai hoafiyuh+ yahuya, 'Se hoeir+ne. Ndanani God+ndi sipsip nimorayu.' ³⁷ Son ai ramhuamboyafani asu himboriyafani hena ai Sisas+ndi süngu mahafani. ³⁸ Raniyu asu Sisas ai hihirifi hoeireapirane ahand+ süngu mahafandamboyu hoafiyup+rihi yahuya, "Se nini kokomboyafana?" mehup+ramboyafani, asu simbori hoafiyaf+nandowohü safanea, "Rabai, se nahiyafi nimbafi aranda?" (Ndüri 'Rabai'

ahandi n̄im̄indi ra yamunde-randeimb-ane.)
³⁹ Sisas ai hoafi+yup̄ir̄uh̄i yahuya, “Süh̄ufani naha hoeir̄ine,” mehup̄iramboyafani. Asu ai hüfani wor̄i n̄imar̄umbi ra hoeir̄ine hena, asu rani sihi ai-d̄ibo mamar̄ifani ra ndeara n̄imbambeyo.

⁴⁰ Nindou yimbu ranai Son̄indi hoafi h̄imbor̄iyafani hena Sisas̄indi süngu mahafandi ahafandi ndür̄i ra ŋgorü ana Andru, Saimon Pitandi ak̄id̄iyu. ⁴¹ Ai hu, ahandi amon̄go Saimon kokor̄ur̄i hoeir̄ir̄i haya hoafi+yund̄uh̄i yahuya, “Ro Mesaia hoeimar̄ihur̄i,” mehu. (Ndür̄i Mesaia ra Grik hoaf̄inambo Krai-ani.) ⁴² Raniyu Andru ai Saimon̄imbo serüm̄undi Sisas sowana mahüfu-amboyu, asu Sisas ai Saimon̄imbo hübudur̄ur̄uh̄i hoafi+yund̄uh̄i yahuya, “Seana Son̄indi n̄imori Saimon-anafi, ŋga sihaf̄i ndür̄i ana Sifasi-mbeyowamboane,” mehu. (Ndür̄i Sifas ranana n̄imoei-ane.)

Sisas ai Firip Natanier̄imbo fih̄imarap̄im̄undu

⁴³ Ŋgorü si Sisas ai Garirinambo hafombo yahuhaya n̄imar̄umbo, Firip̄imbo hoeir̄ir̄uh̄i hoafi+yund̄uh̄i yahuya, “Se mborai wandi süngu,” mehundo. ⁴⁴ Firip, Betsaidahündi Andru, Pitabab̄id̄imbo mam̄i ŋgoaf̄ihünd-ani. ⁴⁵ Raniyu asu Firip ai Natanier̄imbo kokor̄ur̄i hoeir̄ir̄i haya hoafi+yund̄uh̄i yahuya, “Horombo Moses ai ah̄in̄umbi hoafi sürü pap̄irand̄uh̄i nindou kud̄umbui mehu ra fifiro. Asu God̄indi hoafi hoafi+yomo-rundeimb̄i amboani ai mam̄i yahurai sürü pap̄imarundi ranahambo hoeimar̄ihori. Nindou ranana Sisas-ani Sosep̄indi n̄imori Nasaret̄ihündi,” mehuamboyu. ⁴⁶ Asu Natanier

ai Firipimbo düdufinduhü yahuya, “Asu Nasaret ngoafihü ra aboedi moatükuni tükümandifeyo rane?” mehuamboyu. Asu Firip ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Naha se sühüfi hoeirosi,” mehu.

⁴⁷ Sisas ai Natanierimbo hoeirirani mahüf-amboyu hoafiyuhi yahuya, “Nindou ndanana Israerihündi hond-ani, nga aiana anihondumbo yangiri hoafiyu-randeimbani,” mehu. ⁴⁸ Ranıyu asu Natanier ai Sisasimbo düdufindühi yahuya, “Se wambo nünguro fifiro-wandirimboyafa?” mehundu-amboyu. Asu Sisas ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Firip wambo fifirife hoafikoate-yuambe süfuri afümambe manimbafa hoeimarıheanini,” mehu. ⁴⁹ Ranıyu asu Natanier ai Sisasimbo hoafiyundühi yahuya, “Yamundo-randeimbi, seana Godındi nımor-anafi! Seana Israerihündi-yafe adükari bogor-anafi!” mehundo-amboyu. ⁵⁰ Asu Sisas ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Ro sıhambo süfuri afümambe hoeimarıheanini masahi ranımboanafi anihondumbo-arowandiri? Nga awi sünguna se afındi moatükuni ranahambo ngasündeandeimbi tükündifeyoani hoeindowamboyafi,” mehu. ⁵¹ Asükaiyu hoafiyuhi yahuya, “Ro sıhamumbo anihondumboanahi hoafayahapuri: Süngunambo ana sünü sübüdühoehü sünambeahındi nendi ai Nindou Hondündiwami gafomo kodomo ndundani hoeindumboemo,” mehu.

2

Sisas ai boatei hepünifeimbi moatükuni

ratüpurimayu

¹ Yimbu nimb+yomo houmbo nindowenihi ngorü ai Gariri hifambe Kena ngoafihü nimorehi masemüdu. ² Raniyo Sisasimbo asu ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo ahamumbo amboani nimorehi semindi sesesi ranambe didimo masei. ³ Rani-simboani wain hoe ra muᅅgu masimindeiamboyo, asu Sisasindi hondai nimirimbo hoafiyondowohü yahoya, “Nindou ai wain hoe muᅅgurihimboanei,” mehondowamboyo. ⁴ Asu simbori yare hoafiyundühi yahuya, “Me, nimboe se wambo rani-moatükunimbo hoafayafa? Ndanana sihei siane, nga awi ro ranimbofembo si ra yohoyopoani.” ⁵ Ra-mehuamboyo asu hondai ai wori aharambüriñdi ratüpuriyomo-rundeimbi ahamumbo hoafiyopurühi yahoya, “Sisas ai nini-moatükunimboyo refembo hoafinduanira-süᅅgundundi,” meho.

⁶ Ngoafi ranihü nimo ei hipiri 6 afindi hoe hafo tüküfe-randeimbi Suda ai fi aboediferambo hundürüyorambohünda burimayo. ⁷ Raniyu Sisas ai ratüpuriyomo-rundeimbi ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Se hipiri ranambe hoe fuibidi-houndi,” mehuamboemo. Asu ai hipiri ranamboe hoe fuibidihoumbo tüküru-tüküru-marundi. ⁸ Raniyu asu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Se hoe ra nimoamonindi kaboandundü-animbo nindou sesi kanimbo ehu ahambo sowanambo ndowandümo ngomo,” mehua-mboyomo asu ai rasüᅅgumarundi. ⁹ Nindou sesi kanimareandi ai hoe ra apire hoeireandane, asu wain

hoe apimayowamboyu, ai moai fifireandi dagüdambombai wain hoe ra. Nga ratüpuriyomorundeimbi ai-yanğiriyoye mafuindümo fondi ra fifimarundi. Ranıyu asu nindou sesi kanıre-randeimbi-mayu ranai nindou nımorehi semındımbo-mayu ranahambo mborai mehundo. ¹⁰ Ai hoafıyundowohü yahuya, “Ndanı-ndanı hoafühi ana nindou wain hoe aboedi boatei simındeı mburühümboaneı, asu süngunamboane moaruwai ra simındeı arıhündı. Nga asu seana aboedi safı ra kıkıhandıfı nımarıfı mburamboyafı hapondanı randı sowandıfı masınıfı,” mehu.

¹¹ Sisas ai Gariri hıfambe Kena ngoafıhü boateı hapünıfeimbi moatükunı ramareandı. Ai ahandı adükarı ngınındı ra nafuımayuwamboyo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai ahambo anıhondümbo-marüwuri. ¹² Ranıyo asu Sisas ai ahandı hondı, akohoandı asu süngururü-rundeimbi babıdımbo Kena ngoafı hınıngırıhi hehi Kaperneam ngoafına hei ranıhü yahunümbı si manımboei.

Nındou ai Godındı worambe kakı semındımbo ratüpurımemonda Sisas ai hemafoareapurı

(Matyu 21:12-13; Mak 11:15-17; Ruk 19:45-46)

¹³ God ai Israerımbo Isipıhündı aboedambomareandürı ranı adükarı si Pasofa warı ra ndeara akımı tıfımareandamboyo asu Sisas ai Serusarem ngoafına mahafu. ¹⁴ Hafu tüküfi haya Godındı worambe kefuai hu hoeıreandane, nındou ai burmakau, sipsip, ndu pemıyomonda asu kakı sıseru sabupurı rundühi mamarımonda hoeımareapurı. ¹⁵ Ranıyu wofı

hoandari nafiri hai semündü haya raninambo ahamumbo burmakau, sipsip, ndu napo ra kameihi bukürifoareapurühyu, asu nindou kaki siseruründühi mamarimo ahamundi kaki ra buburamündi pütifihiyu fondi ra hihire amoahimareandi. ¹⁶ Raniyu asükaiyu nindou ndu kakifihisaurundühi maningomo ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Napo ra fufuründümo houmbo moanewana ngorügoanini homo. Asu se wandi Apendi wori ndanambe maket worimborihihemi pemiyeyi asu kakifihimbo seihü arihünda?” mehuamboemo. ¹⁷ Asu ahambo süngururü-rundeimbi ai hoafi Baiborambe mapeningo ra hohoanmomemo, ‘Rosihafi wori aboedi mbifondarowa sahehea ranimboanahi afindi tinirifoayahi,’ meho.

¹⁸ Asu Suda ai Sisasimbo hoafiyomondowohü yahomoya, “Se ninini hepünifeimbi moatükuni ramandowandi yihoeffimbo wori ranambeahindi hemoafoarowamuni ra nginindani yaho nafuimbohündambo?” mehomondamboyu.

¹⁹ Asu Sisas ai simbori hoafiyupurühi yahuya, “Rosihamumbo hoafayahi, Godindi wori nda biriboadundani asu ro asükainda ngimi sinambo yangiri worimbondi-hamboyahihü,” mehuamboemo.

²⁰ Raniyomo asu Suda ai hoafiyomondühi yahomoya, “Nindou ai wori nda 46 himbani worimbomarundane asu se ngimi sihi yangiri asükainda worimbondihimungundihamboyahihü asafi?” mehomondamboyu.

²¹ Sisas ai ahandi fimboyu Godindi wori süngunambore kafaore hoafimayu. ²² Ranियो

Sisasimbo God ai honḡuambeahindĩ botiriri simboani ahambo süngururü-rundeimbi ai horombo ahandi fimbo hoafimayu ra ḡusüfoambe pumarindümo. Raniyo horombo Sisas hoafimayuyo Godindĩ bukambe sürü papimarundi raniyo ra anihondumbo-marundi.

Sisas ai munḡuambo nindouyei hohoanimo fĩfireandi

²³ Sisas ai Suda-yafe adũkarĩ si Pasofa ranahambohũnda Serusarem ḡoafihũ mamaru. Raniyo nindou afindĩ ranai Sisas hepünifeimbi moatũkunĩ ramareandi ra hoeirihĩ hehi anihondumbo-marĩhindĩ. ²⁴ ḡga asu Sisas ai nindou ranahei hohoanimo ra fĩfire hayambowambo moai anihondumbo-rearũ. ²⁵ Asu nindou amuri ai Sisasimbo nindouyei hohoanimo ranahambo nafuiyondürũhĩ hoafiyondopoani, ḡga ai ahei ḡusüfoambe hohoanimo ra munḡuambo fĩfireamboani.

3

Sisas ai Nikodemus-dibo wataporimefanĩ

¹ Nindou mamĩ Farisi-ambeahindĩ manḡḡu ahandi ndürĩ Nikodemus ai Suda-yafe bogoriyu. ² Asu mamĩ nĩmbokoani Nikodemus ai Sisas sowahĩ hu tũküfĩ hoafiyundũhĩ yahuya, “Yamundo-randeimbi, Ro fĩfirĩ-hunĩnĩmboanefĩ, seana nindou yamundo-randeimbi God koamarĩhenĩn-anafĩ. Nindou ḡgorũ ai-amboani ḡḡirĩ hepünifeimbi moatũkunĩ se Godindĩ ḡḡinĩndĩnambo rawarowandi ra randeandi,” mehuamboyu.

³ Asu Sisas ai sɨmborɨ hoafɨyundüɨ yahuya, “Ro sɨhambo anɨhondümböanahɨ hoafehanɨnɨ: Nindou ai sɨmborɨ tüküfekoate-ayu ana, ai ŋgɨrɨ God hɨfandarandɨ ranambe ŋgu,” mehu.

⁴ Nikodemus ai sɨmborɨ hoafɨyundüɨ yahuya, “Asu nindou adükarɨhündɨ ra nüngunde hondɨ ai wakɨndɨrɨmɨndoanɨ asu nɨmorɨ akɨdou nahuarai tükümandɨfia? Asu ŋgɨrɨ nindou ai hondandɨ furambe daguduwanɨ asükai wakɨndɨrɨmɨndo,” mehuamboyu.

⁵ Asükai Sisas ai Nikodemusɨmbo hoafɨyundüɨ yahuya, “Nindou ai Yifiafɨ Aboedɨnambo asu hoenambo sɨmborɨ tükümbüfiyu-wamboane. Refekoate-ayu ana, ŋgɨrɨ God hɨfandarandɨ ranambe gafu. ⁶ Nindoundɨ fi ranana ahandɨ hondafɨndɨ-yafe findambo tükümeɨfiyuani, ŋga ahandɨ yifiafɨ ranana Yifiafɨ Aboedɨndɨ ŋgɨnɨndɨnambo tükümeɨfeyoane. ⁷ Ro

hoafɨyahüɨ se sɨmborɨ tükündahindɨ masahɨ hoafɨ ranambo se ŋgɨrɨ hepünafoandüɨ afɨndɨ hohoanɨmondafɨ,” mehu. ⁸ Werɨ ranai ai hohoanɨmomayo süngu werɨyo hoarandɨ. Asu se werɨ fisɨhoasɨ ranɨ-yanŋgɨr-ane hɨmborayafɨ, ŋga nɨnɨ-nafɨ tüküfe hayamboyo asu nɨnɨ-nafɨyo aho ra moai fɨfɨrowandɨ. Asu nindou Yifiafɨ Aboedɨnambo sɨmborɨ tükehindɨ amboanɨ mamɨ yahurai-ane,” mehu.

⁹ Asu Nikodemus ai Sisasɨmbo düduɨfindüɨ yahuya, “Asu se hoafɨmayafɨ nda nüngunahurai tükümandɨfea?” mehundowamboyu.

¹⁰ Asu Sisas ai sɨmborɨ hoafɨyundüɨ yahuya, “Seana Israeri-yafe yamundo-randeimb-anafɨ, ŋga asu seana awi moai fɨfɨrowandɨyo? ¹¹ Ro

sihambo anihondumboanahi hoafayanini, Ro ninimoatükuniyo fifirimarihundi ranane wataporimbo-rihu arihundi. Asu ro ninimoatükuniyo hoeimarihundi ranane wataporimbo-arihundi. Nga hoafi ro wataporimbo-arihundi ranahambo se sahümündi daboadanambo-arihindi. ¹² Ro siheimbo hifi ndanihündambo wataporimbo-marihandüri, nga asu moai se wambo anihondumbo-rihindiri. Asu ro sünambeahindi moatükunimbo wataporindahan ra nüngündühi anihondumbo-ndihindühi fifirimandhia?

¹³ Moai nindou ngorü hifi ndanihündambo ana sünambe hafu, nga Nindou Hondü sünambeahindi makusu ai yangriyu asukai mahafu.

¹⁴ Sapu horombo Moses ai amoasiri nimi wohi furikoate-reandühi semündü nimoamo botimareandi. Asu mamihai yahurai-animbo Nindou Hondumbo amboani semündü nimoamo botifiamboani. ¹⁵ Rananimbo nindou ahambo anihondumbo-arior ranai yangri koadürumbo-koadürumbo ningo ra mbisahümündi-amboane. ¹⁶ God ai nimorimamümbiyu hayamboyu nimoreh nindowenihi hifi ndanihü aniboadei ranaheimbo ngusüfo pareandürühiyu asu ahandi nimorimamihai ra hifina koamarherü. Nindou mungu didiyehi ahambo anihondumbo-arior ai ngiri awandihendi, nga koadürumbo-koadürumbo nimboeimboyei. ¹⁷ God ai ahandi nimorihifina koamarherü ra ai kosi nindou yibobore-randeimbi nahurai hifihündi nindouyei hohoanimo yibobofemboyupoani.

Ŋga rananĩmbo munġuambo hifihĩndĩ nindou ai ahandĩ sũngu aboedambo-mbeahinda yahu hayamboyu koamarĩheira makusu.

¹⁸ Nindou Godĩndĩ nĩmorĩmbo anĩhondũmbo-areandĩ ahambo ana ŋgĩrĩ yĩbobondirũhĩ papĩ-hoafĩndũrĩ, ŋga nindou ahambo anĩhondũmbofe-koate-ayu ranahambo-anĩmbo yĩbobondirũhĩ papĩ-hoafĩndũrĩmbui. ¹⁹ Yĩbobofe ranahandĩ nĩmĩndĩ ra ndahurai-ane: Sapo si aboedĩ ra sũnambeahĩndĩ makosoyosĩ, ŋga asu ai moai ranahambo yifirĩyei, ŋga ai nĩmbokoanĩ nĩmbĩ afĩndĩ pĩmayo ranambe nĩŋgomboyei yifirĩmayei. Nĩmboe sapo ai moaruwai hohoanĩmo rarĩhindũhĩ wamboyei ramehindĩ. ²⁰ Munġuambo nindou dĩdĩyei si ranahambo yĩboaruko-arĩhindĩ ana, ai moaruwai hohoanĩmo yangĩrĩ rarĩhindũhanei. Nindou yahurai ana ŋgĩrĩ si peyoanĩ ŋgei sapo si ranai ahei moaruwai hohoanĩmo ramarĩhindĩ ra nafuindandũrĩmboe sei hehimbo wambo. ²¹ Ŋga nindou aboedĩ hohoanĩmo yangĩrĩ semũndũ anũngu ranai-anĩmbo sihi tũkũndũfimbui. Rananĩmbo nindoundĩ ratũpurĩ ra si ranai Godĩndĩ ŋgĩnĩndĩnamboane ratũpurĩyu arandĩ mbĩsĩ nafuindĩmboe,” mehu.

Son ai Sisas tũkũmefiyu nĩmĩndĩ ra weindahĩ hoafĩmayu

²² Asu sũngunambo Sisas ai ahambo sũngururũ-rundeimbĩ babĩdĩmbo randĩhũnda botiyafu houmbo Sudia hifĩna mahomo. Ai homo ranĩhũ yahunũmbĩ si nĩŋgomomboyo Sisas ai nindou hundũrũmarandũrĩ. ²³ Ainon ŋgoafĩhũ

Serim ŋgoafikimɪ hoe afɪndɪ mafoafusowa asu ranɪhũ Son ai-amboanɪ nɪmorehɪ nindowenihɪ hundürümarandürɪ. Ranɪ-sɪmboanɪ nɪmorehɪ nindowenihɪ afɪndɪ ranai ahambo sowana hei marɪhündamboyu ai hundürümarandürɪ. ²⁴ Son ai karabusɪfekoate nŋguambeahɪyo aheimbo hundürümarandürɪ.

²⁵ Ranɪyo asu Sudahündɪ mamɪ ai Sonɪndɪ süngururü-rundeimbɪ babɪdɪmbo Godɪndɪ hɪmboahü aboedɪ tüküfembo hundürü hohoanɪmo ranahambo hoafɪna sɪmborɪ hoafɪmemo. ²⁶ Raoyafu mburu hɪfomo Sonɪmbo hoafɪyomondühɪ yahomoya, “Yamundo-randeimbɪ, se hohoanɪmoyafai nindou Sodan hoekɪmɪ ai-dɪbo nɪmbafanɪmbo se ahandɪ hoafɪ yɪhoefɪmbo hoafɪmefɪmuntɪ. Nga ai haponda hundürümarandür-amboanei asu nindou ai sɪhefɪmbo sowana sɪfokoate ahambo sowanambo yangrɪ hüraramɪndo,” mehomo. ²⁷ Asu sɪmborɪ Son ai hoafɪyupurühɪ yahuya, “Nindou ai ŋgɪrɪ rarani-moatükunɪ moanɪ ndemündu, ŋga God ai dagadowan-anɪmbo ndemündümbui. ²⁸ Horombo se hɪmborɪyomondanɪ ro sɪhamumbo hoafɪyahapurühɪ sahɪya, ‘Roana Kraisiyahɪpoanɪ, ŋga ahandɪ nafɪ dɪdɪboado-fembohünda God ai kamafoareandɪ-r-anahɪ,’ masahɪ hoafɪ ra se sɪhamundɪhoarɪ hɪmborɪmemo. ²⁹ Asu nindou ŋgorü ai nɪmorehɪ asemündu ana, nɪmorehɪ ra nindowenihɪ ranahand-ane. Asu nindowenihambo farɪherü-randeimbɪ ai ai-dɪbo nŋgumbo nɪmorehɪ masemündu ahandɪ hoafɪ hɪmborɪyuhü ai hɪhɪfɪ-hɪhɪfɪmayu. Yahurai-ane asu haponda hɪhɪfɪ-

hifi ra wandi fiambe amaro. ³⁰ Asu nindou ranai adukari ndurimbi-mbiyowamboane, nga wandi nduri akidou-mbeyowamboane.

³¹ Nindou nimoamo sunambeahindi makusu aiani munguambo nindou ngasunde haya adukari hamindayu. Nga asu nindou hifi ndanhundamboayu ranai ana hifinindi wambo ai hifi ndanhundambo watapori rani yangiri semundu nungumbo wataporiyuhani. Nga nindou sunambeahindi makusu ranai ana munguambo nindou ngasunde haya adukari hamindani. ³² Ranani asu ai rani-moatukuni hoeire asu himboriyu-randeimbi ranahambo hoafiyu arandi. Nga asu nindou mami ai-amboani moai ahandi hoafi ra anihondumboreandi. ³³ Nindou dudi ahandi hoafi ranahambo kikharamundu ana, asu God ai anihondumboani hoafiyu arandi yahuhani. ³⁴ Nindou God koamarheira makusu ranai ana ahandi hoafi yangiri-ani hoafiyu arandi. Sapo God ai moai ahambo Yifiafi Aboedi ra bidifiri-bidifirire sagado.

³⁵ Afindi ai Nimorimbo afindi hamindi ngusüfo parirühi asu mungu moatukuni hifandimbo nginindi masagado. ³⁶ Nindou ngorü ai Nimori ahambo anihondumbo-ariri ana, asu ai aboedi koadürumbo-koadürumbo nungumbui. Nga asu anihondumbofe-koate-ayu aiana ngiri yangiri koadürumbo-koadürumbo nungu. Asu Godindi nginindi hohoanimo ra ahambo-so koadürumbo-koadürumbo yagodimboe.”

Sisas ai Samariahündi nimorehi-dibo wataporimefe

¹ Rani-simboani Farisi ai yaru himboriyomondane, “Sisas-ani Sonimbo ngasündiri haya afindi nindou hundürandüri arandi,” masei. ² (Nga moai Sisas ahandihoari ana ngorumbo hundürandüri, nga ahandi süngururü-rundeimbi ai yangriyomo ramarundi.) Sisasindi süngufembo nindou afindi hundürümayeri hoafi Farisi ai himborimemo ra Sisas ai fifireandi. ³ Raniyu asu ai rani hoafi ra himboriyu haya Sudia hifi hinngire haya Garirinambo mahu. ⁴ Garirinambo hombo nafi ra Sisas ai Samaria-yafe hifi mbusumo nafiyu mahu.

⁵ Raniyu hafu adükari ngoafi Samaria-yafe hifambe ahandi ndüri Sikar ranihü tükumefiyu. Ngoafi ranihimyo Sekob ai ahandi niori Sosepimbo hifi kikire hinngimareando. ⁶ Horombo Sekob ai hoe rambohünda kakira pumareandi ra ranihü puaroane, asu Sisas ai ndeara hüfnimbo nafi gebuai ra süfu süfumbo tinjambofihiyu asu foeamongo ranihim mamaru.

⁷⁻⁸ Raniyo asu ahambo süngururü-rundeimbi ranai boatei sesi pemimbo ngoafi ranambo mahafomo. Asu nimorehi mam Samariahündi ranai hoe ra fuimindimbo makosowamboyu, Sisas ai hoafiyundowohü yahuya, “Hoe ra wambo fuisao, nga ro simindimbo samboanahi,” mehuamboyu. ⁹ Asu nimorehi ranai hoafiyundowohü yahoya, “Seana Sudahünd-anafi, asu ro Samariahünd-anahi, nga asu se nimboe wambo hoe fuisao safi hawa

düduwefoandira?” mehoamboyu. ¹⁰ Asu Sisas ai simbori hoafiyundowohü yahuya, “Nine-moatükunî God ai sihambo saimbo mehu ranahambo fifiriworühi, hoafimbefindombonana, asu hoe simindiwani yangiri gedühi niŋgombo saganîni,” mehuamboyo. ¹¹ Asu nimorehi ranai hoafiyondohü yahoya, “Adükari, hoe fuigoninimbo hipiri wani, nga foeamongo hoe ndanana ambeambe anguni ragu-ane. Asu hoe simindiwani yangiri gedühi niŋgombo ra naha dagüda mafuindandifa? ¹² Sihefi amoao Sekob ai foeamongo ra hinŋgimareamunane. Hoe ra ai ahandi nimori asu burmakau, sipsip ra-babidimbo sümündi marandane. Nga asu se kosirihefe adükarimbofe niŋgombo safomboyafi?” meho. ¹³ Asu Sisas ai simbori ahambo hoafiyundowohü yahuya, “Nindou hoe nda asimindei ranai ana asükaindei nimai amindaniŋombondeimboyei. ¹⁴ Nga nindou didiyei ro hoe aheimbo asahandüri ranai ana ŋgiri asükaindei amindaniŋombonde, nga wani. Hoe ro aheimbo saimbo saheheamboayahî ranana, ahei fiambe apoandihori hoe nahurai fondihoai-fondihoindandani asu nindou ranai yangiri koadürümbo-koadürümbo nimboeimboyei,” mehuamboyo. ¹⁵ Asu nimorehi ranai düdufendowohü yahoya, “Adükari, se wambo hoe ra sawandiri. Rananimbo ro ŋgiri asükainda sünguna hoembo amindaniŋombondahühi hoe nda fuimindimbo didihi,” mehoamboyu. ¹⁶ Asu Sisas ai hoafiyundowohü yahuya, “Se ŋgüfi sihafî nindowenihambo hoafindafindo

mbundambo-animbo asükaindafi ndühi didifi,” mehundowamboyo. ¹⁷ Asu ai hoafiyondowohü yahoya, “Roana anam+ndeimbi-yah+poani, nga anam+ndikoate-anahi,” mehundowamboyo. Asükaiyu Sisas ai hoafiyundowohü yahundoya, “Se ‘Roana anam+ndikoate-anahi,’ asafi ra wambo an+hondumbo-anafi hoafayaf+ndiri. ¹⁸ Nga se nindowenihi hondahüyafundeimbi masowapundifi, nga se haponda nindowenihi-dibo an+imbafi ra si+hafi anam+ndi hondüyupoani. Nga se wambo haponda an+hondumbo-anafi hoafayaf+ndiri,” mehu. ¹⁹ Ni+morehi ranai hoafiyondowohü yahoya, “Adükari, seana ro hoeiri+hean+na God+ndi hoafi hoafiyafi-randeimb-anafi. ²⁰ Yi+hoefi amoao mam+ana hifi wafu ndani+wamiyomo rotuyomo marundi, nga asu Suda se-anemo Serusarem ngoafi rani+hü yang+iri rotuyomboane ehomo,” mehoamboyo. ²¹ Sisas ai yahuya, “Ni+morehi, se wambo an+hondumbo-rowand+iri, nga se ng+iri amitata Apembo hifi wafu rani+wami asu Serusarem+hü ra rotuyo ra-koate-ndei. ²² Samariahündi seana God+imbo ndori+huri fifiri-horühi+yeipoani ahambo rotuyei ar+hündi. Nga ro Suda ana God ranahambo ndori+huri fifiri-huri+amboanefi. Nga asu sapo God+ndi nendi aboedambofembo ratüpuri ra Suda yi+hoefimbo sowahi tüküme fefyoane. ²³ Sapo rani si tüküfembo meho ra, ndeara haponda tüküfemboane, nga asu nindou ai an+hondumbo rotuyei ar+hündi ranai-animbo God+imbo ngusüfoambe an+hondumbo-ndi+hindühi Yifiafi Aboed+ndi ng+n+ndi+nambo rotundeimboyei. Rananimbo asu Ape ai nindou

yahurai ranimboani ahambo rotuyondombo hohoanimoayu. ²⁴ Nga God ana yifiafi-ani. Ranimboanimbo nindou ai Godimbo rotuyei arihündi ra ngusüfoambe anihondümbo-ndihorühi Yifiafi Aboedindi nginindinambo rotumbeyei-amboane,” mehuamboyo. ²⁵ Asu nimorehi ranai simbori hoafiyondowohü yahoya, “Ro fifirihinimboanahi nindou God kamafoariri ra ahandi ndüri Krais animbo kudumbui. Asu ai kusü simboani sifehimbo mungu moatükuní ranahambo hoafindümunimbui,” mehoamboyo. ²⁶ Asu Sisas ai simbori hoafiyundowohü yahoya, “Ro anahisi haponda se-dibo wataporayahi nda,” mehu.

²⁷ Sisas ai raoyahuambe ahambo süngururü-rundeimbí ai sesi pemini-poedi sümburindümo tüküme fundi. Asu ai hoeirundane Sisas ai nimorehi-dibo wataporimefea hepünime fundi, nga nindou mamí ai-amboani moai düdufinduhíya, “Se nimboeafa?” yahundo asu “Nimboe se nimorehi ra-dibo wataporefea?” yahundo, nga wani. ²⁸⁻²⁹ Raniyo asu nimorehi ranai hoe fuimindi hipiri ra ranihü shai haya hifo nindou rani ngoafihündi ranaheimbo hoafiyondürühi yahoya, “Se naha sinei nindou geba anüngu ra hoeirihori. Ai wambo ro mungu moatükuní ratüpuríya maríhandi ra mungu ai weindahí hoafimayundiri. Nga awi ai Krais animbombeyi?” mehoamboyei. ³⁰ Raniyei asu ai ngoafi ra hiningiríhi hehimbo Sisas sowana mungu mahanei.

³¹ Raniyomo asu ahambo süngururü-

rundeimbi ai Sisasimbo hūti-hoafirurūhi yahomoya, “Yamundo-randeimbi, sesi akidounambo ngusūfo narīworī hawambo-animbo,” mehomondo. ³² Nga asu Sisas ai hoafiyupurūhi yahuya, “Sesi ro sesimbo asahi ra seana moai fifirundi,” mehupuramboemo. ³³ Asu ahamundihoari simbori dūduyomondūhi yahomoya, “Nindou ngorū ai ahambo sesi ra semündū sūni sagadomboyu?” mehomondamboyu. ³⁴ Asu Sisas ai hoafiyupurūhi yahuya, “Wandi sesi ranana ndahurai-ane: God ai koamarīhendira makosahane ro ahandi hoafi sūnguferambo. Wandī sesi ana ahandi yifiri sūngufe asu ahandi ratūpurīyora ho moendīfembo makosahane.

³⁵ Se yaru hoafiyomondūhiya, ‘Awi nūmbūrambeahīndi sesi yimūngurēmīndimboana, yimbuyimbu amoamo-ane anīngomo,’ mehomo, nga asu ro hoafayahī ra se hīmborīyomo, naha se ndoru nūmbūrī ra samōngorīyomo hoeiru, nīnīmīndi ana ndeara ngīnīndi yangīr-ane. ³⁶ Nindou nūmbūrambeahīndi sesi yimūngurīra-randeimbi-mayu ranai ndeara ranī takīnī ahandi kaki semündū haya, asu ai sesi aboedi koadūrūmbo-koadūrūmbo nīngombo safīyorambo-mayo gugurareandi. Rananimbo nindou sesi hīfīre-randeimbi asu yimūngurīra-randeimbi ai hīhīfī-hīhīfīndamboyafanī. ³⁷ Asu hoafi ndanana anīhond-ane ‘Nindou ngorū ai hīfīreandūhani, nga nindou ngorū ai yimūngurandūhani.’ ³⁸ Ro sihamumbo sesi nūmbūrī ranambe homo yimūngurī

mbirunda sahehea koamaritheheapuri. Asu se moai hifirundi, nga amuri ai tɨɨamboyeihɨ hifimarɨhindi rani-fihindi asarimbo yahomo houmbo asowandũmo,” mehu.

³⁹ Nimorehɨ Samariahũndɨ ranai ranɨ ngoafɨhũndɨ ranaheimbo nɨne-moatũkunɨ ai ramareandɨ ranimbo Sisas ai hoafɨmayundo ranahambo ho wataporimbo-marandɨ. Ranɨyo asu muɨguambo nindou ranai Sisasimbo anihondũmbo-marɨhori. ⁴⁰ Ranɨyei asu Samariahũndɨ ranai hei Sisasimbo apombo hũti-hoafɨmehũndoa ranɨhũ ai-babidimbo yimbu apomayu.

⁴¹ Ranũhɨ Sisas ai wataporimbo-maranda asũkai nindou afɨndɨ safɨ ranai hɨmborɨyei hehi anihondũmbo-marɨhindi. ⁴² Asu nimorehɨ ranahambo hoafɨyahũndowohũ seiya, “Boatei ro se wataporimbo-maranda anihondũmbo-marɨhundɨ, nga se hoafɨmayafɨmunɨ ranimbo. Nga ro-amboanɨ yɨhoefɨhoarɨ ahandɨ hoafɨ hɨmborɨyahundo hohumboanefɨ asu anihondũmbo-arɨhuri. Nga ranimboane nindou ndananimbo awi hifɨ ndanɨhũ muɨguambo nindou aboedambo-ndeandũrũmbui asefi,” masei.

*Sisas ai adũkari bogorɨndɨ ratũpurɨyurandeimbɨndɨ nɨmorɨ aboedɨmarɨrɨ
(Matyu 8:5-18; Ruk 7:1-10)*

⁴³ Sisas ai ranɨhũ yimbu nɨmbɨ apu mbura asu ngoafɨ ra hɨnɨngɨre haya Gariri hifɨna mahafu. ⁴⁴ Asu ai ahandɨ fimbo hoafɨyuhɨ yahuya, “Godɨndɨ hoafɨ hoafɨyurandeimbɨ aiana ahandɨ ngoafɨ hondũhɨ moai ndũrɨ yanɨgoro,”

mehu. ⁴⁵ Raniyu asu ai Gariri hifihü hafu tüküfiyuwane, ahambo hihifi-hihifimaye. Ai ramehindi ra moaniyeipoani, nga Serusarem ngoafihü Israerimbo God ai aboedambo-mareandüri Pasofa sei-arihündi rani-simboani afindi moatükun ramareanda hoeirih hehimbo wamboyei tükümefiyuwa hihifi-hihifimaye.

⁴⁶ Asu Sisas ai asükaiyu Kena ngoafina Gariri hifambe mahu horombo ai hoe wain hoembore pureandühi. Nindou mam adükari bogorindi ratüpuriyu-randeimbi ai Kaperneam ngoafihü nüngu hayamboyu, asu ahandi nitori ranai angünümbomayu. ⁴⁷ Asu nindou ranai, Sisas Sudia hifi hiningire haya, Garirinambo sünümboni hoafi ra himboriyu haya, hu tüküfi Sisasimbo Kaperneam ngoafinambo hombo hütihütirürühi yahuya, “Wandi nitori ai angünümbo yifimbo yangirani, nga se didifi aboedindowori,” mehundowamboyu. ⁴⁸ Asu Sisas ai yahuya, “Se mamikarambo hepünifeimbi moatükun ra hoeifekoate-yei-mbonana, ngiri anihondumbo-rhindiri,” mehu. ⁴⁹ Asu simbori Sisasimbo hoafiyundowohü yahuya, “Adükari, mborai se wandi süngu sühüfi, nga wandi nitori ai yifimbo yangirani,” mehu. ⁵⁰ Asu Sisas ai simbori hoafiyundowohü yahuya, “Se ngafisi, nga shafi nitori ana asukai yangiri nüngumbui,” mehuamboyu. Nindou ranai Sisasindi hoafi ra anihondümbore haya mahu. ⁵¹ Nindou ranai ngoafina mahuamboyu asu ahandi ratüpuriyomorundeimbi ai nafini hoeirüwuri houmbo hoafiyomondowohü yahomoya, “Shafi nitori

ana aboedi mbanüngu,” mehomondamboyu.
⁵² Asu ai düdufipurühi yahuya, “Nüngu-
 simboaniyo ai akidou aboedi safi mamarua?”
 mehuamboemo, asu hoafiyomondühi yahomoya,
 “Hamani nimbambeyo anğünü hüfi afindi ra
 hiniñgimareandi,” mehomo. ⁵³ Raniyu asu
 afindi ai ngusüfo pumaramüdu Sisas ai ahambo
 ra-simboani hoafiyundowohüya, “Yini, sihaf
 nimori ana asukai yangiri nüngumbui,” mehu
 ranimbo. Raniyu asu ai ahandi worambeahindi
 rani-babidimbo anihondumbo-marihori.

⁵⁴ Sisas ai Sudiani poedi Gariri hifinambo
 sünumbo hepünifeimbi moatükuni ramareandi
 ra yimbu noufeimbiyo.

5

Sisas ai nindou mamı foeamonğokimı di boadomariri

¹ Asu ra muñgumayoambe Suda-yafe adükari
 si ra Serusaremihü tüküme feyoa, Sisas ai
 Serusaremınambo mahafu. ² Serusaremihü
 nafıtambe adükari ahandi ndüri sipsip
 nafıtambe ranikimı foeamonğo hoe kakiru
 pumarundi. Foeamonğo ra Hibruyei hoafi
 Betsada-ane. Hoe ranikimı mboasini
 hondahüfeimbi (5) mafondarei. ³⁻⁴ Asu
 mboasini rani hoarehi nindou anğünümbi
 afindi ranai fondihü kurıyei, himboatihari,
 yiri moaruwaimbi, asu nindou ahei tıñari
 yifıyoweimbi ranai ninoumayei. ⁵ Mboasini
 ranambe nindou mamı ai 38 himbani farasü
 haya anğünümbö yanguru. ⁶ Asu Sisas ai
 nindou ranahambo hoeirirane anğünümbö

menḡuruamboyu, nindou ranana gedühi anḡünümboymboani yahuhaya hoafiḡundühi yahundoya, “Se haponda aboedi niḡmandi safomboyafi?” mehunduamboyu. ⁷ Asu simbori nindou anḡünümbi-mayu ranai Sisasimbo hoafiḡundühi yahundoya, “Nindou adükari, hoe ranai miḡniḡyowan iḡmoni semindindiri ho hiḡniḡifendiriḡmbo roana nindou wani. Hoe ranai miḡniḡyowan iḡgadi sahehea raoyaheandan iḡ asu biḡdifiḡri ai boatei-anei horombo kosiriḡhehi hanei riḡhündanane asu ro moani niḡmari ariḡhandi,” mehundo. ⁸ Asu Sisas ai hoafiḡundühi yahundoya, “Botiyafo, siḡhafi hoapari ra sowandifi hawa hafi,” mehunduamboyu. ⁹ Raniḡyu nindou ranai niḡmai hoafi niḡḡoambe botifi ahandi hoapari ra semündü haya mahu.

Rani si ra moani ratüpurikoate ḡḡoafiḡmbo niḡmariḡmbo siyo. ¹⁰ Raniḡyomo asu Suda ai nindou Sisas diḡboadomarira botimefiyu, ranahambo hoafiḡyomondowohü yahomondoya, “Hapoana moani ratüpurikoate ḡḡoafiḡmbo niḡmarambe-ane. Asu niḡmboe se siḡhafi hoapari ra sowandifi hawa ahafa?” mehomondamboyu. ¹¹ Asu simbori hoafiḡyupurühi yahuya, “Nindou wambo aboediḡmareandiri ranai hoafiḡyundirühi yahuya, ‘Botiyafo, siḡhafi hoapari ra sowandifi hawa hafi,’ mehuamboanahi saḡamindi ahahi,” mehupuri. ¹² Raniḡyo asu simbori ahambo düdururühi yahomondoya, “Düdi niḡmori siḡhambo hoafiḡyuninühi, ‘Siḡhafi hoapari ra sowandifi hawa hafi,’ mehuniḡni rana?” mehomondamboyu. ¹³ Asu nindou anḡünümbi

aboedimefiyu ranai nimorehi nindowenih
afindi ambewambo Sisas ai sihai humarimindo
ra moai nindou ranahambo fifiriri.

14 Asukaiyu Sisas ai nindou ranahambo
Godindi worambe mamaruwa hoeiriri haya,
hoafiyunduhi yahuya, “Se himboryafi, se
ndeara sihafi fi ra aboediyafimboanafi. Nga se
asukaindafi moaruwai hohoanimondamboyafi.
Nga asukaindo raranimoatukuni nginindi
safi sihafihifi mbundamindoani se
mamakarindamboyafi,” mehundowamboyu.

15 Raniyu asu nindou-mayu ranai hu
Sudambo hoafiyupuruhi yahuya, “Nindou
wambo aboedimareandiri ranana Sisasiyu,”
mehupuramboyo.

16 Asu raniyomo
Suda ai Sisasiambo moani hapoadumbo nou
piyomo houmbo moruwaimbo-moaruwaimbo-
maruri homo. Nimboe asu Sisas ai moani
ngoafimbo nimarombo sihi nindou ranahambo
aboedimariri yahomo houmbo.

17 Raniyu asu Sisas ai ahamumbo
hoafiyupuruhi yahuya, “Wandi Ape ai
ratupuriyu humbo hapondan-amboa,
ratupuriyuhani, ranimboane asu ro-amboa
ratipurayahi,” mehupuramboemo.

18 Suda
ai hoafi ra himboryomo houmbo ahamundi
ngusüfoambe nginimboanimbo-mareapura
Sisasiambo hifokoefimbo yahomo houmbo
raraomemo. Asu moani ngoafimbo nimarambe
ratupurimayu ranimbo yangiriyomopoani.
Nga ai hoafiyupuruhi, “God ana wandi Ape
hondani,” mehu ranimboemo hoafi ranana
Sisas ai ‘Ro God nahurai-anahi’ mehu yahomo

houmbo kameihiyomo ahambo hifokoeffimbo
 raraomemo.

*Godindî nîmori ai ratûpurîmbo ngî nîndeimb-
 ani*

¹⁹ Raniyu Sisas ai sîmbori hoafiyupurûhi yahupuriya, “Ro anîhondûmboanahî sîhamumbo hoafayahapuri: Nindou nîmori ra ngîrî raranî-moatûkunî aimbo hohoanîmondu haya ranîmbondandî, ngâ wanî. Ai raranî-moatûkunî ratûpurayu ra Afîndî ai ratîpurayu ra hoeire hayamboani, asu nîmori ai rasûngure ratîpurayu. Muŋgu raranî-moatûkunî Afîndî ai ranîmborandan-ani asu nîmori ai yare ranîmboarandî. ²⁰ Afîndî ai ahandî nîmori ranahambo hohoanîmoyuhû asu ai muŋgu ratûpurîyumbû ra nîmori-mbo nafuimefuendo. Ngâ asu awi Afîndî ai adûkarî ngî nîndî ratûpuri safî amboanî nîmori-mbo nafuindundûmbui. Haponda nafuimendu ranana akîdouyo, ngâ se hepûnîfembohündambo sûnguna nafuiyondomboayu ranana adûkarî ngî nîndî safîndîmboe. ²¹ Afîndî ai nindou yîfiyeimbîhündî botîreandûrî mbura asu yangîrî nînggo sagadûrî arandî. Ranani asu nîmori ai-amboanî ahandî hohoanîmomayu sûngureandûhî nindou botîreirî hî nîngîrearû arandî. ²² Moai Afîndî aiana nindou-yafe hohoanîmo yîborore randî, ngâ wanî. Muŋgu ranî ratûpuri ra nîmori ndî warîhûmareandane. ²³ Ranîmboanîmbo asu nindou ai nîmori-mbo ahî nîndeihî aboedî hohoanîmondeimboyei Afîndambo rawarîhorî nou. Asu nindou ai

nimorimbo ahin+yohü aboedi hohoan+mokoate-
 ayei ana, asu Afindi ai nimori koamar+herü
 ranahambo amboani ngiri ahin+ndeihi aboedi
 hohoan+mondei.

²⁴ Ro siheimbo an+hondümboanah+ hoafayah+
 nindou düdi wandi hoafi nda himbor+yuhü
 asu wambo hifi+na koamar+hendi+ri ranahambo
 an+hondümbo-ariri ana, nindou ranai yangiri
 koadürümbo-koadürümbo nüngumbui. Asu
 nindou ranai ngiri Godindi papi+hoafi ranambe
 tükünd+fiyu. Nindou ranai yifi+yorambo nafi
 hin+ngire haya yangiri ni+ngombo ra süngure
 arandi. ²⁵ Yin+si, sapo si tüküfembo-mayo ra ndeara
 haponda tüküfemboane. Nga asu ranan+imbo
 nindou yifi+mayeri ranai Godindi Nimorindi
 yafambe himbor+ndahindühi asu nindou d+di+yei
 ahandi hoafi ndorihi himbor+mayeri ranai aboedi
 yangiri yifi+koate nimboeimboyei. ²⁶ Ran+imboani
 asu Afindi ai ahandi+hoari aboedi yangiri
 yifi+koate ni+ngombo ra nim+indi+yuhüyu, asu rani-
 süngunambo noure Nimor+imbo yangiri yifi+koate
 ni+ngombo nim+indi+mboriri hin+ngi+mariri. ²⁷ Ai
 Nindou Hond-ani, raniyu asu Afindi ai ahandi
 Nimor+imbo nindoumbo yibobofendüri+rambo
 hohoan+imo ra masagado. ²⁸ Asu se ndanahambo
 hepünahindühi afindi hohoan+mondeimboyei,
 nga ngiri amitata mun+guambo nindou
 yifi+yeimb+ihündi hon+guambeah+indi ranai ahandi
 yafambe ra himbor+ndei. ²⁹ Asu ranan+imbo ai
 hon+guambeah+indi tükündahimboyei. Asu nindou
 ahandi hoafi aboedi himbor+yeih+ süngurihi
 ar+ihündi ranai aboedi yangiri yifi+koate
 tükündahi bur+ndeimboyei. Nga asu nindou

ahandi hoafi himborkoate-yeih moaruwai hohoan+mombo ratüpurü ratüpurüyei arihündü ai-an+mbö tükündahinda God ai aheimbo se hütiane mbüsümbui.”

Nindou bidifiri amboani rani-moatükuni nafuimaramuni ra Sisasi Godindi nimor-ani masei

³⁰ “Rarani-moatükuni ra roana ngiri rombondihe hohoan+monda hehea ratüpuründahi. Ro nindou aheimbo yiboborthe arihandi ra God ai hoafiyuwani yangir-ane yiboborthe arihandi. Wandü yibobofe ra mbumundanesi, nga ropoan+mbö yifirüya hehea yibobortheandürühi-yahipoani, nga Ape wambo hifina koamarihendiri ranai yifirüyu haya hoafimayundir-amboyahi ro rarihe marihandi.

³¹ Asu ro wandühoari yangiri wandü fimbo anihondümbö hoafayahi ana, asu nindou ai ro wandü fimbo hoafayahi ra ngiri anihondümböndihindi. ³² Nga asu ngörü ai wambohünda anihondümbö hoafiyu arandi ahandü hoafi ra anihondümböani hoafiyu arandi ra ro fifirüheandi. ³³ Se horombo Son+mbö sowana nindou düdüfimbo koamarihhipura asu ai siheimbö anihondü hoafi hoafimayu. ³⁴ Nga nindou yangiri wambo anihondümbö hoafayu ana, ahandü hoafi ranahambo ro ngiri hohoan+mondahi, nga wani. Nga God siheimbö aboedambo-mbireandüra saheheamboanahi Son+ndi hoafi anihond-ane asahi. ³⁵ Son ana ram hai siayo nou yahurai siyuhüyu asu sihei fiambe si ranai boak+mafoa-reiramboyei asu bodüfohü yangiri ahandü si ran+mbö hihifi-hihifi+mbö masei. ³⁶ Nga ngörü-moatükuni

sìheimbo nafuimbohünda ra Sonìndì hoafì ñgasündeandeimb-ane. Raranì ratüpurì ro ratìpurayahì ra wandì Ape ai sendìrühì ‘ratüpurìndafì’ mehuamboanahì ro rarìhe ratìpurayahì. Ranì ratüpurì ranai sìheimbo anìhondümbö nafuimarandürì ra Ape ai wambo koamarìhendìra makosahì. ³⁷ Asu Ape wambo hìfìna koamarìhendìrì aiyu wandì fimbo weindahì hoafìmayu. Asu se moai horombo ahandì hoafì hìmborìyei asu ahambo hoerìhorì raraorìhorì. ³⁸ Nga asu se moai ahandì hoafì ra sìhei ñgusüfoambe nìmarondürì, nìmboe sapo Ape ai koamarìhendìra makosahì wambo anìhondümböfe-koate-mayeì ranìmbo. ³⁹ Se rarìhi hohoanìmoyeìhìya, “Godìndì bukambe hoafì apenìngo ranai yangìrì koadürümbo-koadürümbo nìngombo sei hehi buk ranambe munnguambo hoafì apenìngo ranahambo türarìhündì. Nga bukambeahìndì hoafì ra wambo fìfìrìfendìrìmbo hoaf-ane apenìngo. ⁴⁰ Nga asu se aboedì yangìrì nìngombohündambo wambo sowana moai sìfombo hohoanìmoyeì.

⁴¹ Nindou ai wambo seana nindou adükaranafì mbìseimboyeì saheheamboanahì ro moeì asahì. ⁴² Nga ro sìheimbo fìfìrì-hearümboanahì, asu sìhei ñgusüfoambe Godìndì ñgusüfo pefe hohoanìmo ra moai nìmarondürì. ⁴³ Ro wandì Apembo sowahìndìyahì makosahì, nga asu se moai wandì hoafì hìmborìyeì. Asu seana nindou ñgorü ai aipoanìmbo hohoanìmoyu haya ahandì ñgìnìndì ranambo huan-aneì ahandì hoafì hìmborayeì. ⁴⁴ Asu seana sìheìhoar-aneì nindou hond-anafì nindou hond-anafayeì.

Nga God mamî yangîr-ani ai sîheimbo nindou hond-anafî yahombo ra se moei aseî. Nga asu se nûngundîhi ahambo anîhondûmbo-mandîhora? ⁴⁵ Nga asu se ngîrî wambo randîhi hohoanîmondei, ‘Ai yîhoefombo Afîndandî himboahû papî-hoafîndamunî mbîsei,’ nga wanî. Nindou sîheimbo papî-hoafîmarandûrî ranana Mosesîyu. Asu se nindou ranahamboyei aiana yîhoefîmbo fandîhemunûmbui maseî. ⁴⁶ Se Mosesîndî hoafî anîhondûmbo-mbarîhimbonana, asu se wandî hoafî amboanî anîhondûmbo-rîhi. Nîmboe sapo ai wambo hoafî sûrû papîmarandî ranîmbo-hûndambo wambo. ⁴⁷ Asu ai sûrû papî-randeimbî hoafî ra anîhondûmbofe-koate-ayeî ana, asu nûngundîhi se wandî hoafî ra anîhondûmbo-mandîhia?” mehu.

6

*Sisas ai 5,000 nindowbo sesi masagadûrî
(Matyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Ruk 9:10-17)*

¹ Sisas ai raraofi mbura ranîhûnda asûkaiyu Gariri kurîhoe sei asu Taiberius sei arîhûndî ra barîhei haya gogoasûrûnî mahu. ² Asu nîmorehî nindowenihî afîndî ranai Sisasîmbo hoeirîhoranî hepûnîfeimbî moatûkunî ratûpurîyuhû nindou angûnûmboyeimbîmbo aboedîrearû marandamboyei, asu ahandî sûngu mahei. ³ Asu ai ahambo sûngururû-rundeimbî babîdîmbo hafu hîfî wafu wamî mamaru. ⁴ God ai Israer Isipîhûndî aboedambo-mareandûrî ranî adûkarî si Pasofa ra ndeara akîmî tûkûfembo yangîrîyowanîyo. ⁵ Sisas

ai himboariyu wakireand-ane nindou afindi ranai ahambo sowana masühüsiamboyu asu Firipimbo hoafiyundühi yahuya, “Dagüdambo sihiri sesi afindi ra pemindexi mbundihumbo nindou afindi asihüsi aheimbo mandahundüra?” mehundo. ⁶ (Sisas ai yare hoafimayu ra Firipindi hohoanimo refe hoeifembo-hündamboyu, nga ai sesi aheimbo segudürimbo ra fifire hayamboyu.) ⁷ Asu simbori Firip ai ahambo hoafiyunduhü yahuya, “Nindou ranai sesi ra akidouamboani ngusüfonambirihori mbisefombo ana, sihiri 1200 kina nahurainambo-animbo sesi ra pemindexi koandihumboyefi,” mehu. ⁸⁻⁹ Ahambo sünguriri-randeimbi nindou ngörü Andru, Saimon Pitandi akidi ai hoafiyuhi yahuya, “Nindou mam hoarifi ndanai bari bret hondahüyafundeimb-anemo asu kini yimbu-anafani ra sihaiamboani. Nga sesi ranana ngiri nindou afindi ra simongorindei,” mehuamboyu. ¹⁰ Asu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Nindou aheimbo sowandümondündüri sifomo hoafiyomonda mbimari,” mehu. Ranühi wohi afindi ra furimayowamboyei raniwami ninoumayei. Nindou ra 5,000-yei. ¹¹ Ranüyu Sisas ai bret ra semündühaya Godimbo hihifirüri mbura asu nindou afindi ninoumayei aheimbo yimumareandüri. Asükaiyu kini ra ranou-ranou-mareandüramboyei asu sesi ra ai sesimbo hohoanimomoyei smogodühi masahüsi. ¹² Ai sesi ra sahüsambo ndeara bodomayeamboyu, Sisas ai ahandi süngururü-rundeimbimbo hoafiyupurühi yahuya, “Ai sahüsimbü bidifiri-bidifiri kurayo ra fufuründümo,

ṅga akidou bidifiri amboaniyeimbipoani,” mehuamboemo. ¹³ Raniyomo asu ai bari bret hondahüyafundeimbi akidibou-mayo ranahandambo ai sahüsimbü bidifiri kurimayo ra fufuründümo 12 wambüri tütükiru manindundi.

¹⁴ Raniyei asu nindou afindi ninou-mayei ranai Sisas hepünifeimbi moatükun ramareandi ra hoeirhi hehi hoafiyehi seiya, “Yini, anihondane, sapo nindou ndanana Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi hifina kosombo-mayu ranimbai,” maseiamboyu. ¹⁵ Asu nindou ranai ndeara ahambo sifo semündü hefimbo adükari bogorimbofi huti-hütifi hinṅfimbo maseiamboyu Sisas ai fifire haya asükaiyu hifi wafu raniwami nimarimbo ahand-amboani mahafu.

*Sisas ai hoe hanḡfowami mahu
(Matyu 14:22-27; Mak 6:45-52)*

¹⁶ Raniyomo asu nimbambe ahambo süṅgururü-rundeimbi ai Gariri kurihoe raninambo mahanimo. ¹⁷ Asu nimbimareandamboyu Sisas ai moai ahamumbo sowahi tüküfiyu. Ai hanimo botambe kefou houmbo gogoanini barhou houmbo Kaperneam ṅgoafi nanḡowaneimbi mahafomo. ¹⁸ Raoyafundane asu weri afindi ranai weriyowohüyo hoe ranai fondamindi hani hafo marandi. ¹⁹ Raniyomo süṅgururü-rundeimbi ai ahamund-amboani boti-mayo ranambe purinambo puru hifomombo 5-mbayo asu 6-mbayo kiromita simogodühiyomondühi asu himboyomondane, Sisas ai bot ranikimi

nimoamo hoe hangifo wami pühiyu mara sünüwamboemo asu ai afindi yihimbomemo. ²⁰ Asu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Se nimboe yihimboemoa, nga roanahi ndanana,” mehupuramboemo. ²¹ Asu raniyomo ai ahambo botambe semündü hininngifimbo yahomo houmbo ramefundamboyo asu bot ranai ai hombomemo raninambo nimai ho tüküme Feyo.

Nimorehi nindowenih ai Sisasimbo kokomarihori

²² Asükaiyei siambe nindow afindi ranai Gariri kurihoe gogoanini mamarei. Ai fifirihindi haman bot mam yangiri ranihu mengoro asu Sisas ana moai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo bot ranambe hüfu, nga ahambo hininngirüwuri houmbo ai yangiriyomo mahifomo sei hehi mamarei. ²³ Asu bot bidifiri Taibiriasi-yafe-mayo ranai Sisas Godimbo hihifirüri mbura bret sahüsih sinei tükümehindi. ²⁴ Asu ai himboyeiane Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo ranihu nimarikoate-memondamboyei asu ai bot ranambe fariyahi hehi Kaperneam ngoafina Sisasimbo kokombo mahüsi.

Sisas ai yangiri ningombo bret nahurai-ani

²⁵ Asu nindow afindimayei ranai Sisasimbo kurihoe gogoasürüni manügua hoeirihori hehi, hoafiyahündowohü seiya, “Yamundo-randeimbi, se nüngu-simboani ndanihu sühüfimboyafa?” maseiamboyo. ²⁶ Asu simbori Sisas ai aheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Se nimboe wambo kokoarihündira? Se bret afindi

sahüsimbo simongori-marihümündi ranimboyei wambo kokomarihündiri sühüsi. Nga asu se ro hepünifeimbi moatükuni ramarheandi ranimbo fifirihhi hoeirihhi hehimboyeipoani wambo kokomarihündiri sühüsi nda. ²⁷ Se sesi sümburüyo arandi ranahambo hohoanimondeihhi ratüpurindeimboyei, nga se yangiri koadürümbo-koadürümbo niŋgombo sesi ranahambo-animbo hohoanimondeihhi ratüpurindei ndühündi. Sesi ra siheimbo Nindou Hondü ai dagadürimbui, sapo God ai rani ranimbo-hünda ahambo ŋginindi masagado-ane,” mehuamboyei. ²⁸ Asu nindou ranai ahambo düdurihorühi seiya, “Asu ro nüŋgundihu ratüpurimandefi Godindi ratüpurini yangiri ratüpurimbo rana?” masahündowamboyei. ²⁹ Asu simbori Sisas ai hoafiyundürühi yahuya, “God ai siheimbo ratüpurini ndanimboyei ndandihhi ratüpurindei mehu: Nindou ndanahambo hifina koamarihihin ahambo anambo anihondümbo-ndihori,” mehundüramboyei. ³⁰ Asu simbori düdurohorühi sahündoya, “Se ninini hepünifeimbi moatükuni randowandani hoeindihunini houhumbo God koamarihenin-ane mbisefi sihambo anihondümbo-mandihunina? Asu se ninini ratüpurini ratüpurimbo safomboyafa? ³¹ Sihefi amoa horombo sesi mana masahüsi ninini wohi furikoate-reandühi. Baiborambe yare hoafiyowohü yahoya, ‘Ai sesi nimoamo sünambeahindi semündü haya sesiimbo masagadüri’ meho nou,” maseiamboyei. ³² Asu Sisas ai hoafiyundürühi yahuya, “Yinisi, nga ro siheimbo anihondümboanahi hoafayahhi, Moses ai moai siheimbo sünambeahindi sesi sagadüri,

nga wandi Ape aiyu sesi hondü sünambeahindi
 ra masagadüri. ³³ Sesi God ai masendi
 ranana sünambeahindi kosi hifi ndanihü
 nindoumbo yangiri niŋgombo segudürimboane,”
 mehuamboyei. ³⁴ Asu nindou-mayei ranai
 Sisasimbo hoafiyahündowohü sahündoya,
 “Adükari, muŋguambo si yihoefimbo sesi
 rananimbo ndawamuni ndandi,” maseiamboyu.
³⁵ Asu Sisas ai hoafiyundürühi yahuya, “Ro sesi
 yangiri niŋgombo nimind-anahi. Nindou ai
 wambo anihondumbo-reandirühi asünu ana,
 ŋgiri wembombondu asu amindaniŋombondu
 ndandi, nga wani. ³⁶ Ro siheimbo horombo
 hoafimayahandüri, se wambo hoeirihindiri, nga
 asu moai anihondumbo-rihindiri. ³⁷ Muŋguambo
 nindou wandi Ape ai wandi warihümareandüri
 ranai ana wambo sowana dügüsimboyei.
 Asu nindou düdi wambo sowanambo asüfu
 ranahambo ro ŋgiri yowani mbisahi. ³⁸ Ro
 sünambeahindi makosahi nda wandi hohoanimo
 süngufembo-yahipoani. Nga ro makosahi
 nda nine hohoanimo Ape yifirayu rani
 hohoanimo süngufemboyahi makosahi. ³⁹ Ai
 wambo koamarihendira makosahi ahandi
 hohoanimo ra ndahurai-ane. Muŋguambo
 nindou Ape ai wandi warihümareandüri ra ŋgiri
 mam-amboani bodiboadihini, nga bidifirani
 si tüküfeyoambe muŋguambo botindihea-
 ndürimboyahi. ⁴⁰ Apendi hohoanimo ai
 ndahurai-ane, muŋguambo nindou ranai
 Nimori ranahambo hoeirihorühi ahambo
 anihondumbo-arihori ana, asu ai yangiri
 koadürümbo-koadürümbo niboadeimboyei.

Asu rananimo ro nindou ranahambo bidirifanisi tuküfeyoambe botindihinimboyahi,” mehu. ⁴¹ Raniyei asu Suda ai Sisasimbo nginindirihorühi tehümarihori ai hoafiyuhuya, ‘Roana yangiri ningombo sesi nimind-anahi sunambeahindi makosahi,’ mehu ranimbo. ⁴² Raniyei asu hoafiyahüindowohü seiya, “Nindou ndanana Sisas Sosepindi nimor-ani. Ahandi hondafindi ana ro fifirihu-pirimboanefisi. Asu ai ninüngufi hayamboyu ro sunambeahindi makosah-anahi mehua?” maseiamboyu. ⁴³ Asu Sisas ai hoafiyundürühi yahuya, “Ngiri se siheihori tehündihündi, nga se hiningindihahi hehimbo moani nimandei. ⁴⁴ Nindou mamai ai-amboani ngiri aimbo hohoanimondu haya wambo sowana ngu. Nga wandi Ape wambo koamarihendiri ai ahambo wambo sowana koandheiran nguwan asu ro ahambo hifi nda munguyoambe aboedi yangiri ningombohünda botindihinimboyahi. ⁴⁵ Horombo Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi ai yaru bukambe sürü papirundühi yahomoya, ‘God ai nindou munguambo yamundeandürimbui,’ mehomo. Asu mungu ai Apendi hoafi himboriyehi ahandi warambeahindi fifirife ra asahümündi ana, ai wambo sowana dügüsimboyei. ⁴⁶ Asu nindou mamai ai-amboani moai Godimbo ahandi himboarinambo hoeiriri, nga nindou Godindi-mayu makusu rani yangiriyu Godimbo hoeimariri. ⁴⁷ Ro sihamumbo anihondümboanahi hoafayahapuri, nindou düdi wambo anihondümbo-areandiri ana, ai yangiri koadürümbo-koadürümbo nüngumbui.

⁴⁸ Roana yangiri niŋgombo sesi ra niṁind-
 anahi. ⁴⁹ Horombo sihei amoaosi ahandi
 nduri mana ra niṁi wohi furikoate-yowohu
 masahusi, nga asu ai moai niṁboadei, nga rani
 sesi ra sahusi mburiḥumbo yifimayei. ⁵⁰ Nga
 roana sesi sunambeahindi makosah-ane, nindou
 dudi asesu aiana ngiri yifindu, nga aboedi
 nungumbui. ⁵¹ Roana sesi koadurumbo niŋgo-
 randeimbi sunambeahindi makoso rananahi
 nda. Asu nindou ai sesi nda asesu ana, ai
 yangiri koadurumbo koadurumbo nungumbui.
 Sesi nda ro ndahanduriṁboyahi ra wandi fi safi
 ranane, nindou hifi ndaniḥu aniṁboadei ai aboedi
 yangiri koadurumbo koadurumbo mbiniṁboadeia
 samboanahi,” mehu. ⁵² Raniṁboyei asu
 Suda ai aheihori nginindi yifiriṁbo hoafi
 timoniṁariḥundi. Asu ai hoafiyehi seiya,
 “Nungunde nindou ndanai ahandi fi safi ra
 ndenda madagudifa?” maseiamboyu. ⁵³ Asu
 Sisas ai aheimbo hoafiyundurui yahuya, “Yini,
 asu se Nindou Hondundi-mayo fisafi ra sesi
 asu ahandi hori ra siṁindi ra-koate-ayei ana,
 ngiri sihei fiambe koadurumbo-koadurumbo
 niŋgombo ra niṁmanduri. ⁵⁴ Nindou ranai
 wandi safi asu hori ra sesu sumundi arandi ana,
 ai yangiri koadurumbo-koadurumbo nunguwani,
 asu ro ahambo hifi nda munguyowambe
 botinidiniṁboyahi. ⁵⁵ Wandi safi nda aboedi
 sesi hond-ane, asu wandi hori nda aboedi
 siṁindi hoe hond-ane. ⁵⁶ Nindou ranai wandi
 safi sesu asu wandi hori sumundi arandi
 ana, ro ai-dibo niṁmandihani asu ai ro-dibo
 niṁmandumbui. ⁵⁷ Ape koadurumbo nungumbui

ai wambo koamar+hend+rambo kosi ahandi ng+n+ind+nambo an+amboahi ra ai n+m+indüh-ani. Rani süngunamboane asu nindou ranai wambo asesundiri aiana wandi-mayo yangiri niŋgombo ra ndemündübui. ⁵⁸ Ran+amboane asu, sesi ndanana sünambeahindi makosone. Nga sesi ra horombo sihei amoamo sahusi hehimbo yifi+mayei yahuraiyopoani, nga wani. Nga sesi hapondadidi nda nindou ai asesu ana, ai aboedi yangiri koadürumbo-koadürumbo nüngumboani,” mehu. ⁵⁹ Hoafi nda Sisas ai Kaperneam ngoafi+hü Sudayei rotu worambe nindou yamundeandürühi hoafi+mayu.

Yangiri niŋgombo hoafi

⁶⁰ Raniyo asu ahambo süngururü-rundeimbi afindi ranai hoafi ra himbor+yomo houmbo hoafi+yomondühi yahomoya, “Hoafi ndanana awi afindi tüngümb-ane. Hoafi ra didi himbor+mandü rana?” mehomondamboyu.

⁶¹ Asu Sisas aimbo ngusüfoambe hohoan+moyu fifire haya hoafi+yuhü yahuya ndanana hoafi ndanahamboanemo teihümarundi yahu haya, hoafi+yupurühi yahuya, “Hoafi nda sihamundi an+hondümbofe ra mam+kari-marapuramboemo?” ⁶² Asu Nindou Hondü sünambeahindi makusu ranai hoeindürani asükaindu horombo ni+maruwanambo gafuwani ra se nüngundahumbo yahomomboemo?

⁶³ Yifiafi Aboedi ranane yangiri niŋgombo sai arandi. Nga nindou-yafe ng+n+indi ranana moai yangiri niŋgombo sai randi. Hoafi siheimbo hoafi+mayahandüri ranana Yifiafi

yangiri niŋgo sai-randeimbi ranahamboyah hoafimayah. ⁶⁴ Rananemo asu moai bidifiri se-amboani hoafi ranahambo anihondümborundi,” mehu. (Sisas ai nindou horombo ahambo anihondümbofe-koate-mayei ra fifireandi. Asu ai fifireandi nindou ranai-animbo ahambo hürütümbi nindou-yomondi warihündirümbui.) ⁶⁵ Ranıyu asu hoafiyuhı yahuya, “Hoafi nimindi ndanahamboyah ro sihamumbo hoafimayahapuri, ‘Ape ai nindou ranahambo wambo sowanambo sifombo yini yahokoate-ayu ana, asu nindou ranai ŋgiri wambo sowana düfu,’ ” mehu.

⁶⁶ Hoafi ra himboriyomo mburumboemo asu ahambo süngururü-rundeimbi bidifiri ai ahandi süngu hokoate hinıŋgirüwuri houmbo hihiri-yafu mahomo. ⁶⁷ Ranıyu asu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi 12 ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Asu se-amboani wambo hinıŋgıfendiri hefe hombo yahomomboemo?” mehuamboemo. ⁶⁸ Asu Saimon Pita ai simbori hoafiyuhı yahuya, “Adükari, asu ro dabo sowana mangefa? Seana sapo aboedi yangiri koadürümbo-koadürümbo niŋgombo hoafi ra sowandifi-mboanafisi. ⁶⁹ Asu ro haponda sihambo anihondümborihu fifiri-huninimboanefi, seana Nindou sürühoeimbi Godindi-mayafi makosaf-anafi,” mehuamboyu. ⁷⁰ Asu simbori Sisas ai yahuya, “Nimboe sapo sünguru-rundeimbi 12 sihamumbo ro kamafoari-heapur-ane. Nga sihamundi mbusümo nindou mamı ranai ana moaruwai hohoanimoyumb-ani,” mehu. ⁷¹ Hoafi nda

Sisas ai Sudas Saimon Iskariotindî nîmorî ahamboyu yare hürühai hoafîmayu. Aiana Sisasimbo süngurüri-randeimbiyusi, nga asu sünguna humboyu Sisasimbo hürütümbi-yomondî warîhündirümbui.

7

Sisasindî akîdî mamî ai moai ahambo anîhondümbö-rüwuri

¹ Refehayamboyoane, Sisas ai Gariri hîfambe hoahoangu wakîmareandî. Suda-yafe bogorî ai ahambo hîfokoeffimbo yahomo houmbo raraomemondamboyu asu ai ahei hîfambe hombo moi mehu. ² Asu Suda-yafe rotumbo si adükarî dagoambe nîmarîmbo sei arîhündî ranai ndeara akîmî tifîmareandamboemo. ³ Asu Sisasindî akohoandî mamî ai ahambo hoafîyomondowohü yahomoya, “Hîfî nda hîningîro hawambo Suda-yafe hîfînambo hahüföh-anîmbo, se sîhafî hepünîfeimbi moatükunî rarowandanî sîhafî süngurîninî-rundeimbi ranai hoeimbirundamboane. ⁴ Nindou ranai muᅅgu ahambo fîfîrîmbîrîhindîramboane yahumbo ana, moai dîbo raranî ratüpürî ratüpürîyu randî, nga weindahani ahei hîmboahü ratüpürîyu arandî. Asu se hepünîfeimbi moatükunî ratüpürayafî ra muᅅguambo nindou hîfî-hîfî afîndî burayei ahei hîmboahü weindahî nîmbafan-anîmbo, asu ai sîhambo hoeimbirî-hinin-amboane,” mehomo. ⁵ Ahandî akîdimamî amboanî ahambo anîhondümböfe-koate-wamboemo ai yaru hoafîmemondo. ⁶ Ranîyu asu Sisas ai hoafîyupürühi yahuya, “Awi ro hafombo si

ranana moai tüküfeyo. Nga nini-simboaniyo se ahafomo ra wanjei-ane. ⁷ Nindou hifi ndan+hü aniboadei aiana ngiri sihamumbo hürütündühüpurü, nga wambo hürutar+hünd+ri ro aheimbo moaruwai hohoan+moyei ar+hünd+ranimbo weindah+ hoafiyahandüri ar+hand+ranimbo. ⁸ Seana Suda-yafe adükari si Serusarem+hü tükefeyo ranimbo gafomo. Nga roana wandi hafombo si ra awi tüküfekoate-mayowambo, asu ngiri haponda ngahi,” mehu. ⁹ Ai ahamumbo yare hoafiyupuri mbura Garirih+ mamaru.

¹⁰ Ahandi akohoandi mamü ai adükari si ra hoeifembo mahomondamboyu, asu ai-amboani sünguna mahu. Asu ai moai weindah+ tüküfi haya hu, nga dibo ahamundi süngu mahu. ¹¹ Asu Sudahündi nindou bogori-memo ranai Sisasimbo adükari si ran+hü kokorurühi yahomoya, “Nindou ra nahü nüngua?” mehomo. ¹² Ran+yei nindou afindi menjoro rani-simboani Sisasimbo-dibo teihümar+horü. Bidifiri ai seiya, “Aiana nindou aboed-ani,” asu bidifiri ai seiya, “Wanü, aiana aboed+yupoani, nga aheimbo wos+hoafori hoafiyu-randeimb-ani,” masahündo. ¹³ Nga Suda-yafe bogori nindou ranahamumbo yih+mbor+hüpurühi asu moai ahambo weindah+ yafambe far+hi hoafiyei.

¹⁴ Adükari si mbusümondühi Sisas ai tüküfi hafu God+indi wor+kim+ nüngumbo nimorehi nindowenih+ aheimbo yamundi-mareandüri. ¹⁵ Asu Suda ai ahandi hoafi ranahambo hepünafu afindi hohoan+moyomondühi yahomoya, “Nimboe nindou nda nindou ngorü ai yamundi+fikoate asu ai moani hoafi nda

fifirareanda?” mehomondamboyu. ¹⁶ Asu simbori ahamumbo hoafiyuhi yahuya “Ro haponda yamundarheanduri hoafi nda wandimayo yamundife hoafiyopoani, nga Nindou wambo hifina koamarhendiri ahandi-mayoane. ¹⁷ Asu nindou ranai Godindi hoafi sungumbo yifirayei ana, ro hoafi hoafiya arihandi nimindi nda fifirindihimboyei. Asu ai hoafi nda Godindi-mayo-mbayo asu ro wandi hohoanimonambo hohoanimoaya hehea hoafiyahuhi-mbayahiyora fifirindeambui. ¹⁸ Nindou ai moani ahandi hohoanimonambo hohoanimoaya haya hoafayurana ai adukari ndurumbinda yahumboani. Nga asu nindou ngoru ahambo koamarheru ranahambo ‘nduri adukarumbi-mbiyu’ ehu ranai ana aboedi mbumundi safani, nga moai tkai hoafiyu randi. ¹⁹ Horombo shefi amoaombo Moses ai ahinumbi hohoanimo ra masagaduri. Nga asu moai se mam-amboani hohoanimo ra sungurihindi. Asu nimboe se wambo hifokoefe-ndirimbo yahomo houmbo rarawemoa?” mehuamboyei. ²⁰ Asu nindou afindi burimayei ranai seiya, “Moaruwai nendi sihafi fiambe mafarifyowamboyafi rani hoafi ra hoafayafi. Dudi sihambo hifokoefeninimbo yahuhaya raraomayua?” maseiamboyu.

²¹ Asu Sisas ai simbori hoafiyundurühi yahuya, “Ro ngoafimbo nimarimbo sihi ratupuriyahuhi nindou diboadomarhina ranimboyei se munguambo mahepünehindi. ²² Horombo sheimbo Moses ai hoeari kefe tiritheferambo hohoanimo ra nafuimaranduri. (Rani hohoanimo ranana Mosesindi-mayo

hohoanimo yopoani. Nga ranana sihei amoao-yafe hohoanimoane.) Ranimoane asu seana ngoafimbo nimarimbo si ranifih nindowenih nimoakidibou-yomondi fi hoeari karu tirihomo arundi. ²³ Seana Mosesindi hoafi rani yangirane rani-sungurunduh asu se ngoafimbo nimarimbo sihi nimoakidibou-yomondi hoeari karu tirihapur arundi. Asu ro ngoafimbo nimarimbo sihi nindou angunumbo-mayu ahandi fi didiboado-marihina, asu se nimboe wambo nginindimarundira? ²⁴ Asu nindou ngorundi hohoanimo ra se himboarinambo yangiri hoeindu houmbo yibobondumboemo, nga se mbumundi hohoanimo sungundunduh ndondu yibobondundi,” mehupuri.

Nindou ranai nda Kraisiyu dudi masei

²⁵ Asu nindou bidifiri Serusaremihundi ai duduyahinduh seiya, “Sapo nindou ndanahamboemo bogori nindou ai hifokoeffimbo yahomo houmbo raraomaruwura? ²⁶ Nindou ra ai weindah ahamundi himboaruh hoafimayuwambo hoeirihori asu himboriyei arihundi, nga ai moai ahambo hoafi karuwuri. Awi nindou ranahambo bogori nindou ai Kraisi-ani yahomo hohoanimoyomo houbombemoyo? ²⁷ Nindou God ai diboniyu hiningimariri Kraisi ra tukefiyu ana, ngiri nindou ai ahandi ngoafi ra fifirindihindi. Nga roana nindou ndanahandi ngoafi hondu ra fifirihurumboanefi ranimboyu ai Kraisiyupoani,” masei. ²⁸ Asu Sisasi Godindi worambe aheimbo yamundeanduruhi pukuna

hoafi-yuhi yahuya, “Se wambo asu wandi ngoafi ro masihühi ra ndorihhi fifirihindirihhi. Nga ro, wandipoanimbo hohoanimoaya hehea kosamboyahipoani, nga Ape wambo koamarihendira makosahane. Seana moai ahambo fifirihori. ²⁹ Nga roana ahambo sowahindi koamarihendira kosiheheambo wambo fifirihinimboanahi,” mehu.

³⁰ Raniyomo asu bidifiri ai ahambo kikhimündimbo yahomo houmbo raraomarüri. Nga asu nindou ngorü ai moai ahambo kikhirümündu sapo ahambo hifokoefimbo si ra awi tüküfekoate-mayowambo. ³¹ Raniyei nimorehi nindowenihhi afindi ranai ahambo anihondumbo-rihorühi hoafiyehi seiya, “Krais tükefiyu ana, ngiri Sisas hepünifeimbi moatükuni ramareandi nda ngasündirihhi. Nga ai Kraisimbeyu?” masei.

Sisasimbo kikhimindimbo prisman koamarihoupuri

³² Farisi ai nimorehi nindowenihhi Sisasimbo rani waporimayei ra himboriyomo houmbo Godimbo sesi shou-rundeimbi bogori-babidimbo prisman bidifirambo koamarihoupura Sisasimbo kikhimindimbo mahifomo. ³³ Asu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Awi se-babidimbo akidou gedühi safi ni-ngo-ni-ngondahe heambo-animbo asu ro nindou wambo koamarihendirihhi ahambo sowana gagümboyahi. ³⁴ Rananimbo se wambo kokondihündirimboyeisi, nga asu ngiri hoeindihindirihhi. Asu ro nimarimboayahhi ranambe se ngiri didei,” mehu. ³⁵ Raniyomo

Sudahündi bogori nindou-memo ranai ahamundihoari simbori hoafürüyomondühi yahomoya, “Nindou ra ai nahanafi nguani kokondi-hurimbo hoeifekoate-mandefa? Asu ai Griki-yomondi ngoafi adukari ranihu ngu sihefi nendi nimareihü Grikimbo hoafi yamundi-mandeandüriyo? ³⁶ Ai yare hoafiyuhi yahuya, ‘Se wambo kokondi-hündirimboyei, nga asu se ngiri hoeindihindiri,’ asu ‘Se ro nimarimboayah ranambe ngiri ngei,’ mehu, ra nimboe yare hoafimayua?” mehomo.

Yangiri ningombo hoe

³⁷ Suda-yafe amoaoyomondi dagoambe nimarimbo hohoanimombo si ranahandi bidifiran si ra adukari hamind-ane. Rani sihi Sisas ai botifi pukuna hoafiyundürühi yahuya, “Nindou didiyei ai hoe simindimbo amindaninombondeih ana, wambo sowana didei ndimindei. ³⁸ Ai Godindi bukambe yare hoafiyowohü yahoya, ‘Nindou ranai wambo anihondumbo-arihindiri ana, asu ahei ngusüfoambeahindi yangiri ningombo hoe ranai afindi tükündife haya ngomboe,’” mehu. ³⁹ Sisas ai yare hoafimayu ra hoe hondümboyupoani, nga Yifiafi Aboedi ranahamboyu hoafimayu. Nindou ai ahambo anihondumbo-arior ai-animbo Yifiafi Aboedi ra ndahümündimboyei. Nga rani simboani ana Yifiafi Aboedi ra awi moai sahümündi Sisas ai yifio mburumbo sünambe hafokoate wambo.

Nimorehi nindowenih ai simbori hoafiyehi yibobomehindi

40 Nindou afɪndi mafandihindi ranambe nindou bidifiri ai Sisas hoafimayu ra hɪmboriyei hehi hoafiyehi seiya, “Anihond-ane, nindou ndanana Godɪndi hoafi hoafiyu-randeimb-ani,” masei. 41 Asu bidifiri ai hoafiyehi seiya, “Aiana Krai nindou aboedambo-fembo God kafoariri hɪnɪŋɪmarir-ani,” sei, ŋga asu bidifiri ai hoafiyehi seiya, “Ai Kraisiyupoani, ŋga Krai ana ŋgiri Gariri hifiɪpoedi dufu! 42 Baiborambe yare hoafiyowohu yahoya, ‘Krai ana adukari bogori Defitɪndi sɪrambeahɪndɪndu hayambo-anɪmbo asu ai horombo Defit nɪŋguhɪ Betrethem ŋgoafihɪ nɪmorɪmbondufi tɪkɪndufimbui,’ meho,” masei. 43 Ranɪmboyei asu nindou ranai Sisasɪmbo hohoanɪmo yimbumbo-yimbumborihinduhi asu nindou ranai yimbumbore yɪbobomareandi. 44 Ranɪyei asu bidifiri ai ahambo kɪkɪhimɪndɪmbo yahomo houmbo raraomaruri, ŋga asu moai kɪkɪhirurɪndumo.

Suda-yafe bogori nindou ai moai Sisasɪmbo anihondumbo-rɪwuri

45 Ranɪyomo asu prisman Sisasɪmbo kɪkɪhimɪndɪmbo koamarɪhoupuri ranai hɪhirɪyafu bogori nindouyomo asu Farisi ahamumbo sowana mahomo. Asu ai dɪdurɪpuruhi yahomoya, “Se nɪmboe ahambo semɪndu sɪnɪkoate-memoa?” mehomondamboemo. 46 Asu prisman ai sɪmbori hoafiyomopurhi yahomoya, “Horombo moai nindou ŋgoru ai haponda hoafiyu arandi nahurai hoafiyu, ŋga wani!” mehomondamboemo. 47 Asu sɪmbori Farisi ai ahamumbo dɪduyafupurhi

yahomoya, “Asu ai sihamumbo wosihoafori hoafirapurai waniyo? ⁴⁸ Farisi-anemo asu bogori nindou roanefi hoeirumuna nindou roambeahindi mamai-amboani anihondumbo-rirai asu waniyo? ⁴⁹ Nimorehi nindowenihai aiana moai Mosesindi ahinumbi hohoanimo fifirihindi, nga ranimboanei ai Godindi himboahu moaruwai niangoayei! Ai yangiri Sisasimbo anihondumbo-marihori,” mehomomo.

⁵⁰⁻⁵¹ Nikodemus ai Suda-yafe bogoriyu haya horombo Sisas sowana mahu. Ranimboyu ai yare hoafiyupurui yahuya, “Sihefi ahinumbi hohoanimo ana nindumbo moani hoangrife hefe papi-hoafiri-hunduruiyefi asu waniyo? Ahandi hoafi boatei wudi-poapondi hu himborindefi mbundihumbo-animbo asu ratupuri ai rawareandi ra fifirindhumboyefi,” mehuamboemo.

⁵² Asu simbori ahambo hoafiyomondui yahomoya, “Asu se kameihai amboani Garirihundi wamboyafi? Bukambeahindi hoafi ra se ndoro fifirindowandi, nga moai Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi ana Garirihundi sifu randi,” mehomomo. ⁵³ [Raniyei asu nindou ranai ahei ngoafinambo bukürümehindi.

8

Anamindihoadi birabireimbi nimorehi Sisasimbo sowana sowandümo masinimo

¹ Raniyei asu nindou ranai ahei ngoafinambo bukürümehindamboyo, asu Sisas ai asükaiyu Orif Wafunambo mahafu. ² Hapoadumbo siambe asükaiyu Godindi worinambo mahu. Ai hu

tüküfi nîmaruane, asu nîmorehi nindowenihi ranai ahambo sowana maheiamboyu yamundîmareandürî. ³ Ahînümbî hohoanîmo fîfîrundeimbî asu Farisi bîdîfîrîyomo ai nîmorehi mamî hoeirundane nindowenihi-dîbo serîmîndî mahoamboemo asu ai ahambo sowandümo nindou hîmboahü mbusümo hîniŋgîmarundî. ⁴ Ranîyomo asu ai Sisasîmbo hoafîyomondühi yahomoya, “Yamundo-randeimbî, nîmorehi ranai nindou ŋgorü-dîbo meŋgorafea asu hoeimarupîrî. ⁵ Mosesîndî ahînümbî hohoanîmo yare hoafîmayo ranana yahurai-ane, ‘Nîmorehi yahurai refewanî ana, nîmoeinambo hîfokoefe-ndürîmboane.’ Ŋga asu se haponda nünŋundo hoafîmandafa?” mehomo. ⁶ Ai hoafî yaru hoafîmemo ra moanî Sisasîmbo yürümombo nahuraiyomo ranî-sünŋundîhuranî ai nünŋu mbüsuwanî papi-hoafîndîhurî yahomo houmbo.

Ŋga Sisas ai hîfîni yimîndîho yimbunambo nîmarümbö hîfîfîhî warîmbuifînambo sürü-sürümarandî. ⁷ Nindou ranai ranîhü niŋgomombo Sisasîmbo düdüdüdupomaruramboyu asu ai botîfi hoafîyupurühi yahuya, “Nindou sîhamundî mbusümo moaruwai hohoanîmokoate-mayu ranai boateianîmbo nîmoeinambo harîmbindo-wamboane.” ⁸ Yare hoafîyupurî mbura asükaiyu hîfîni piyu yimîndîho yimbunambo nîmarümbö hîfîfîhî sürü-sürümarandî.

⁹ Nindou ranai Sisas ranî hoafî hoafîmayu ra hîmborîyomo houmbo ahambo hîniŋgîrîwuri houmbo mamai kîkefoefe mamai kîkefoefeyomombo ndamefundî. Amoŋgohoandî

boateiyomo ndamefundî. Asu Sisas yangîrî nûnguane nîmorehî ranai ahandî himboahü manîngo. ¹⁰ Ranîyu asu ai botîfi hoafiyundühi yahuya, “E, nindou nda munğu bukürîmefoendî. Asu nindou sîhambo papî-hoafiyonînimbo ra mamamboanî nûnguai?” mehuamboyo.

¹¹ Asu nîmorehî ranai Sisasimbo hoafiyondowohü yahoya, “Adükari, moai nindou mamamboanî nûngu.” Asu Sisas ai hoafiyuhî yahuya, “Ro-amboanî ngîrî sîhambo papî-hoafîndîhanîni. Se ngafî, nga yowanî asükaiyo moaruwai hohoanîmoyopoanî,” mehu.]

Sisas ai hîfîniîndî nindou-yafe siani

¹² Asu ngorü-sîmboanî Sisas ai aheimbo hoafiyundürühî yahuya, “Roana hîfî ndanahandî si nîmînd-anahî. Nindou ai wandî süngu ahu ana, ai ngîrî nîmbokoanî hoahoangu wakîndeandî, nga wanî. Nindou ranai koadürümbo-koadürümbo yangîrî niîngo ranahandî si ra ndemündümbui,” mehu.

¹³ Ranîyomo asu Farisi ai Sisasimbo hoafiyomondühî yahomoya, “Seana sîhafî fimbo-anafî hoafî ra weindahî hoafiyafî arandî. Ranîmboane asu sîhafî hoafî ra ngîrî anîhondümbo-ndîfeyo,” mehomondamboyo.

¹⁴ Asu Sisas ai sîmborî hoafiyupurühî yahuya, “Yîni, anîhond-ane rananasî, roana wandî fimbo-anahî weindahî sîheimbo hoafiya arîhandî. Nga asu wandî hoafî ranana anîhondü hoaf-ane. Asu wandî hoafî ra nîmboe anîhondü hoafayo? E! Hoafî ra yahurai-ane. Ro fîfirîheandî nahanîniîpoediyahî tükümeheandî asu nahanamboyo homboayahî ra. Nga asu

seana moai wandi ngoafi hondü ana fifirundi. Asu ro nahanafiyoyombo homboayah ranamboani se moai fifirundi. ¹⁵ Asu se hifinindi hohoanimo süngurundühi nindoumbo yiboboru-rundeimb-anemo, nga roana moai nindou mamimbo amboani yiboborihе rihandi. ¹⁶ Nga asu, ro nindou daboe yiboboarihеandi ana, wandi yibobofe ra anihondü hondündomboe. Asu roana ro yangiriyahipoani, nga wani. Ape wambo koamarihendiri ai ro-dibo ranimoatükunı ratüpurıyuhani. ¹⁷ Sihei ahınümbı hohoanimo yare mengoro. Nindou yimbu ai hoafi mamı ranahambo yibobo hoafefandi ana, ra anihond-ane. ¹⁸ Asu ro wandi fimbo anihondümbö hoafiyahanane Ape wambo koamarihendiri ranai wambo anihondümbö hoafiyu arandi,” mehuamboyei. ¹⁹ Asu ai Sisasimbo hoafiyahündowohü seiya, “Sihafi ape nahi anüngua?” maseiamboyu. Ranıyu asu Sisas ai simborı hoafiyundürühi yahuya, “Seana moai wambo fifirihindiri asu wandi Apembo fifirihori raraorihori. Asu se wambo fifirihindiri-mbonana, wandi Apembo amboani fifirihori,” mehu.

²⁰ Hoafi Sisas ai yare hoafımayu ra Godındı worıkimı aheimbo yamundearühüyu hoafımayu, kaki foarıhi-rıhüdeimbi hıpirı nıngo fıkimı. Sisasimbo kıkıhimındımbö si ra awı tüküfekoate-mayoa asu nindou mamai-amboani ngırı Sisasimbo kıkıhındürımüdü.

Sisas ai nımorehi nindowenihımbö ro ahahı ranambe ngırı ngei mehu

²¹ Asükaiyu Sisas ai aheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Roana ndeara ndefembo samboanahi, nga asu se wambo kokondi hündiri mboyei. Nga asu se sihei moaruwai hohoanimo ranambo-animbo ngei ngeimbo yifindeimboyei. Asu seana ngiri ro ahahi ranambe ngei,” mehu.

²² Raniyomo asu Suda-yomondi bogori nindou ranai hoafiyomondühi yahomoya, “Sisas ai yare hoafiyuhiya, ‘Seana ngiri ro ahahi ranambe ngei,’ mehu. Ai hoafi yare hoafimayu ra ahandi hoari hifokoefe yangrombo yahumboyu?” mehomo.

²³ Asu Sisas ai hoafiyuhi yahuya, “Seana hifinindi poed-anei, nga roana nimoamo sünambeahindi tükümeheand-anahi. Seana hifi ndanihünda tükümeheand-ane, nga roana hifi ndanihünda tüküyaheambo-yahipoani.

²⁴ Ranimboanahi asu ro siheimbo hoafiyahühi, seana sihei moaruwai hohoanimo ranambo-animbo ngei-ngeimbo yifindeimboyei masahi. Asu ro dideahi se wambo anihondümbofekoate-ayei ana, se sihei moaruwai hohoanimo ranambo-animbo ngei-ngeimbo yifindeimboyei,” mehuamboyei.

²⁵ Asu ai düduyahindühi seiya, “Asu se didiyafi nimora?” maseiamboyu. Asu Sisas ai aheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Ro sapo siheimbo horombo hoafimayahandüri ran-anahi nda. Nga se wambo moai anihondümborihindiri. ²⁶ Ro sihei hohoanimo ranahambo afindi hoafinda samboanahi. Süngunambo sihei hohoanimo yibobondiheamboyahühi. Nindou ai wambo hifina koamarihendiri aiana anihond-anisi. Asu ro nimorehi nindowenihühi aheimbo hoafiyahühi ra ro

ahandi-mayo hoafi himboriya heheamboanahi hoafayahi,” mehu.

²⁷ Asu Sisas ai ahandi Afindambo aheimbo hoafimayundüri ranimbo moai fifirihindi.

²⁸ Ranimboyu asu Sisas ai hoafiyuhi yahuya, “Se Nindou Hondü ranahambo nimoamo sahorimindei botirihorühi nimi keimbi karihendeimbü fihü parariorü ana, asu se rani-simboan-animbo fifirindi-horimboyei. Rananimbo asu ropoanimbofe hohoanimo yo hefembo ratüpurikoate-ya arihandi ra se fifirindihimboyei. Ro hoafi hoafiya arihandi ra Ape ai nafuiyundiranane sheimbo rani-süngurühe hoafayahandüri. ²⁹ Nindou wambo hifina koamarhendiri ranai ngiri wambo hiningindeandiri, nga ai wandi fikimi nüngumboani, nime-moatükunü ai yifiryu haya hohoanimoayu ra munguambo si ratüpurüya arihandi,” mehu ³⁰ Nimorehi nindowenihi afindi ranai Sisasindi hoafi himbori-yei hehi ahambo anihondumbo-mariorü.

Sisas ai moaruwai hohoanimo ambeahindi aboedambofembo hoafimayu

³¹ Ranüyu asu Sisas ai nindou Sudahündi ahambo anihondumbo-mariorü aheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Asu se ro yamundiri-hendüreimbi hoafi ranahambo himboriyeihü rani-sünguarihindi ana, asu se wandi anihondü süngurihindi-reimbüdeimboyei. ³² Asu se anihondü hohoanimo ra fifirindihindani asu hohoanimo ranai sheimbo aboedi koandüheira ngeimboyei,” mehu. ³³ Asu Sisasimbo

hoafiyahündowohü seiya, “Roana Abrahamindi

ahuir-aneŋi. Asu roana moai nindou ŋgoründi moani hefi ratüpuriyefi rihundü. Niŋboeafi se yihoefimbo hoafiyafimunühi hoafi ranai 'siheimbo aboedi koandiheira ŋgeimboyei,' masafa?" maseiamboyu.

³⁴ Raniyu asu Sisas ai aheimbo hoafiyundürühi yahuya, "Yini, nindou muŋguambo moaruwai hohoanimo yei arihündi ranai moaruwai hohoanimo ranahandi moani ratüpuriyei-rihündeimbo-anei. Nga ranimboyo ro ramasaŋi.

³⁵ Nindou moani ratüpuriyu arandi ranai moai fikiminindi babidi worambe nimarü randi, nga wani. Nga nindou ahandi nimori ai-animbo ahandi fikiminindi babidi worambe niŋmandümbui.

³⁶ Ranimboane asu Godiŋdi Nimori ranai siheimbo aboedi nimarimbohünda fandihendürani asu se aboedi hamindi niŋmandeimboyei.

³⁷ Ro siheimbo fifirihearümboanahi se Abrahamiŋdi ahuir-anei. Nga wandi hoafana moai sihei hohoanimoambe niŋmarondüri. Ranimboanei asu se wambo hifokoefendirimbo sei hehimbo raraoaye.

³⁸ Nini-moatükuni ra ro wandi Apendimayo hoeirihe heheamboanahi siheimbo hoafiyahandüri arihandi. Nga asu seana rani-moatükuni ratüpuriyei arihündi ra sihei apendimayo-ane sahumüŋdi hehimbo rani-süŋgurühi ratüpuriyei arihündi," mehu.

³⁹ Asu simbori ahambo hoafiyahündowohü seiya, "Yihoefi ape ana Abraham-ani," maseiamboyu. Asu Sisas ai simbori hoafiyundürühi yahuya, "Asu se Abrahamiŋdi nimori hondümbeyei-mbonana, asu Abrahamiŋdi

hohoanimo ra süngurihi. ⁴⁰ Ro siheimbo hoafi hondü Apendi-mayo himborimayahi raniyo weindah hoafimayahandüri. Rananei asu se wambo haponda hifokoefendirimbo sei hehimbo rarawarihündiri. Abraham ana moai yare rani hohoanimo randi. Nga se yangir-anei rarihi moaruwai hohoanimoaye. ⁴¹ Asu seana rani-moatükuni ra sihei apemami-yomondi hohoanimo yangiri süngurihünduhanei,” mehuamboyei. Asu Suda ai Sisasimbo hoafiyahündowohü sahündoya, “Roana boagiri fifirifekoate nafi mbusümonindi nimoriyefipoani. Roana yihoe fi ape mam God ai yangir-ani anüngu asu ro ahandi nimori hond-ane fi,” maseiamboyu.

⁴² Asu Sisas ai hoafiyundürühi yahuya, “God ai anihondü sihei apembei-mbonana, asu se wambo aboedi hohoanimo-rihündirisi. Nga ro Godi-dibo nimboa heheamboyahi asu makosahi. Ro makosahi ra ropoanimo hohoanimoaya hehea kosamboyahipoani, nga God ai wambo koamari-hendiramboyahi makosahi. ⁴³ Asu se nimboyei wandi hoafi ndofe fifirifekoate-mayeia? Asu seana ngiri wandi hoafi ra awi himborindei. ⁴⁴ Sihei ape ana Satan-ani. Rananei asu se sihei appendi hohoanimo rani yangiri sahümüdi aniboadei. Horombo hondü aiana nindou hifokoare-randeimbiyu manüngu. Raniyu asu ai moai anihondü hohoanimo süngure randi sapo anihondü hohoanimo ra ahandi fiambe nimarikoate-wambo. Tikai hoafi ai hoafiyu arandi ra ahandi hoafi hond-ane. Aiana nindou tikai hoafiyu-

randeimb-ani, nga ranimboani asu tikai hoafi ranahandi niminduhani. ⁴⁵ Nga ro siheimbo anihondumbo hoaf-ane hoafayahanduri. Ranane asu se wandi hoafi ra anihondumbofe-koate-ayei. ⁴⁶ Sihei mbusumo nindou mamani ranai wandi hohoanimo-ambeahindi hohoanimo moaruwai weindahimandeyo wanimandiyoy? Asu ro anihondü hoafi hoafiya arihandi ana, asu se nimboe wandi hoafi anihondumbofe-koate-mayeia? ⁴⁷ Godindi nimori ana Godindi hoafi mungu ra himboriyehanei. Seana Godindi nimoriyeipoani. Ranimboanei asu se ahandi hoafi himborikoate-yei arihündi,” mehu

Sisas asu Abraham

⁴⁸ Asu Suda ai Sisasimbo simbori tirifoarihori hoafiyehi seiya, “Roana sihambo rarihu hoafiyahuninuhanefi: ‘Seana Samariahünd-anafi asu sihafi fiambe moaruwai nendi mamani mbamari,’ asefi. Ra anihondüyo?” maseiamboyu. ⁴⁹ Asu Sisas ai aheimbo yare hoafiyuhi yahuya, “Wandi fiambe ana moai moaruwai nendi nimaro, nga wani. Roana wandi Ape ranahambo, adükar-ani sahühanahi, nga se wambo moaruwaimbo-arihindiriri. ⁵⁰ Ro wandi fimbo ndürümbanahi yahomboyahipoani. Nga Nindou mamani wambo ndürümbani yahombo hoafi yibobore-randeimbi mbanüngu. ⁵¹ Ro siheimbo anihondumboanahi hoafayahi, nindou ngorü ai wandi hoafi ra sünguarandi ana, ai ngiri yifindu, nga wani,” mehuamboyeyi. ⁵² Asu Suda ai hoafiyahündowohü seiya, “Haponda ro sihambo anihondü fifiri-huninimboanefi, sihafi fiambe moaruwai nendi amaronini.

Abraham yifiyu asu Godindi hoafi hoafiyomorundeimbi amboani yifisafimemo. Ranane asu se hoafiyafuhuya 'Nindou mamai ai wandi hoafi rani-sunguareandi ana, ngiri yifindu,' masafi. ⁵³ Se yaro hohoanimoyafuhi sihefi amoa Abrahamimbo ngasundiworimboyafi? Aiana sapo yifimayu rasi. Asu Godindi hoafi hoafiyomorundeimbi amboani ai yifimemo rasi. Asu se didiyafa?" maseiamboyu.

⁵⁴ Asu Sisai ai simbori hoafiyunduruhi yahuya, "Asu ro wandihoari wandi fimbo 'adukar-anahi' mbasahi-mbonana, asu ro moan-anahi. Nga wandi Ape aiani wambo 'adukar-ani,' yahu arandi, nga se hoafiyehi 'ai yihoefti God-ani,' asefi. ⁵⁵ Asu seana moai ahambo fifirihori. Nga roana ahambo fifirihini-mboanahi. Asu ro hoafiyahuhi, 'Roana moai fifirihini,' mbasahi-mbonana, asu ro se rawehindi nou tikai hoafiya. Nga roana ahambo ndorihini fifirihini hehea asu ahandi hoafi ra sunguriheanduhanahi. ⁵⁶ Horombo sihei amoa Abraham ai ro tukufembo-mayahi ra hoeifembo hohoanimoyuhü hihifi-hihifimayu. Ai ra hoeire hayamboyu asu ahandi ngusüfo ndore küre mamaru," mehu.

⁵⁷ Ranimboyei asu Suda ai Sisaimbo hoafiyehi seiya, "Seana awi moai 50 himbaniyafipoani, nga se Abrahamimbo hoeimarhini asafi?" maseiamboyu. ⁵⁸ Asu Sisai asukaiyu aheimbo hoafiyuhi yahuya, "Yini, ro siheimbo anihondumboanahi hoafehanduri horombo hondü Abraham ai tukufekoate-yuambeahiyahi ro boatei

manimboahi,” mehuamboyei ⁵⁹ Raniyei asu Suda ai nimoei hüründümo houmbo Sisasimbo nimoeinambombo mehomo, nga asu ai Godindi wori hinigire haya dibo ndamefiyu.

9

Sisas ai nindou himboatihari diboadomariri

¹ Sisas ai nafi-sungu huhündamboyu nindou himboatihari hoeimariri. Nindou ra hondi ai himboatihari yahurai wakimarimindo.

² Raniyomo asu ahambo sungururü-rundeimbi ai hoafiyomondowohü yahomoya, “Yamundo-randeimbi, dade moaruwai hohoanimo nindou ndanahambo ramarera asu ai himboatiharayua? Ahandi moaruwai hohoanimo, asu hondafindi-yafe-mayoyo?” mehomondamboyu.

³ Asu Sisas ai ahamumbo simbori yahuya, “Nindou ndanahandi himboatihari ra ahandimayo, asu hondafindi-yafe-mayo moaruwai hohoanimo ranambo rarerani refimboyupoani. Nga nindou ai yare himboatihari-mayu ra Godindi hepünifeimbi moatükuni refewani hoeifembohündamboyu yare himboatihari-mayu. ⁴ God ai wambo koamarihendira makosahane, nga hüfhamindi ndare nunguambe sihiri ahandi ratüpuru ratüpurindefomboane. Nga nimbipi rayo ana, asu ngiri nindou ngörü ai-amboani ratüpurindu. ⁵ Ro hifi ndanihü nimboahambe ana ro nimorehi nindowenihiyafe si-anahi,” mehu.

⁶ Raniyu Sisas ai yare hoafiyu mbura, hifihifi nguri tifi fi fandeamunde mbura, nindou himboatihari-mayu ahandi himboarambe

pamareandi. ⁷ Raniyu ahambo hoafiyundühi yahuya, “Se ngafi Siroam kakimar+hündi hoeambe s+hafi himboari ra popoaindandi,” mehu. (Hoafi Siroam ra ‘koar+hefeyoa ho’ hoaf-ane.) Raniyu asu nindou ranai hu ran+hü ahandi ngusumboari ra popoaira mbura, h+hiri+fi süfumbo aboedi himboar+mayu.

⁸ Raniyei asu nindou akimi wori yimburihi nimareimbi asu ahambo horombo hoeir+horeimbi, ai horombo nimorehi nindowenihimbo kak+napombo moakomoakoyu marandi ranimbo hoeir+hor+ hehimbo hoafiyehi seiya, “Awi sapo nindou ndan+mbaiyu n+mar+ yang+ri+ n+mar+umbo aheimbo moakomoakoyu marandi?” masei. ⁹ Bidifiri ai hoafiyehi seiya, “Yini, nindou aiyu refi marandi.” Asu bidifiri ai hoafiyehi seiya, “Wani. Ai nindou yahuraiyusi, nga ai-yupoani, nga nindou ngorüyu,” masei. Nindou amuri ai rani watapor+mayeiamboyu asu ahandi+hoari yahuya, “Ro-anahi,” mehu. ¹⁰ Asu ai ahambo düduyahindowohü seiya, “Asu s+hafi himboari ra nüngure bir+hoaimboyoa?” maseiamboyu. ¹¹ Asu ranai simbori yahuya, “Nindou Sisas sei-ar+hündi ranai hüburukonambo wandi himboarambe fandifoareandirühi yahuya, ‘Se ngafi Siroam kakimar+hündi hoe ranambe himboari s+hafi ra popoaindandi,’ mehuamboyahi ro ha popoair+handi asu wandi himboari ra aboedi himboar+mayahi,” mehuamboyei. ¹² Asu ai düdur+horühi seiya, “Nindou ra nahi amarua?” maseiamboyu. Asu nindou ranai yahuya, “Nahümbeyi amaru ra moai fifiri+hini,”

mehuamboyei.

¹³ Raniyei ai nindou himboatihari-mayu Sisas aboedi-mariri ranahambo Farisimbo sowana sahorimindei mahei. ¹⁴ Ngoafimbo nimarimbo si rani-simboaniyu Sisas ai nindou ranahandi himboari aboedimareandi. ¹⁵ Asu Farisi ai nindou-mayu ranahambo dudururühi yahomoya “Sihafi himboari ra nüngure aboediyomboyoa?” mehomondamboyu. Asu ai hoafiyupurühi yahuya, “Sisas ai hüburuko wandi himboarambe pamareandiramboyahi asu ro ha popoaimarhandamboyo wandi himboari ra aboedimayo,” mehu.

¹⁶ Ranimboemo asu Farisi bidifiri ai yahomoya, “Nindou ndanahambo God ai koariheira kusumboyupoani, nga ai moai moani ngoafimbo nimarimbo hohoanimo ra süngureandi,” mehomo. Asu bidifiri ai hoafiyomondühi yahomoya, “Asu nindou moaruwai hohoanimoyumbü ai ngiri hepünifeimbi moatükuni yahurai ratüpurindu?” mehomo. Raniyomo asu bidifiri ai ngorü hohoanimoyomo asu bidifiri ai ngorü hohoanimoyomo marundi. ¹⁷ Raniyomo asu nindou himboatihari-mayu ahambo hihiriyafu asükaiyomo hoafiyomondowohü yahomoya, “Nindou sihafü himboari aboedimareanini ranahambo se nünguro hoafiyafindoa?” mehomondamboyu. Asu ai hoafiyupurühi yahuya, “Aiana Godindi hoafi hoafiyurandeimb-ani,” mehu.

¹⁸ Nindou ra ai horombo himboatihari-mayuanisi, nga asu ai ranahambo anihondümbofembo

moei mehomo. Ranimboemo asu nindou himboatihari-mayu ahandi hondafindambo rani hoafi ra fifirifembohünda mingingyomo hümarihauri. ¹⁹ Asu ai ahafembo düdurüpürühi yahomoya, “Nindou nda sihafe nimoriyu? Asu se safeya ro himboatihari yahurai wakimari-horimindehane masafe, nga asu nimboe ai haponda aboedi himboarayua?” mehomo. ²⁰ Asu ahandi hondafindi ai safeya, “Yini, ro ahambo fifirihori ai yihoehi nimor-ani asu ai horombo himboatihari wakimari-horimindehi. ²¹ Nga haponda moai ahambo fifirihori ai nünungufimbombi ahandi himboari ra aboedi himboarayua. Asu ro moai fifirihori nindou ahandi himboari aboedimariri ranahambo. Düduyafundosi, ai adükariwambo sihamumbo ahandi fimbo hoafindüpurimbui,” masafe. ²² Hondafindi ai Sudambo yihimborinapurühiyafe ai ahamumbo rarine hoafimefe. Horombo Suda ai yaru hoafiyomondühi yahomoya: “Nindou ai weindahi hoafiyehi, ‘Sisas ra nindou God ai ahandi nendambo aboedifembo kafoariri hiningingimariri Krais-ani,’ seiani ana, asu aheimbo rotu worambeahindi hihaiboadundüra ngiri ai-babidi rotunde,” mehomo. ²³ Ranimboyafe asu hondafindi ai hoafiyafeihü “Ahambo düduyafundosi, nga ai adükariwambo sihamumbo ahandi fimbo hoafindüpurimbui,” masafe.

²⁴ Raniyomo asukai nindou himboatihari-mayu ranahambo mingingimemonda masünu. Asu ahambo hoafiyomondühi yahomoya, “Se Godimbo ndüri adükarümb-ani mbisafindowohü

an+hondümbö hoaf+ndafi. Ro fifir+humboanefi nindou ndanana moaruwai hohoan+moyu-randeimb-ani,” mehomö. ²⁵ Asu nindou ranai hoaf+yuh+ yahuya, “Ro moai ahambo fifir+hini, nga awi ai moaruwai hohoan+moyumbümbeyo asu wan+mbeyo. Mami moatükun+ ro fifir+mar+heand+ ana, y+n+ ro horombo himboat+hari man+amboah+yahi, nga hapondanana ro aboed+ himboarayahi,” mehu. ²⁶ Asu Suda ai düduyafundowohü yahomoya, “Sihambo nününgurean+n+mboyua? Sihaf+ himboari ra nününgure aboed+rean+n+mboyua?” mehomondamboyu. ²⁷ Asu ahamumbo hoaf+yupurühi yahuya, “Ro sihamumbo hoaf+mayahapur+yo, nga asu se hoafi ranahambo moai himbor+yomo. Asükai se himbor+mbö yahomomboemo? Se-amboa ahambo süngururü-rundeimb+mbö tüküfembo yahomomboemo?” mehu.

²⁸ Asu Suda ai nindou ranahambo ng+n+nd+rurühi moaruwai hoaf+yomondowohü yahomoya, “Seana Sisas+mbö süngur+i-randeimb-anafi. Nga roana Moses+mbö süngur+hu-r+hundeimb-ane fi. ²⁹ God ai Moses+mbö hoaf+mayundo ra ro fifir+hundi. Nga nindou ranan+mbö ai dagüdambuia? Roana moai ahambo fifir+huri,” mehomö.

³⁰ Asu nindou ranai ahamumbo simbor+ hoaf+yupurühi yahuya, “Ndanana wambo ran+poan+mbö moatükun-ane! Aiyu wand+ himboari aboed+mareanda asu ro aboed+ himboarayahi. Nga nimboemo se hoaf+yomondühiya, ai nahan+n+poed+yu ro moai fifir+huri ehomoa?

³¹ Ro fifirihumboanefi, nga God ana moai moaruwai hohoanimoyomo-rundeimbomondi hoafi ana himboriyu randi, nga wani. Nga nindou ranai Godimbo hohoanimoyuhü asu ahandi hoafi süngumareandi ranahandi hoaf-ane God ai himboriyu arandi. ³² Moai horombo nindou mamihondi ai himboatihari wakirimindoani asu nindou ngorü ai ahandi himboari aboedi-mariri hoafi ra yangoro, nga wani. ³³ Asu God ai nindou nda koehefikoate-mbei-mbonana, asu ngiri raranimoatükunihifi ndanihü ratüpuriyu,” mehu.

³⁴ Asu simbori ahambo hoafiyomondowohü yahomoya, “Horombo me ai sihambo moaruwai hohoanimo ranambo wakimaramindinini asu se himboatiharimayafi ranimboanefi ro fifirarahunini. Se nindou moaruwai hohoanimo-yafeimb-anafi. Asu se yhoefombo yamundifemunimbo safomboyafi?” Ai ahambo yaru hoafiyomondowohüyomo rotu worambeahindi hihaifoarüwuri weindani hininngimarüwuri.

Nindou anihondümbofe-koate-ayei ai himboatihari nahurai-anei

³⁵ Sisas ai ranimbo himboriyu haya, kokorüri hu hoeirirühi yahuya, “Se Nindou Hondü ranahambo anihondümboroworai waniyo?” mehindowamboyu. ³⁶ Asu nindou ranai simbori hoafiyundowohü yahuya, “Adükari, Nindou Hondü ra düdia? Se wambo hoafiyafi-ndirananimbo ro ahambo anihondümborandihini.” ³⁷ Asu Sisas ai hoafiyundühi yahuya, “Se ahambo hoeimariwori. Aiani se-dibo wataporayu nda,”

mehuamboyu. ³⁸ Asu nindou ranai hoafi+yuhî yahuya, “Adükari, ro an+hondümbö-ar+hean+ni.” Ai yahu mbura Sisasimbo yimind+ho yimbu pusire n+marumbo hohoan+momayundo.

³⁹ Asu Sisas ai yahuya, “Ro nindouyei hohoan+mo y+bobofemboyahî hîfî ndan+hü makosahî. Ran+imboane asu nindou God+ndî hoafi fîfîr+fekoate-yeimb+ ai nindou himboat+harî aboedehindî nahurai fîfîr+ndîhimboyei asu God+ndî hoafi fîfîr+hundeimb-ane fî aseî ai himboat+harî nahurai fîfîr+fekoate-ndeimboyei,” mehu.

⁴⁰ Farisi b+d+fîrî ai ahandî fik+mî n+ngomombo ahandî hoafi ra himbor+yomo houmbo yahomoya, “Asu ro-amboa himboat+harî+yefî?” mehomondamboyu.

⁴¹ Asu Sisas ai hoafi+yupurühî yahuya, “Asu se himboat+harî+mbemo-mbonana, hohoan+mo moaruwai ra moai s+hamundî fiambe n+maropurî. Nga se hoafi+yomondühî, ‘Y+hoefî himboarana aboed-ane,’ yahomo arundî, ran+imboane asu hohoan+mo moaruwai ra awi s+hamundî fiambe amaropurî,” mehu.

10

Sisas ai sipsip hîfanda-randeimb-ani

¹ Sisas ai hoafi+yuhî yahuya, “Ro an+hondümböanahî s+hamumbo hoafayahî, nindou ai moai sipsipî-yafe gin+rî yipurî nafî kefuai randî, nga amurî himborî nafî kefuai arandî, nindou ranai ana h+mbuhün+korî napo fufuramündü-randeimb-ani. ² Asu nindou yipurî nafî+tambe nafî karefuendî ranai

ana sipsip ahei afind-ani. ³ Nindou yipur+ hifanda-randeimb+ ai-animbo nindou ahu ranahambo yipur+ ra tind+hembui. Rananei asu sipsip ai ahand+ yafambe ra h+mbor+yei ar+hünd+. Ranani asu ai ahei ndür+ ra dukarearü y+s+boas+yuh+ asu ai aheimbo gin+rambeah+ind+ semündündür+ moanambüh+ tüküfi ahu. ⁴ Asu ai ahand+ sipsip ra munğu gin+rambeah+ind+ semündündür+ moanambüh+ tüküfi hayambo asu ai horombofi huan+ ahand+ süngu ahei. Sapo sipsip ranai ahand+ yafambe h+mbor+yeih+ ran+imboane ahand+ süngu ahei. ⁵ Aiana ng+r+ nindou amur+nd+ süngu ngei, nga wan+. Nindou amur+ ai huan+ ana, ai ahambo y+h+mbor+horüh+ fefoehindühanei. Ahand+ yafambe h+mbor+koate-ayei ran+imbo wambo.” ⁶ Sisas ai aheimbo kafoefe hoaf+ ra yare hoaf+mayundür+, nga asu moai kafoefe hoaf+ ranahand+ n+m+ind+ ra f+f+r+hind+.

Sisas ai sipsip hifand+randeimb+ aboed-ani

⁷ Ran+yu Sisas ai asükaiyu hoaf+yuh+ yahuya, “Ro s+hamumbo an+hondumboanah+ hoafayah+. Roanah+ sipsip+yafe yipurayah+. ⁸ Asu nindou ai ro sünguyahan+ horomboyahi ahei aiana h+mbuhün+yeih+ raran+ napo moan+ fufurühümüdi r+hündühanei. Asu sipsip ai-amboan+ moai ahei hoaf+ h+mbor+yei r+hünd+. ⁹ Ro-anah+ yipurayah+. Asu nindou d+di+yei wambo sowanambo s+nei gin+r+ ranambe karefoehind+ ana, God ai aheimbo aboedambo-ndeandürümbui. Ranan+imbo asu ai keboehi tükündahi ndühündüh+ asu ai gin+r+ ranambe ses+imbo amboan+ keboehi tükündahimboyei.

10 Nindou hūmbuhūn+yu-randeimbi gin+rī ranambe karefuendi ra moan+yupoanī karefuendi. Nindou karefuendi ra ai kefoefe hefe hīfo sipsip hūmbuhūn+imbo hīfokoefindūrūmbo yahumboani. Nga roana keboeheandūhī sipsip aboedi yang+rī dīboadeimbi asu ahei fiambe aboedi hohoanimo yang+rī nīngombo afīndī mbīmarīndūra samboanahī asīhūhī.

11 Roana sipsip hīfandīrī-handeimbi nindou aboedi saf-anahī. Nindou sipsip hīfandīra-randeimbi aboedi ranai ana aheimbo far+hēfēndūr+imbohūnda yīfīndūmbui. 12 Nindou kaki semīndīmbo ratūpurīyu arandī aiana sipsipīyei afīndīyupoanī. Asu ai sipsip aheimbo hīfandīrarū-randeimbiyupoanī. Asu aiana nīmambeahīndī yaforī moaruwai howanī hoeimareandī ra fiboembui. Rananīmbo asu yaforī ranai sipsip ranaheimbo warībadarū wakīndeandūra bukūrūndeimboyei. 13 Nindou ranai ana moanī kaki semīndīmbo yang+rī hohoanīmoyuhū wambo ng+rī sipsip ranaheimbo hīfandīyondūrīmbo hohoanīmondu.

14 Nga roana sipsipīyei hīfandī-hīfandīyondūrīrambo nindou aboedi saf-anahī. Ro ana wandī sipsip ranaheimbo fīfīrīheandūranī asu ai-amboanī wambo fīfīrīhī-ndīrīmboanei. 15 Hoafī ra yahurai-ane, ro wandī Apembo fīfīrīhinanī asu Ape ai wambo fīfīrareandīrī nou. Rananīmbo asu ro sipsipīmbo far+hēfēndūr+imbohūnda yīfīndamboyahī. 16 Asu wandī sipsip bīdīfīrī mbanīboadei ranana ndanī ginīrambeahī moai nīboadei. Aheimbo amboanī gin+rī ndanambe

semündündürî koafoefendürîmbo samboanahî. Rananîmbo asu ai ro hoafiyaheimbî wandî yafambehündî ra hîmborîndeimboyei. Rananîmbo sipsip ranai mamambe nîboadeiya asu nindou aheimbo hîfandîyondürîmbo ra mamî yangîrî nüngumbui.

17 Ro yîfiyo hefe asükai botîfemboayahî ranîmboane Ape ai wambo ngusüfo parareandîrî. 18 Ngîrî wambo nindou mamai-amboanî hîfokoefendîrîmbo hohoanîmondu. Nga ro hohoanîmomayahî süngu wandî yangîrî nîngo ra hîfokoefe-ndîrîmbohünda hîningî-ndîheamboyahî. Asükainda ro hohoanîmomayahî süngu wandî yangîrî nîngo ra hîhîndîhe ndahamîndîmboyahî wandî Ape ai randaföandî mehu süngu,” mehu.

19 Suda ai ranî hoafi ra hîmborîyomo houmbo asükai yimbumboru yîbobomefundî. 20 Ranîyomo asu bîdîfirî ai yahomoya, “Moaruwai nendî ahandî fiambe mamaroamboani ai yare wunünümbo-wunünümboayu. Asu se nîmboemo ahandî hoafi ra hîmborayomoa?” mehomo. 21 Asu bîdîfirî ai yahomoya, “Hoafi ndanana nindou moaruwai nendî nîmarümbîndî hoafiyo poanî. Asu moaruwai nendî ranai ngîrî nindou hîmboatîharîndeianî ahei hîmboarî ra aboedîndeandî,” mehomo.

Suda ai moai Sisasîndî hoafi hîmborîyomo

22 Serusarem ngoafîhü horombo Godîndî worî ahandhoar-ane masei ranahambo asükai hîhîfî-hîhîfîmbo si tüküme feyo. Ranî si ra ngîsîhariyowambeyo tüküfe marandî. 23 Ranîyu asu Sisas ai Godîndî worambe Soromonîndî

weindani yibadiwami mahüfu. ²⁴ Raniyomo asu Suda ai sifomo ahambo wakirurü niŋgomombo yahomoya, “Ro yimbu hohoani moayefi hefi ra asu nüngusumboani se hoafi mandafimuna? Asu se Kraisi-ayafana yihoefombo weindahi hoafiyafan-animbo ro himbori ndefosi,” mehomondamboyu.

²⁵ Asu Sisasi ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Ro sihamumbo hoafi ra hoafi mayahapuriyosi, nga asu se moai wandi hoafi ranahambo anihondumbo-rundi. Mungu hepuni feimbi moatükuni wandi Apendi nginindinambo ratüpurayahi ranai ro didimbayahi ra nafuiyoarandi. ²⁶ Nga asu seana wandi sipsip rani diborihindi yomopoani. Ranimboanemo asu se wandi hoafi anihondumbofe-koate-yomo arundi. ²⁷ Asu wandi sipsip ranana ro hoafi yaheimbi ra himbori yeihü asu ro aheimbo fifirihendü rane asu ai wandi süngu hei arihündü. ²⁸ Asu ro aheimbo yangiri koadürumbo-koadürumbo niŋgombo asahandüri ra ai ngiri yifindei. Asu ngiri nindou mamai-amboani wandi warambeahindi hündamündündüri. ²⁹ Wandi Ape ai sipsip wandi ra wambo masendü-anei. Asu ai munguambo moatükuni ranahei nginindi ngasünde haya nginindi saf-ani. Asu ngiri nindou mamai-amboani Apendi warambeahindi hündamündündüri. ³⁰ Ape-ani asu roanahi roana mamanehi,” mehu.

³¹ Raniyomo asu Suda ai nimoei hümaründümo Sisasi imbo pifendombo yahomombo. ³² Raniyu

asu Sisas ai yahuya, “Ro sihamumbo Apendi ratüpurü afindi nafuimehapuri. Asu se nini ratüpurü aboedi ranahambo hohoanimo-yomondühiyomo wambo nimoeinambo hifokoefendiriimbo yahomo houmbo rawefunda?” mehuamboemo. ³³ Asu simbori Suda ai ahambo hoafiyomondowohü yahomoya, “Roana sihafi ratüpurü aboedi ramarowandi ranimboyefipoani nimoeinambo hifokoefeninimbo asefi, nga wani. Se moani nindou yangir-anafi asu Godimbo moaruwaimbofe hoafirirühi, ‘Roana God-anahi’ masafi ranimboanefi,” mehomondamboyu.

³⁴ Asükaiyu Sisas ai ahamumbo simbori hoafiyupurühi yahuya, “Hoafi nda sihamundi ahinümbi hohoanimo Bukambe ndare mengoro: God ai yahuya, ‘Ro siheimbo hoafimayahi, seana god-anei,’ meho. ³⁵ Nindou God ai ahandi hoafi masagadüri ranaheimboyo ai god-anei mehondüri. Asu ngiri Baiborambeahindi hoafi ranana ngörü-süngunde hoafindo. ³⁶ Nga Ape aiyu ahandihoari wambo kafoareandiri mbura, asu hifina koamarihendira makosahi. Ranimboyahi ro hoafiyahühi, ‘Roana Godindi nimor-anahi,’ masahi asu nimboe se wambo hoafiyomo-ndirühiya, ‘Nimboe se Godimbo gogonimbo-rihaworühi hoafayafi,’ mehomoa? ³⁷ Asu ro Apendi ratüpurü ratüpurükoate-ndahani ana, asu se wandi hoafi ra yowani anihondümbo-ndümboemo. ³⁸ Nga asu ro ahandi ratüpurü ratüpurüyahan se wandi hoafi ranahambo anihondümbofembo moeimbo ana, asu ratüpurü rani yangiri anihondümbo-ndundi. Rananimbo

asu se hohoani^{mo} ra ndondu hohoani^{mo}-ndimondühi fifindümb^oemo Ape ai ro-dibo mam-anehi amarehi,” mehu. ³⁹ Asükaiyomo Suda ai hoafi ra himboriyomo houmbo ahambo kikihimündümbo yahomo houmbo ramefundü, nga asu Sisas ai aboedambo mahu.

⁴⁰ Sisas ai asükaiyu hihirifi hanü Sodan himo horombo Son hundürürarü randühi manüngu. ⁴¹ Ai nünguane, nindou ranai ahambo sowana sühüsihü seiya, “Horombo Son ai moai hepünifeimbi moatükunü ratüpurüyu. Nga müngu raranü-moatükunü hoafi nindou ndanahambo hoafimayu ranana anihond-ane,” masei. ⁴² Raniyei asu nindou afindü ranihü ranai ahambo anihondümbo-marihori.

11

Sisas ai Rasarus yifihündü botimarirü

¹ Nindou mamü ahandü ndürü Rasarus Betani ngoafihündü ranai angünümbo mamaru. Betani ra Maria asu Mata apodoho nimarifeimbi ngoaf-ane. ² Maria aiyo werü fisiharümbi Sisasindü tiharüwamü kafaore mbura, asu ahandü mbirünanünambo gedümarihendü. Nimorehi mamü ranahandü ranihüyu Rasarus angünümbo Betani ngoafihü menguru. ³ Raniyafe asu apodoho ranai Sisasimbo hoafimbo nindou koarhenerühü safeya, “Adükari, nindou se ngusüfo pamarüworü ranai angünümboani,” masafeamboyu.

⁴ Raniyu asu Sisas ai ahafe hoafi ra himboriyu haya hoafiyuhü yahuya, “Angünü ranana yifimbo angünüyopoani, nga wanü.

Ranana moanî Godimbo ndürî adükarî segodimbo-hündamboane tükefeyo asu ranî-süngumboanîmbo Godîndî Nîmori amboanî ndürî adükarî ndemündümbui,” mehu. ⁵ Sisas ai Mata apondoho asu Rasarus aheimbo ngusüfo pareandürî marandî. ⁶ Nga asu Sisas ai Rasarus anğünümboayu hoafi ra himborîyu haya, ranîhü yimbu si mamaru.

⁷ Asükaiyu sünguna nîmarümbo ahambo süngururü-rundeimbîmbo yahuya, “Asükai mborai, Suda-yafe hîfînambo ngefombo,” mehuamboemo. ⁸ Asu simborî hoafiyomondowohü yahomoya, “Yamundo-randeimbi, sapo hapondanîyomo Suda ai sihambo nîmoeinambo hîfîkoefenînimbo yahomo houbmo raraomarünîniî. Asu se asükai Suda-yafe hîfînambo hîfombo safomboyafi?” mehomondamboyu. ⁹ Asu simborî Sisas ai ahamumbo hoafiyupurühî yahuya, “Mami si ra gebuai-ane anîngo. Nindou ai sirühî ana ngîrî pîndu si ra hoeireambowambo. ¹⁰ Nga asu nindou ai nîmbokoanî ahu ana, piyu arandî si yanğorîkoate wambo.”

¹¹ Ahamumbo yare hoafiyupurî mbura asükaiyu hoafiyupurühî yahuya, “Sihefî wandafi Rasarus ai mapuamboanahî awi ro ngü ahambo botîndîhini samboanahî,” mehuamboemo. ¹² Asu ahambo süngururü-rundeimbi ai hoafiyomondühî yahomoya, “Adükarî, nindou ra apo yanğîrî apu ana, asükai ahandî anğünü ra aboedîndümbui,” mehomondamboyu. ¹³ Sisas ai hoafîmayupurî ra, Rasarus ana yîfîmayu yahumboyu, nga ahambo

süngururü-rundeimbi ana moani apo hondü mapu-amboani yare hoafayu mehomo. ¹⁴ Raniyu asu Sisas ai ahamumbo diboadiire hoafiyupurühi yahuya, “Rasarus ana munguna yifimayu. ¹⁵ Rani-simboani ro moai ai-dibo nimarhi, nga ro ranimbo-hündambo hihifi-hihifayahi. Raninimbo asu se wambo anihondumbo-ndundi. Nga hapondani shiri ahambo sowana ngefimboane,” mehupuri. ¹⁶ Raniyu asu Tomas ahambo Didimas sahündo-rihündeimbi ai Sisasimbo süngururü-rundeimbi ahamumbo yahuya, “Wai shiri andai ngifi, Sisas-babidimbo Sudiahü yifindefo,” mehu.

Sisas ai yangiri ni ngombo niminduhani

¹⁷ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo hifomo Betanihi tüküyafundühiyomo Rasarus ai yifimayua honguambe masihewori ra yimbuyimbu si homboane hoafi ra himborimayu. ¹⁸ Betani ngoafi ana Serusaremihündi anguniyopoani. Betani ngoafihündi botife hefe Serusarem ngoafina aho ra ngimi kiromita-ane. ¹⁹ Rasarus yifimayua raniyei asu Sudahündi afindi ranai Mata Mariambo kikimfoefepiri nimarooni ngusufu aboedi küri ne mbimarifeya sei hehimbo masühüsi.

²⁰ Mata ai Sisas masüfu hoafi ra himboriyo haya, ahambo nafaarimbo ho, nga asu Maria ai worambeahi nimaroo. ²¹ Mata ai Sisasimbo hoafiyondowohü yahoya, “Adükari, asu se ndanihu mbanimbafi-mbonana, wandi ranihi ai ngiri yifiyu. ²² Nga ro fifirihamboanahi, asu se hapondani amboani Godimbo ninimbo

didibafefoando ana, sihambo daganinimbui,” mehoamboyu. ²³ Asu Sisas ai ahambo hoafiyundowohü yahuya, “Sihaft ranihi ana yangiri aboedi hifambe-ambeahindi botindufimbui,” mehundowamboyo.

²⁴ Asu Mata ai ahambo asukaiyo hoafiyowohü yahoya, “Ro ranimbo fifirheamboanahi, nga ai asükaindu süngunambo hifi nda munguyowambe yangiri aboedi botindufimbui,” mehoamboyu.

²⁵ Asu Sisas ai yahuya, “Yifihündi yangiri botife niŋgo ra ro nimind-anahi. Nindou ai wambo anihondumbo-reandiri haya yifayu ana, ai asükaindu yifihündi botindüfi nüngumbui.

²⁶ Nga nindou mungu yangiri nimboeimbo wambo anihondumbo-arihindiri ana, ngiri yifindei, nga ai koadürumbo-koadürumbo yangiri niboadeimboyei. Asu se hoafi ndanahambo anihondumbo-rowandai wanayo?” mehuamboyo.

²⁷ Asu Mata ai yahoya, “Yini, Adükari, ro sihambo anihondumbo-rheaninimboanahi seana God kafaore hinŋgimareanini Kraisanafi. Seana Godindi nimori horombo hifinambo nindou kudumbui mehu ran-anafi,” meho.

Sisas ai aranimayu

²⁸ Mata ai yare hoafiyoya haya, ahandi akidambo hifo hinŋgirou himboambeambe hoafiyondowohü yahoya, “Yamunde-randeimbi ana ndanihu süfumboani sihambo düdumefinini,” mehoamboyo. ²⁹ Asu Maria ai rani hoafi ra himboriyoya haya, nimehünou botife haya Sisasimbo sowana maho. ³⁰ Sisas ai awi moai ŋgoafihü tüküfiyu, nga nafini Mata ho hoeirerühi

ranihü manüngu. ³¹ Raniyo Maria ai nimai botife haya pipinambo mahowamboyei asu Suda Maria-babidimbo worambe ahafembo kikimifoarhipiri mamarei ranai ahandi süngu mahei ndanana Rasarus yangurühi ho arani-hoafimboane aho sei hehi.

³² Maria ai ho Sisas nünguhü tüküfe ahambo hoeirerühiyo ahandi fikimi yiri yimbu pusire yimndiho yimbunambo nimarimbo hoafiyowohü yahoya, “Adükari, se ndanihü mbanimbafi-mbonana, wandi ranihi ai ngiri yifiyu,” mehoamboyu. ³³ Sisas ai Mariambo hoeireandane arani-hoafimaranda, asu Suda ahandi süngu masinei ranai kameihi arani-hoafi-marihündamboyu. Asu Sisas ai ahandi ngusüfoambe moaruwaimariri. ³⁴ Asu Sisas ai aheimbo düdufindürühi yahuya, “Se ahambo nahü sihehora?” mehuamboyei. Asu ai seiya, “Adükari, naha se sühüfi hoeiro,” maseiamboyu.

³⁵ Asu Sisas ai aranimayundo. ³⁶ Asu Suda ai hoafiyehi seiya, “Hoeirihü. Sisas ana nindou ranahambo afindi hamindi ngusüfo parirühi wamboani,” masei. ³⁷ Nga bidifiri ai hoafiyehi seiya, “Sisas ai nindou himboatihari aboedimariri. Nga asu ai nimboe Rasarusimbo fehefiyua yangiri ni ngombo ra wanimayua?” masei.

Sisas ai Rasarus botimariri

³⁸ Asükaiyu Sisas ai ahandi ngusüfoambe moaruwai mahafowamboyu hu honguambe tüküme fiyu. Hongu ra nimoei nimaroweimbi wowondimarihündiyo raniyo nimoeiambe nafitambe ra nimoei ngorünambo gürühi

pamarihindi. ³⁹ Asu Sisas ai yahuya, “Nimoei ambembo gürühi pamarihindi ra farihehi,” mehuamboyo. Asu Mata nindou yifimayu ranahandi rehi ai yahoya, “Adükari, Rasarus ana yimbuyimbu si honguambe yangurimb-ani. Nga fisinjirümbei nawe,” mehuamboyo.

⁴⁰ Asu Sisas ai yahuya, “Sapo hapoasungu hoafiya-hanineimb-ane. Asu se wambo anihondumbo-arowandiri ana, se Godindi nginindi ra hoeindowamboyafi,” mehuamboyei.

⁴¹ Raniyei asu ai nimoei ra mafarihendamboyo, Sisas ai nimoamo himboariyuhü yahuya, “Ape, ro shambo hihifarihanini. Se wandi hoafi himboriyafomboanafi.

⁴² Ro fifirihendi ro hoafiya arihandi ra se afindimbo himboriyafi randühanafi. Nga nindou ndanihü maniboadei-amboanahi ro ndarihe hoafayahi. Rananimbo se wambo koamarihawandira makosahi ra anihondumbo-mbirihihindi-ramboane.”

⁴³ Raweyahu haya pukuna mingiyuhü yahuya, “Rasarus, se weindana tüküyafosiifi,” mehuamboyo.

⁴⁴ Raniyu asu Rasarus ai honguambeahindi tüküfi haya masünu. Ahandi yitinari watinari ra hoeari goesürinambo hüputüpurühümündi hiningimarihindiyo, asu ahandi ngusumboari hoearinambo gabudimafoarihindiyo rani-kameihi tükümefiyu. Raniyu asu Sisas ai hoafiyuhi yahuya, “Hoeari ra fufurihendoan-animbo ai mbühu,” mehundüri.

Suda-yafe bogori ai Sisasimbo hifokoeffimbo

*hohoanimomemo**(Matyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Ruk 22:1-2)*

⁴⁵ Raniyei asu Suda b'idiriri ranihü Mariambo hoeifembo masühüsi ranai rani-moatükunî Sisas ai ramareandi ranimbo hoeirîhi hehi asu ahambo anihondumbo-marîhorî.

⁴⁶ Nga asu b'idifiri ai Farisi sowana hei, Sisas ratüpurîmayu ranahambo ahamumbo hoafîmehüpurî.

⁴⁷ Raniyomo asu nindou Godimbo sîhou-rundeimbi bogorî ai Farisi b'idifiri-babidimbo kansirimbo gugurüpurî houmbo hoafiyomopurühi yahomoya, "Sîhirî nda nüngumandahua? Nindou ndanani ai hepünifeimbi moatükunî afîndî ratüpurîyu arandî.

⁴⁸ Sîhirî ahambo moanî rarîhurî hinîngîrîhurani ai hepünifeimbi moatükunî ratüpurîyu randanî nindou afîndî ai ahambo anihondumbo-arîhorî ana, Rom bogorî sîhefîmbo hîfandarîmunî ai dîfomo sîhefîmbo moaruwaimbo-ndîmunühî asu sîhefî Godîndî worî ra bîrîboadumboemo," mehomo.

⁴⁹ Raniyo asu ranî hîmbanîfihî nindou mamî ahandî ndürî Kaiafas ai Godimbo sîhai-randeimbi adûkarî bogorîmbofi manüngu. Ai hoafiyupurühi yahuya, "Seana moai raranî-moatükunî fîfirundî!

⁵⁰ Se ndoru fîfirundai? Nindou mamî ai nindou amurî aheimbohünda yîfayu ranana aboed-ane, nga Suda sîhefîmbo munguambo moaruwaimbofe ana, moaruwai-ane," mehu.

⁵¹ Kaiafas ai yare hoafîmayu ra ahandî hohoanîmonambo yangîrîyupoanî. Nga ranî hîmbanîfihî Godimbo sîhai-randeimbi adûkarî bogorîmbofi nîmarümbowambo Sisas ai aheimbohünda yîfîmboayu ranimbo horombo

hoafireandüh+yu. ⁵² Ai Sudambo far+hefembo yangri+yupoani yifayu ra, nga God+ndi n+imori mungua hif+hü bur+yei wakar+hindi aheimbo semündündür+ mamambefendürani mam+siri+mboyahi mb+n+boadeia mbüs+ hayambo-an+imbo yif+ndümbui.

⁵³ Asu rani+yomo rani-simboani pi+yomo houmbo, Suda-yomondi bogori ai Sisasimbo hifokoefimbo yahomo houmbo hoafi fifiri+marundi. ⁵⁴ Ran+imboyu asu Sisas ai moai Suda-yomondi himboahü weindah+ tüküfiyu. Ran+yu ai Sudia hifi ra hin+ng+re haya, ngorü hifi n+mi woh+ fur+koate-reandühi ngoafi ngorü ahandi ndür+ Efraim ran+hü hu ahambo süngururü-rundeimbi bab+di+imbo manüngu.

⁵⁵ God ai Sudambo Isip+hündi aboed+mareandür+ si Pasofa ra awi tüküfekoate akim+ tüküfembo yangri+yoambe nindou ngorü ngoaf+hündi ngorü ngoaf+hündi ranai Serusarem ngoaf+nambo ahei fi God+ndi himboahü aboed+ tüküfembohünda mafand+hindi. ⁵⁶ Ran+yei asu ai Sisasimbo kokori+hor+ wakri+hora mayoa God+ndi worambe nimboeimbo aheihoari watapor+yeih+ seiya, “Se nüngurühi hohoan+moayeia? Sisas ai adükar+ si tükefeyo nda hoeifembo madüfuyo wan+mandüyo?” masei. ⁵⁷ Nindou God+imbo sihou-rundeimbi bogori ai Farisi-bab+di+imbo yaru hoafi+memo: ‘Nindou mam+ ai Sisasimbo hoeiriran+ anüngu ana, asu ahamumbo ran+h-ani anüngu yahopuran-an+imbo ahambo papi+hoafi+yumbohünda kiki+hi-mb+rundümo-ndamboane,’ mehomo.

12

Maria ai Sisas+ndi t+ijariwami weri kamafoare-andi

(Matyu 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ Adükari si ra tüküfembo awi 6 si niñgowane, asu Sisas ai Betani ngoaf+nambo mahu. Ngoafi ra Rasarus+ndi ngoaf-ane. Rasarus ranahamborüri Sisas ai honguambeah+ndi yif+hündi bot+mariri. ² Ran+ ngoaf+hündi ai Sisas+mbö s+ndi rühündühi mamarei. Mata ai sesi kakireandi, nga Rasarus ai nindou Sisas-bab+d+mbö ni+marei masahüsi ra-bab+d+mbö ni+maru. ³ Maria ai weri fi+ijarümbi h+pi+r+ mbuisamongo-ram+ndeimb+ kaki af+ndi fih+ sahümündimb+ ra sem+ndi haya Sisas+ndi t+ijari wami kare mbura, asu ahand+ mb+r+nan+nambo gedümar+hendi. Ran+yo asu weri ranahandi fi+ijarü aboedi ranai worambe k+k+h+mayo. ⁴ Nga asu nindou mam+ ahambo süngurüri-randeimb+ ahand+ ndüri Sudas Iskariot ai-amboan+ ran+hü ni+maru. Nindou ranai-an+mbö Sisas+mbö nderümündü ahand+ hürütümb+ ahamund+ war+wam+ndirümbui. Ai moai Maria ramareandi ranahambo hihifi-hihifiyu. ⁵ Nindou ranai hoafiyuhi yahuya, “Ni+mböe weri aboedi nda nindou ai sahümündih+ asu ran+fih+ 300 kaki sem+ndi mbur+mbö nindou napokoateimb+ aheimbo segudür+mbomayoa?” mehu. ⁶ Nga nindou napokoateimb+ aheimbo hohoan+moyundüri haya hoafiyumboyoan+, nga wan+. Nindou ranai hühbühüniyu-randeimb-ani ran+mböane asu ai yare hoafimayu. Aiyu kaki h+pi+r+ ahamund+

ra hifandimarandi ranıyu asu ai kaki foarhi marihündi ra bidifiri hümbuhünyu marandi.

⁷ Ranımboyu asu Sisas ai yahuya, “Nımorehi ranahambo se hınıngındıhındı. Ai wandı yıfı si ranahambo horombonambo noure rarendühane fıııjarümbı moatükunı aboedı ra afandıfoareandıri. ⁸ Nındou napo-koateımbı ai-anımbı se-babıdımbı koadürümbı-koadürümbı nımbıboeimboyei asu se aheimbo fandıhehindürındıhündı, ıga roana ıgırı se-babıdımbı koadürümbı-koadürümbı nımbıoahı,” mehu.

⁹ Suda ai Sisas Betanı ıgoafıhü anııngu hoafı hımborıyei hehimboyei, ranınambo mahüsi. Ai mahüsi ra Sisasımbı hoeıfımbı yangrııyeıpoanı, ıga Sisas Rasarusımbı yıfıhündı honıuambeahındı botımarırı ranımbı hoeıfımbı kameihıyei mahüsi. ¹⁰ Ranıyu asu Godımbı sıhou-rundeımbı bogorı ranı Rasarusımbı kameihı hıfokoeıfımbı yahomo houmbı hoafı dıdıboado-marundı. ¹¹ Nımbıboe sapo Suda bidifiri ai Sisas Rasarus yıfıhündı botımarırı ranahambo hıhoanımoıyeihı asu ahei bogorı-yomındı ratüpurı ra hınıngırıhi hehimbo Sisasımbı yangrı anıhındümbı-marıhıora ranımbı wambo.

Sisas ai Serusarem ıgoafıhü adükarı bogorı nahurai tükımeıfyıwa mıngu ai hıhıfı-hıhıfıımayei (Matyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Ruk 19:28-40)

¹² Nımoahoafırehi nındowenihı afındı ranı adükarı si ra hoefembo masühüsi ranı ranıhü nımareıane. Asu ıgorü sıhı Sisas ai Serusarem ıgoafınambo asüfu hoafı ra hımborıımayei.

¹³ Ranıyei asu ai mbe emündı nahurai hutei

sahümündi hehi, nafina nafaorihori hehü hoafi
 afindi-afindiyeihiyehi seiya,
 “Godimbo hihifi-hihifindefo!
 Nindou Adükariñdi süngu tükefiyu ranahambo
 ‘aboed-ani’ mbisefomboane.
 Israeri-yafe adükari bogorimbo aboed-ani
 mbisefomboane,” *Buk Song 118:25-26*
 masei.

¹⁴ Sisas ai dongi semündü haya raniwami
 masüfu Baiborambe hoafimayo süngu. ¹⁵ Ai yare
 hoafiyowohü yahoya,
 “Saion ngoafi, se yihimbondamboyafi!
 Sihafi Adükari bogori asüfu ra hoeiriwori.
 Aiana dongi nimori rani wamani
 nimarumbo asüfu,” *Sekaraia 9:9*
 meho.

¹⁶ Horombo ana ahambo süngururü-rundeimbi
 ai ranani moatükun moai wudipoaporu
 fifirundi. Nga sünguna Sisas ai sünambe
 hafuane, rasimboani ai hohoanmomemo Baibor
 ahambo hoafimayo ra. Raniyomo asu nindou ai
 Sisasimbo raraorihori marihündi ranahambo
 fifirimarundi.

¹⁷ Horombo Rasarus ai yifiyu haya
 honguambeahi yanguruane, asu Sisas ai ahambo
 mihgimayua honguambeahindi tükumefiyu
 ra nindou afindi ranai ai-dibo niboadeimbo
 hoeimarihori. Asu nindou afindi ranai
 Rasarusimbo honguambeahindi botimariri hoafi
 ra sahümündi hehimbo, weindah wataporiyei
 wakimarihindi. ¹⁸ Nindou afindi ranai Sisas
 hepünifeimbi moatükun ramareandi hoafi
 ra himboriyei hehi nafini nafaamarihori hei.

¹⁹ Raniyomo asu Farisi ai ahamundihoari

wataporiyomondühi yahomoya, “Haponda sihirî ra hoerihumboanefî. Nîmorehi nindowenihi munğu ahandî hoafi süngurîhindühi wambo ngîrî nîne hohoanîmo sihirî hohoanîmomefî ra aboedîndo,” mehommo.

Grik ai Sisasîmbo kokomarurî

²⁰ Nîmorehi nindowenihi ai Pasofa adükari si ra Serusaremînambo Godîmbo hohoanîmombo masühüsi. Asu ranîyei Grik bîdîfirî Suda-yafe rotu hohoanîmo süngurîhindeimbi ai Suda-babîdîmbo masühüsi. ²¹ Nindou Griki-mayei ranai Firip Betsaidahündî Gariri hîfambeahîndî ahambo sowahi sinei düduyahindowohü seiya, “Rîtîfo, ro Sisasîmbo hoeindîhurî sefîmboanefî,” maseiamboyu. ²² Asu Firip ai hu Andrumbo hoafîyundo haya, hafanî Sisasîmbo hoafîmefînando.

²³ Ranîyu asu Sisas ai ahafanîmbo hoafîyupîrühî yahuya, “Ndeara ndanî sîmboanî ana Nindou Hondü ai ndürî adükari ndemündümbui. ²⁴ Ro sihafanîmbo anîhondümböanahî hoafayahapîrî: Wit manğîrî ra hîfînî pîrîkoate-yo haya nîmbayo ana, asu mamî ranî yangîranîmbo nîngomboe. Nga asu wit manğîrî ra hîfînî peyo haya nîmbayo ana, asu aboedî tükündîfehü hîsî aboedî hîsîndîmboe. ²⁵ Asu nindou ai ahandî fi ranahambo yangîrî afîndî hohoanîmoayu ana, awandîhoemboe. Nga asu nindou ranai hîfî ndanîhü ahandî yangîrî nîngo hohoanîmo ra daboadanambo-areandî ana, koadürümbo-koadürümbo nûngumbui. ²⁶ Nindou mamî ai wandî ratüpürî asemündu ana, asu ai moanî

wandi hohoanimo süngu yangiri süngumbi-randamboane. Ro ngoafi animboahi ranih-animbo nindou wandi ratüpuriyu-randeimbi ai ro-dibo nüngumbui. Nindou ra wandi ratüpurirani yangiri semündü anüngu ana, asu wandi Ape ai ahambo ndüri adükari dagadombui,” mehu.

Sisas ai yifimbomayu ranahambo hoafimayu

²⁷ Sisas ai yahuya, “Haponda wandi ngusüfoambe moaruwai-arandiri. Asu ro nüngumambisaha? Asu ro hoafindahühi, ‘Ape wandi flambe nini-moatükuniyo tüküfembo yahohaya rarawayo nda sowandifi piro,’ mambisahiyoy? Roana ngiri randihe hoafindahi, nga wani. Nga ro wambo rambifeyowambo saheheamboanahi ndanihü tükeheandi. ²⁸ O Ape, sihaf ndüri ra adükari-mbeyowamboane.” Sisas ai yare hoafimayuwamboyo asu hoafi mami sünambeahindi ndahurai kosiwohü yahoya, “Ro wandi ndüri ra adükari-mbo-riheamboanahi, nga wandi ndüri ra randiheandani asukai adükari safi tükündifemboe,” meho. ²⁹ Nimorehi nindowenih akimi maniboadei ranai hoafi ra himboriyei hehi hoafiyehi seiya, “Nimoamondihoafi bürügoayo,” masei. Asu bidifiri ai seiya, “Sünambeahindi nend-ani ahambo hoafeindo,” maseiamboyo.

³⁰ Asu Sisas ai simbori hoafiyuhi yahuya, “Hoafi se himborimayei ranana wambo farihendifirimbo tüküfehüyopoani, nga wani. Ranana siheimbo farihefe-ndürimboane tükefeyo. ³¹ Haponda God ai nindou hifi

ndan+hü an+boadei ranaheimbo y+bobon-
ndearümbui. Ranan+mbó asu ai Satan ndan+ h+fi
ndan+hü bogor+mbófi anüngu ra nderümündü
pindirümbui. ³² Ranan+mbó ai wambo
bot+nd+hind+ra, asu ro rand+heandüra nindou
af+nd+ ai wambo sowana ngeimboyei.” ³³ Sisas
ai ran+ hoaf+ hoaf+mayu ra, nindou ai ahambo
n+mi+ keimbi kar+hendeimbi+fihi panduwuran+
yif+ndümbui.

³⁴ Ran+imboyei nindou ai ahambo s+imbor+
hoaf+yahündowohü seiya, “Krais ai yang+r+
koadürümbo-koadürümbo nüngumbui, ah+nümbi
hohoan+mo Bukambe ran+imbo hoaf+mayoa
h+imbor+mayefi. Asu se n+imboeaf+ haponda
hoaf+yafüh+ , ‘Nindou Hondü ahambo n+moamo
ndahor+m+ndei bot+nd+hora yif+nd+mbui,’
masafa? Asu Nindou Hondü ra düdia?”
maseiamboyu. ³⁵ Asu s+imbor+ Sisas ai yahuya, “Si
ra se-bab+d+imbo ak+doumbo an+imbo n+ngomboe.
Si yagodowan+ n+imbi tüküfekoate-yoambe-
an+imbo si ra-d+bo ngei. Nindou ai si wan+yowan+
n+imbokoan+ ahu ana, ai moai naf+ hombo
ra f+fi+reand+. ³⁶ Haponda si ra s+heimbo
sowahi man+ngowa hifand+hümboanei, nga se si
ranahambo an+hondümbo-nd+hindüh-an+imbo,
asu ahand+ n+imor+ndei,” mehu.

*Suda af+nd+ ai moai Sisas+nd+ hoaf+
an+hondümbo-r+hind+*

Sisas+ ran+ hoaf+ ra rare hoaf+yu mbura asu
ai ahei h+imboar+hü hu d+bonap+mefiyu. ³⁷ Ai
hoeir+hora hepün+feimbi moatükun+ af+nd+
ahei h+imboahü ratüpur+yu marand+yosi, nga
asu ai moai ahambo an+hondümbo-r+hori.

38 Ranimboyo asu Godindî hoafi hoafiyu-randeimbi Aisaiani hoafi ra anihondü tüküme feyo. Ai hoafiyuhî yahuya,

“Adükari, düdi nindou yihoe fi hoafi ranahambo anihondümbö-areanda?

Asu Adükari ranai daboe nginindî hohoanimo ra nafuiayundoa?” *Aisaia 53:1*

mehu.

³⁹⁻⁴⁰ Aisaia ai ngörü hoafinambo yare sürü papirandühî yahuya,

“God ai ahei himboari ra gabudearumboani.

Ranamboanei asu ai ngiri raranimoatükunî ahei himboarinambo nondîhi hoeindîhindî.

Ahei ngusüfoambe ragu God ai nimoei nahurai nginindî ramareandüra tüküme feyo.

Ranamboane asu ai ngiri ngusüfoambe nondîhi hohoanimondeihî wambo sowana hîhindahi dügüsianî dîboardondîhearü, nga wani,” *Aisaia 6:10*

mehu. Aisaia ai ra-mehu ranamboanei Suda ai Sisasimbo ngiri anihondümböndîhorî.

⁴¹ Horombo hondü Sisas hîfîni nîngokoate-yuambe Aisaia ai ahandî-mayo himboamupuimbo-randeimbi hoeire hayamboyu ahambo hoafi ra yare hoafimayundo.

⁴² Nindou afîndî bogorimboyafu mamarimo ai-amboa Sisasimbo anihondümbö-arüwuri. Nga Farisimbo yîhimboyomondühî wambo ai anihondümbö-arüwuri hoafi ra moai weindahî hoafiyomo. Ai hohoanîmoyomondühî yahomoya “Weindahî hoafîndefanî yîhoefimbo rotu worambeahîndî hîhaiboadi-munimboemo,”
⁴³ Nindou ranahamumbo

nindou ai aboed-anemo mbiseiya yahomo hohoanimomemo, nga God ai ahamumbo 'aboed-anemo' yahombo moai yifiriyomo.

Sisasindi hoafi ranai nindouyei hohoanimo yibobondeamboe

⁴⁴ Raniyu Sisas ai pukuna hoafiyuhi yahuya, "Nindou wambo anihondumbo-reandiri aiana wambo yangiri anihondumbo-reandiruhiyupoani. Nga ai Ape wambo koamarihendira makosahi ahambo kameihani anihondumbo-ariri. ⁴⁵ Asu nindou wambo hoeiareandiri ranai Ape wambo koamarihendira makosahi ahambo kameihani hoeariri. ⁴⁶ Roana, hifi ndanihu si nahurai, nindou ai wambo anihondumbo-rihindiruhinimbi nimaroombe ningokoate-mbeyeia saheheambo makosah-anahi.

⁴⁷ Asu nindou mamai ai wandi hoafi himboriyuhu, sungufekoate-ayu ana, ro ngiri ahandi hohoanimo yibobondihin. Roana hifi ndanihu nindou aheimbo yibobofendurimbo kosamboyahipoani, nga wani. Roana aheimbo aboedambo-fendurimbo makosah-anahi. ⁴⁸ Asu nindou ai wambo daboadi hihireandiruhin wandi hoafi semindikoate-ayu ana, ahambo ahandi hohoanimo yibobofe hoafi ra yagododomboe. Hoafi ro hoafimayahi rananimbo bidifirani si tukufeyoambe yibobondeirimboe. ⁴⁹ Hoafi nda ropoanimbo hohoanimoya hehea hoafiyahuhiyahipoani, nga wani. Ape wambo koamarihendira makosahi ranai munju moatukuni Se hoafindafinduru, mehuamboanahi hoafayahi. ⁵⁰ Ro hoafi ra fifirihamboanahi. Apendi hoafana aboedi

yangiri koadürümbo-koadürümbo niŋgo-randeimb-ane. Ranimboanahi Ape ai wambo hoafimayundira asu munju hoafi nda siheimbo hoafayah,” mehu.

13

Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi-yomondi yitijari popoaimarapuri

¹ Sudayei mam adükari si Pasofa sei-arihündi ranai tüküfembo yangiriyoambe Sisas ai hifi nda hiniŋgife hefe, ahandi Afindi sowanambo hafombo si ra tüküme Feyoa fifirimareandi. Ai ahandi nendi afindi hifi ndanihö burayei aheimbo afindi ŋgusüfo pamareandüri. Ai aheimbo horombo piyu haya ŋgusüfo pareandüri huhumbo ndeara yifimbo yangiriyuhü afindi hamindi ŋgusüfo pamareandüri.

² Sapo Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo sowasümondühi nimarimondane asu Satan ai Saimonindi niori Sudas Iskariot ahandi fiambe hohoanimo moaruwai masagadowa Sisasiimbo ahandi hürütümbiyafe warihüfimbo mehu. ³ Sisas ai fifiireandi Afindi ai ahambo munjuambo moatükuni hifandimbo ŋginindi adükari masagado ra. Asu Godimbo sowahindi makusu ra fifiireandi ranimbo ai Ahambo sowana gafumbui. ⁴ Ranimboyu asu ai sesi sesambeahindi hiniŋgire botifi, ŋgisihari hoeari yimündamündü mbura, tawor mam semündü ahandi mbusümondühi hühüre hiniŋgimareandi. ⁵ Raniyu asu ai hoe semündü disambe kare mbura, ahambo süngururü-rundeimbiimbo ahamundi tijari

ra popoairapurühi tawor mbusümondühi hühümareandi ranambo gedümarapuri.

⁶ Ranïyu asu Sisas ai Saimon Pitambo sowana masünuwamboyu, asu Pita ai hepünifi hoafiyundühi yahuya, “Adükari, se wandi tïjari popoaimbo safimboyafi?” mehuamboyu.

⁷ Asu Sisas ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Ro haponda ratüpurayahï ndanana se moai fifirowandi. Nga süngunambo-animbo ranahambo fifiriindowamboyafi,” mehuamboyu.

⁸ Asu Pita ai yahuya, “Se wandana tïjari ra popoaindamboyafi, nga yowanï,” mehuamboyu. Asu Sisas ai simbori kafaore hoafiyunduhü yahuya, “Asu ro sihambo popoaiyoninikoate-ayahï ana, asu se ngiri wandi sünguro-randeimbindafoandi,” mehundowamboyu. ⁹ Asu Saimon Pita ai simbori yahuya, “Adükari, ambe, wandi tïjari yangiri popoaiyondiri ana. Nga wandi watïjari ngusümboari ra kameihï amboani popoaindandiri,” mehuamboyu.

¹⁰ Asu Sisas ai ahambo yahuya, “Nindou ai ahandi fi ra mungu hundüriyu hayamboayu ana, asu asükaindu ngiri hundürümbo hohoanimondu. Ai tïjari yangiri amboani popoiaiafoareandi ra afisaho paiarikoate aboediyuhani. Se afisaho-koate aboedi aningomo, nga se munguamboemopoani,” mehu.

¹¹ (Sisas ai nindou mamï ahambo ahandi hürütümbi-yomondi warihüfimbo mehu ahambo fifiriri. Ranimboyu ai ahamumbo hoafiyupurühi, “Seana moai munguambo afisaho-koate ningomo,” mehupuri.)

12 Sisas ai ahamundi tɨŋari popoairapuri mburamboyu, asu asukaiyu ahandi ŋgisihari hoeari ra güde haya, sesi yangoro fondani mahu. Hu ni-marumbo ahamumbo düdufipurühi yahuya, “Haponda sihamundi tɨŋari popoaimarɨhandi. Se wandi ratüpurü nda fifirundai? 13 Se wambo dükarundürühi ‘Yamundo-randeimbi,’ asu ‘Adükari,’ yahomo arundi, ranana anihond-anesi, ŋga ro ran-anahi. 14 Roana sihamundi Adükari-mboya asu Yamundi-he-rihandeimb-anahi. Raniyahü asu ro sihamundi tɨŋari popoaimarɨhapuri. Asu yahurai se-amboani sihamundihoari ŋgoründi hoarehɨndimondühi simbori fehefirɨndimo. 15 Ro sihamumbo nafuimbohünda ramarheandi nou, se nindou ŋgorumbo rani-süŋgundundi. 16 Ro anihondumboanahi hoafayahapuri: Ratüpurüyu-randeimbi nindou ai ahandi bogorimbo ŋgasündirümboyupoani. Asu nindou ratüpurü-mbo ahu ranai nindou ahambo koamarıherü ahandi nımoamoyupoani. 17 Asu se rani-moatükunı ranahambo anihond-ane yahomo fifirundühi, rani-süŋguarundi ana, se rani-mbo hıhıfi-hıhıfiɨndimboemo. 18 Ro sihamumbo munjuambo hoafiyahapurühiyahıpoani. Ro sihamumbo dibonımehapuri fifiriheapuri-mboanahi. Nga sehündi mamı wambo refendi-rımbomayu ranahandi hoafi Baiborambe hoafımayo ra anihondü tükündıfemboe. Hoafi ra yare hoafiyohü yahoya, “Nindou sesi mamühi asahoasehi ranai wandi hürütümbi tükündüfimbui,” meho. 19 Awi ndanı moatükunı ra moai haponda tüküfeyoanıyahıpoanı

ranahambo hoafayahî. Rananîmbo ndanî moatükunî ra süngunambo tükündîfeyoanî, asu se wambo anîhondümbo-ndundîrî ro God ai sîheimbo aboedambo-fembohünda koamarîhendîr-anahî. ²⁰ Ro anîhondümboanahî sîhamumbo hoafayahî: Nindou düdi ro nindou koararîhehinî ranahambo aserümündu ana, ai wambo kameihî semündündîrühani. Asu nindou düdi wambo asemündündîrî ranai nindou wambo koamarîhendîrî ahambo amboanî serümündühani,” mehu.

Sudas ai Sisasîmbo ahandî hürütümbî-yomondî warîhündîrîmbui

(Matyu 26:20-25; Mak 14:17-21; Ruk 22:21-23)

²¹ Sisas ai yare hoafîyuwane asu ahandî ngusüfoambe moaruwai-marîrî. Asu ai hoafîyuhî yahuya, “Ro anîhondümboanahî sîhamumbo hoafayahapurî: Nindou mamî sîhamundî mbusümo anüngu ai-anîmbo wambo hürütümbî-yomondî warîhünda-ndîrîmbui,” mehu.

²² Sisas ai yare hoafîmayuamboemo asu ai sîmborî himboapefirümemo. Asu ai moai fîfirundî Sisas ai nindou dabombeî yare hoafîmayu ra. ²³ Nindou Sisasîmbo süngurüründêimbî ahandî ngusüfoahündî ai ahandî fikîmî mamaru. ²⁴ Ranîyu asu Saimon Pita ai ahambo mbîro kareandühî yahuya, “Se Sisasîmbo düdurîworî, ai nindou daboe yare hoafayu rana,” mehuamboyu. ²⁵ Asu ai Sisasîmbo sowana sühüfi hüfuhü düdufinduhü yahuya, “Adükari, nindou ra düdia?” mehundowamboyu. ²⁶ Asu Sisas ai sîmborî yahuya, “Awi ro bret bidîfirî sesî hoeambe

foandihe hehea ndahandomboyahi. Ro sesi asahando nindou aiani,” mehu. Raniyu asu ai bret b̄idif̄iri ra sesi hoeambe foare mbura, Sudas Iskariot, Saimon̄ndi n̄imori-mayu, ahambo masagado. ²⁷ Sudas ai Sisas̄ndi hūrütümbi-yomondi war̄ihüfimbo hohoan̄imoyuhü sesi ra semündü hayamboyuwane asu Satan ranai ahandi fiambe mafar̄ifiyu.

Raniyu asu Sisas ai ahambo yahuya, “Se rani-moatükuni ratüpur̄imbo ana, n̄imai ratüpur̄iyaf̄isi,” mehu. ²⁸ Nindou sesi fik̄imi n̄inoumemo ai mamai-amboani moai Sisas hoaf̄imayu ranahambo f̄ifireandi. ²⁹ Nindou b̄idif̄iri ai Sudas ahamundi kak̄i h̄ip̄iri h̄ifandarandi ai adükari si seses̄imbo hoaf̄imayundowambo sesi pem̄imboani yahomo asu nindou kak̄ikoate-mayei aheimbo saimboani yahomo raraomarundi. ³⁰ N̄imbi mamarowamboyu Sudas ai bret b̄idif̄iri Sisas masagado ra semündü haya h̄if̄inambo makus̄ifoendi.

Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbo simbor̄ ah̄inümbi hohoan̄imo masagapuri

³¹ Sudas ai h̄if̄ina makus̄ifoendamboyu, asu Sisas ai yahuya, “Haponda Nindou Hondü ai ndürümb-ani yahombo ra weindahi tükünd̄ifemboe. Ranan̄imbo asu Nindou Hondü ai God ndürümbayu ra weindah̄indir̄imbui. ³² Asu Nindou Hondü ai God ndürümbayu ra weindahariri ana, asu God ai ahandi süngu Nindou Hondü ndürümbayu ra n̄imeh̄inou weindah̄indir̄imbui. ³³ N̄imoak̄id̄ibou, ro nḡiri se-bab̄id̄imbo gedühi n̄imboahi. Se

wambo kokondundiri-mboemo, nga se ngiri hoeindundiri. Horombo Sudambo hoafimayah ro homboayah ngoafi ranambe se ngiri ngei. ³⁴ Ro sihamumbo simbori hohoanimo asahapuri. Wandafi mam, se sihamundihoari simbori ngusüfo pefirindimo, ro sihamumbo ngusüfo parariheapuri nou. ³⁵ Asu se sihamundihoari simbori ngusüfo pefirindimondan-animbo nindou ai sihamumbo amboa 'ahambo süngururü-rundeimb-anemo' mbiseimboyei," mehu.

Sisas ai Pitamboya, ro moai ahambo fifirihini mbüsümbui mehu

(Matyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Ruk 22:31-34)

³⁶ Saimon Pita ai hoafiyunduhü yahuya, "Adükari, se nahanamboyafa?" mehundowamboyu. Asu Sisas ai ahambo simbori yahuya, "Ro nahanafyo ahahi ra-nafi ana se ngiri wandi süngu ngafi. Nga süngunambo-animbo ra-nafi wandi süngu ngamboyafi," mehundowamboyu. ³⁷ Asu Pita ai asükaiyu simbori hoafiyunduhü yahuya, "Asu nimboe ro haponda sihafi süngu sinikoate-ayaha. Sihambondünini asu wambondündiri ndümboemo," mehuamboyu. ³⁸ Asu Sisas ai ahambo simbori hoafiyundühi yahuya, "Se wamboyondiri asu sihamboyonini rambo hoafayafisi, nga ro sihambo anihondümboanahi hoafayahanini: Kakaro hoafikoate-yuambe-animbo se ngimimbo hoafindafühi animboya 'Ro moai Sisasimbo fifirihini,' mbisamboyafi," mehu.

14

Sisas ai Ape God sowanambo ho naf-ani

¹ Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Se ngusüfoambe hepünafundühi afindi hohoani-mo-ndimboemo. Nga se Godimbo-animbo anihondumbo-ndüwuri. Asu se wambo amboani anihondumbo-ndunduri. ² Wandı Apendı worı ana fondi afind-ane. Nga roana sıhamumbo fondi dıboadifembo kameihı hahühühanahı. Asu rani-moatükunı ra tikaimbe-mbonana, ro ngırı sıhamumbo hoafiyahapuri. ³ Ro nga sıhamumbo fondi dıboadondıhe hınıngındıhe heambo-animbo, asükainda sıhamumbo sepurımındimbo kodamboyahı. Asu rananimbo se ngoafi ro amarihi ranihü se-amboanı nımandımboemo. ⁴ Ro ahahı nafı ho ra se fıfirumboanemo,” mehuamboemo.

⁵ Asu Tomas ai hoafiyundühi yahuya, “Adükari, roana moai fıfirıhundı se hombo asafı ranana. Nüngundıhu ro fıfirımandıhu ra-nafı ho rana?” mehuamboyu. ⁶ Asu Sisas ai sımbori hoafiyunduhü yahuya, “Roanahı nafayahı, anihondü hoafi, asu yangırı nıngombo ra nımındühayahı. Nındou mamai-amboanı ngırı ngorü nafındüfi Ape sowahı tükündıfiyu, nga roanahı nafayahı. ⁷ Asu se wambo fıfirarundıri ana, wandı Apembo amboanı fıfirındü-wurımboemo. Nga hapoadumbo se hoeirüwuri houmbo fıfirarüwuri,” mehuamboemo.

⁸ Asu Firip ai hoafiyunduhü yahuya, “Adükari, se yıhoefimbo Ape ra nafıyafımunı. Rananimbo yıhoefimbo wanğei-mbeyowamboane,” mehuamboyu. ⁹ Asu Sisas

ai simbori hoafiyunduhü yahuya, “Firip, ro se-babidiimbo gedühi manimboahi ranane asu se wambo fifirifendiri-koate-ayafi? Düdi wambo hoeimareandiri ranai ana Apembo-amboani hoeiriri. Asu se ngiri hoafindafühi, ‘yihoefimbo Ape ra nafuiyafimuni,’ mbisafi. ¹⁰ Seana moai anihondumbo-mbaropoani ro Ape sowahi animboahi asu Ape ai wambo sowahi anungu ra? Hoafi ro masahapuri ra ropoanimbo hohoanimoaya hehea sahapurimbo-yahipoani. Nga Ape ro dibofihani ai ahandi ratupuri ra ratupuriyu arandi. ¹¹ Se hoafi ndanahambo anihondumbo-ndundi: Ro Ape-dibo-ani asu Ape ai ro-dibo-ani. Ra wanindoani ana, asu se ro munngu hepünifeimbi moatükuni ratupuriya marihandi ranahambo hohoanimondi-mondühi anihondumbo-ndundiri. ¹² Ro sihamumbo anihondumboanahi hoafayahapuri: Nindou ai wambo anihondumbo-areandiri ana, ai-amboani hepünifeimbi moatükuni rande ratupurindümbui. Rananimbo asu ai wandi ratupuri ngasündeandeimbi ratupurindümbui sapo ro Ape sowana hahühühi wambo. ¹³ Asu se munngu moatükuni wandi ndüri sünguna didibafefundi ana, ro randiheamboyahi Ape ai wandi süngu ndüri adükari semindimbohünda. ¹⁴ Asu munngu moatükuni se wandi ndürina didibafefundi ana, ro randiheamboyahi.”

Sisas ai Yifafi Aboedi dagadürimbui

¹⁵ “Asu se wambo ngusüfo pararundiri ana, se wandi-mayo hohoanimo ra süngundumboemo.

¹⁶ Asu ro Apembo didibafi-ndaheandani

ai sihamumbo ṅgorü far+hefe-mbohünda dagapur+mbui. Asu ai se-babidi+mbokoadürümbo-koadürümbo niṅgomboe. ¹⁷ Far+he-randeimbi ndanana an+hondü hoafi+yo-randeimbi Yifiafi Aboedi ranane. Hifi+ni+ndi nindou aiana ṅgiri Yifiafi Aboedi ndanahambo ndahümüdi. Asu ai moai Yifiafi hoeiri+hi fifiri+hi raraori+hündi, ṅga wani. ṅga se ahambo fifirundi asu aiana se-babidi+mbosihamundi mbusümo niṅgomboe.

¹⁸ ṅgiri ro hiniṅgi+ndiheapuran+ asühi ni+mor+ nahurai niṅgomo, ṅga sihamumbo sowana kodamboyahi. ¹⁹ Nindou hifi ndani+hündambo ai ṅgiri amitata wambo hoeife+ndiri+koate+ndei, ṅga seana wambo hoeindundi+imboemo. Ro hifi ndani+hü yangiri ni+mbolahambo wambo asu se-amboani yangiri niṅgomboemo. ²⁰ Ro yifi+hündi bot+indaheandani rani+simboani ro wandi Ape+di+bo ni+mbolahani asu se ro+di+bo niṅgomondani asu ro se-babidi+mboani+mbolahani ra fifiri+ndumboemo. ²¹ Nindou wandi hohoani+mo ra süngwareandi ranai ana wambo ṅgüsüfo pareandi+rühani. Nindou wambo ṅgüsüfo parareandi+ri ranahambo wandi Ape ai ṅgüsüfo parirühani. Asu ro-amboani, ahandi hi+mbolahü weindah+i tükündaheandühi, asu ahambo ṅgüsüfo pandi+hini+mboyahi,” mehuamboyu.

²² Asu Sudas, (Sudas Iskarioti+yupoani, ṅga ṅgorü Sudas,) ai Sisasi+mboshihoafi+yundühi yahuya, “Adükari, se ni+mboeafi yi+hoefi hi+mbolahü weindah+i tükündafoandühi asu nindou hifi ndani+hü an+boadei ahei hi+mbolahü weindah+i

tüküfekoate-ayafa?” mehuamboyu. ²³ Asu Sisas ai sɨmborɨ ahambo hoafɨyundühɨ yahuya, “Nindou ranai wambo ɨgusüfo parareandɨrɨ ana, ai wandɨ hoafɨ ranɨ-süngundeambui. Rananɨmbo asu wandɨ Ape ai ahambo ɨgusüfo pandirümbui. Rananɨmbo asu ro Ape-dɨbo ahambo sowahɨ ɨge ai-babɨdɨ koadürümbo-koadürümbo nɨmboemboyeɨ. ²⁴ Nindou wambo ɨgusüfo pefendɨrɨkoateyu-randeimbɨmayu ranana wandɨ yamundɨfe hoafɨ moai süngureandɨ. Hoafɨ haponda se hɨmborayomo nda wandɨ hoafɨ yangɨrɨyopoanɨ, ɨga wanɨ. Wambo Ape koarɨhendɨra makosahɨ ahandɨmayo-ane hoafɨ nda.

²⁵ Awi ro se-babɨdɨmbo nɨmboamboanahɨ asu ro sɨhamumbo ndanɨ moatükunɨ hoafɨ nda hoafayahapurɨ. ²⁶ ɨga Farɨhai-randeimbɨranana Yɨfiafɨ Aboed-ane. Asu wandɨ ndürɨ süngunambo-anɨmbo ahambo Ape ai koandɨhendani kodɨmboe. Ai-anɨmbo sɨhamumbo muɨgu moatükunɨ ranahambo yamundeapurɨmboe. Asu ai sɨhamumbo ɨgusüfoambe horɨndeapura sɨhamumbo ro hoafɨyahapureimbɨ ra asükaindɨmo hohoanɨmondɨmboemo. ²⁷ Ro sɨhamumbo randɨheapuranɨ se ɨgusüfo afurɨndu kündumboemo. ɨgusüfo afurɨfe kife hohoanɨmo wandɨmayo ra asahapurɨ. Ro ɨgusüfo afurɨfe kife hohoanɨmo asahapurɨ nda nindou hɨfɨ ndanɨhündambo asahüpuri nahurai-yopoanɨ, ɨga wanɨ. Se ɨgusüfo sɨhamundɨ ra afɨndɨ hohoanɨmo-ndɨmondühɨ yɨhɨmbondɨmboemo.

²⁸ Ro ranɨ hoafɨ sɨhamumbo masahapurɨ ra

se fifirundi: ‘Roana ndearambo sihamumbo hiniŋgiri-heapurühanahi, nga asükainda tükundaheamboya.’ Se wambo ngusüfo pambarundi-mbonana, asu ro haponda Ape sowana ahahühi ndanimbo hihifi-hihifiyomo. Nimboe sapo Ape ai adükarü saf-ani asu wambo ngasündeandiri-mboani. ²⁹ Yifiafi Aboedi kosowani-yahipoani hoafiyahapuri. Rananimbo asu süngunambo ra tükündifeyoani ranahambo anihondumbo-ndundiri. ³⁰ Hifi ndanihündambo hifandi-randeimbi Satan ai ndeara haponda tüküme fiyuwambo ro ngiri se-babidiambo afuri gedühi wataporindahi. Satan ai ngiri wambo hibadandiri. ³¹ Nga nindou hifi ndanihü aniboadei ranai ro Apembo ngusüfo parihini arihandi ranimbo fifiri-mbirihindamboane. Ranimboane asu Ape ai hoafimayundirambo ratüpurüya arihandi. Se botiyafu houmbo, mborai sihiri ŋgefombo,” mehu.

15

Sisas ai wain nimiridi hond-ani

¹ “Roana wain nimiridi hond-anahi. Asu wandi Ape ai wain nimburi rani aharamburi-ani. ² Wandi düdudu ra hisikoate-yowani, asu nimburi aharamburi ranai düdudu ra hifitirihairanduhani. Düdudu hisiyo-randeimbi ranana Ape ai afindi hisimbeyowa yahuhaya diboadore-randuhani. ³ Seana ro hoafi hoafimayahapuri ranambo ndeara afindi hisimbohunda hifitirihomombo nahurai-anemo aningomo. ⁴ Asu se wandi hoafi sünguarund-animbo, se ro-dibo ningomboemo

asu ro-amboani se-babidiimbo nimboamboyah. Asu wain dūdūdū ra nimindi raniñhi pefekoate-ayo ana, ñgiriñi ra hisindo ndandi. Ranimboane asu se-amboani ro-diño niñgokoate-ayomo ana, ñgiriñi hisembiñi nou niñgomo.

⁵ Ro wain bogoriñi nimind-anahi, ñga asu se wain nimindi ranahandambo dūdūdū-anemo. Nindou ranai ro-diño niñguanñi asu ro adiño animboahñi ana, ai hisiñi afindiñi hisiyu randuhani. Ñga se wambo hinñgarundiñi ana, asu se ñgiriñi raranñi moatükuni randundi.

⁶ Asu nindou mamñi ai ro-diño niñgokoate-ayu ana, ai wain dūdū rawefeyo nou kandiñauraniñi asu yaparindūmbui. Ranimbo nindou ai dūdūdū ra gugundu mbundumbo, haimbo mandifembohūnda haiambe pütindafumboemo.

⁷ Asu se ro-babidiimbo niñgomombo wandñi hoafiñi süñguarundiñi ana, se niñi-moatükuniñmboyo hohoaniñmoemo ranahambo diñdibafñindafundiñi. Ranimbo se niñi-moatükuniñmboyo diñdibafñimefundiñi ra sihamumbo sowahñi tükündñifemboe.

⁸ Asu se niñiñi nou afindiñi hisiñi hisemo ana, se wandñi süñgurundeimbñimbondafu niñgomboemo. Ranimbo asu wandñi Ape ai ndüreimbñindūmbui.

⁹ Asu ro sihamumbo ñgusūfo pamarñiheapuriñi Ape ai wambo ñgusūfo pamareandiñiñi nou. Se koadürümbo-koadürümbo ñgusūfo pefe hohoaniñmo wandñi-mayo ndaniñi mbusūmo niñgomo. ¹⁰ Asu se wandñi hoafiñi raniñi yanñgiriñi süñguarundiñi ana, se wandñi ñgusūfo pefe hohoaniñmo raniñi mbusūmo niñgomboemo. Ro-

amboani wandi Apendi hoafi rani-sungurithe hehea, asu ahandi ngusüfo pefe hohoanimo rani mbusümo animboahi. ¹¹ Asu se ro hihifi-hihifayahi nou hihifi-hihifimbeyomonda sahehea hoafi mungu ra hoafimayahapuri. Asu hihifi-hihifi ra sihamundi ngusüfoambe afindi safi tükümbifeyoa sambanahi. ¹² Wandi hoafi ndanana ndahurai-ane: Ro sihamumbo ngusüfo parariheapuri nou-animbo se-amboani sihamundi wandafi mamimbo ngusüfo pandüपुरि. ¹³ Asu nindou mamai ai ahandi ngunindi fehefembohünda yifayu ana, moai nindou ngorumbo ngusüfo pefe hohoanimo ranahambo ngasündeandi, nga wani. ¹⁴ Asu se ro hoafayahi ra sungurundühi rawarundi ana, se wandi wandafi mam-anemo. ¹⁵ Haponda ro ngiri sihamumbo wandi ratüपुरियोरundeimbi mbiisa dükandiheapuri, nga wani. Sapo ratüपुरियोरandeimbi ai ana ahandi bogorindi hohoanimo ra ngiri fifirindeandi. Nga asu ro haponda sihamumbo 'wandafi mam-anemo' asahapuri. Nimboe ro mungu moatükuni wandi Apendi-mayo hoafi himboriya heheambo wamboanahi rawasahi. ¹⁶ Seana moai wambo 'ai yihoeff-ani' yahomo diboniyomondiri, nga wani. Nga simbori sihamumboyahai ro 'ai wand-anemo' sa diboniyaha hini ngi-marheapuri. Raniyahai ro sihamumbo ratüपुरिफिहि tumariheapuri nimi nou hisiyomondühi, asu mare hisi yangiri mbini ngowa sahehea. Ranimbohündambo-animbo se Apembo wandi ndürinambo didibafi-ndafundani rani-moatükuni se didibafimefundi ra dagapurümbui.

17 Hoafi nda ro sihamumbo randundi asahapuri, se sihamundihoari simbori ngusüfo pefendürindi mo,” mehu.

Hifi ndan+hündambo nindou ai Sisasimbo süngururü-rundeimbimbo yiboaruko-ndihipurimboyei

18 “Asu nindou hifi ndan+hündambo ai sihamumbo yiboaruko-ar+hipuri ana, se fifir+indundi horombo wambo boatei yiboaruko-mar+hindirane. ¹⁹ Asu se hifi ndan+hündambombemo-mbonana, nindou hifi ndan+hündambo sihamumbo, ‘yihoe fi wandafi mam-anemo’ mb+seihü ngusüfo pandihipurimboyei. Nga ro sihamumbo hifi ndan+hündambo fih+mar+hapuri-m+ndühane, nga seana hifi ndan+hündambo-yomopoani. Nga ranimboanei asu nindou hifi ndan+hündambo ai sihamumbo yiboaruko-ar+hipuri. ²⁰ Ro sihamumbo hoafayahapuri nda ndondu hoan+mondimo: Ratüpur+yu-randeimbi nindou ai ahandi bogori ranahambo ngasündirümbonyupoani. Wambo moaruwaimbo-ar+hindir+nou-an+imbo asu sihamumbo amboani moaruwaimbo-ndihipurimboyei. Asu ai wandi hoafi süngumbar+hi-mbonana, sihamundi hoafi amboani süngundihimboyei. ²¹ Asu aiana moai Ape wambo koar+hendir+ra makosahi ranahambo fifir+hor+i. Se ro d+bor+h+ndi-memondambo wambo sihamumbo raran+moatükun+imbo moaruwai rand+hipurimboyei. ²² Asu ro kosi aheimbo rani hoafi ra hoafikoate-mbayahi-mbonana ahei moaruwai hohoan+imbo ranahambo ng+i+ hüt+iyei. Nga hapondanana

ro hoafi+yahandüri heheambo wambo ai ngiri ahei moaruwai hohoanimo ra ngorü-süngundhi hoafindei. ²³ Nindou ranai wambo yi+boaruko-areandiri ana, asu ai wandi Apembo amboani yi+boaruko-riruhani.

²⁴ Ro raranı ratüpurı nindou amurı ai ratüpurıkoate-mayei ranıyo ahei mbusümo ratüpurımayahi. Asu ro ranı ratüpurı refekoate-mbehi-mbonana ai ahei moaruwai hohoanimo ranahambo hütıyeipoanı. Nga haponda ro ratüpurımayahi ra hoeirı+himboaneisi, nga asu Ape-dıbo yi+hoehı+mbı yi+boaruko-marı+hımunı.

²⁵ Ahınümbı hoafi sürü pare masıhendı ranai yare hoafi+yohü yahoya, “Wambo moanı hoangırıhi hehi yi+boaruko-marı+hındırı,” meho. Hoafi ra anı+hondümbı tüküfemböhünda ai wambo yi+boaruko-marı+hındırı.

²⁶ Ro Farı+hai-randeımbı Ape sowahındı koandı+heheanda sıhamumbo sowana kodı+mboe. Yıfiafi ranana anı+hondü hondü hoafiyo-randeımb-ane. Ai kodı wandı ratüpurı ranahambo sıhamumbo hoafındıpurı+mboe.

²⁷ Horombo se ro-babıdı+mbı manıngomonda asu ro ratüpurı ra weangurühi peya hehea ratüpurımayahi, asu hapondanı amboanı se anıngomo. Ranı+mbı-hündambo-anı+mbı se-amboanı hoafi ra weındahi tükündafu hoafındımo,” mehu.

16

¹ Sısas ai yahuya, “Sıhamundı anı+hondümbıfoe ra hınıngındumboemo saheheamboyahı hoafi ra rarıhe hoafi+mayahapurı.

2 Sihamumbo ai-babidiimbo rotumbo yowanĩ mbisiimboemo. Sũngunambo rani-moatũkunĩ ra tũkũndifeyoan-animbo asu ai hoafĩndimondũhi animboya, ‘Sihiĩ Godimbo ratũpurĩndefũhi Sisiimbo sũngururũ-rundeimbi hifokoa-ndihupurimboane,’ mbisiimboemo. 3 Ai moai Apembo fifirũwuri asu wambo fifirundiĩ, nga wanĩ. Ranimbo-hũndambo-animbo ai rani hohoanimo ra randu ratũpurĩndimboemo. 4 Ro sihamumbo rani-moatũkunĩ ra hoafiyahapureimb-ane. Nga asu sũngunambo-animbo rani-moatũkunĩ ra tũkũndifeyoanĩ horombo ro hoafimayahapurĩ ranahambo hohoanimo-ndimo.”

Yifiafi Aboedĩndĩ ratũpurĩ

“Ro se-babidiimbo nimboambowambo asu horombo moai sihamumbo hoafi ra hoafiyahi. 5 Nga roana Nindou koamarĩhendĩra makosahi ahambo sowana hahũhũhanahi. Nga moai nindou seyafundeimbi ranai wambo dũdufihĩ, ‘Se ra nahanamboyafi ahafa?’ yahu. 6 Hapoana sihamumbo ro Ape sowana hafombo hoafi ra hoafimehapura asu se afĩndĩ hohoanimoemo. 7 Nga ro sihamumbo anihondũmboanahi hoafayahapurĩ: Sihamumbo ro hinĩngĩriheapurĩ hehea ahahũhi ranana sihamumbo fehefepurimboane. Asu ro hafokoate-mbayahi-mbonana, Farĩhepurĩ-randeimbi ai ngĩri sihamumbo sowana koso. Nga ro ahahũh-animbo sihamumbo sowana koandĩheheanda kodimboe. 8 Rananimbo Farĩhendũri-randeimbi ai kodĩ nindou hifi ndanĩhũ anĩboadei aheimbo tũrũboade

nafuindandüra ai moaruwai hohoanimo, mbumundi hohoanimo, asu Godindi yibobofe hohoanimo nimindi ra fifindi himboyei. ⁹ Ai moai wambo anihondumbo-rihindiri, nga ranimboane asu ai hutiyei mbisi aheimbo nafuindandurimbui. ¹⁰ Mbumundi hohoanimo nimindi rananmbo ai nafuindandurimbui. Ape ai wamboya, 'mbumund-ani,' mbusumbui asu ro ahambo sowana gaguhani wambo ngiri asukaindimo hoeindundi. ¹¹ God ai aheimbo yibobofe hohoanimo ra rande nafuindandurimbui. Hifi ndanihunda hifandirandeimbi Satanimbo God ai yiboboriri haya hutimb-ani mehu asu aheimbo amboani yibobondearumbui.

¹² Hoafi afindi awi ro siheheamboanahi, nga se ngiri haponda munju ndowandumo. ¹³ Yifiafi hoafi anihondumbo hoafiyorandeimbi tukundi fembo-animbo sihamumbo hoafi hondu ranambo didiboado-ndeapurimboe. Aiana ngiri aipoanimbo hohoanimondo haya ratupurindo, nga wani. Ai hoafi himborimayo rananmbo asu sihamumbo weindahi hoafindimboe. Rananmbo ai sihamumbo rani-moatukuni sungunambo tukufemboayo ranahambo hoafindipurimboe. ¹⁴ Asu ai wandi-mayo hoafi ra ndemindi hayambo-animbo sihamumbo weindahi hoafindimboe. Raninambo ai wandi ndurimbo adukar-animbisiimboe. ¹⁵ Apendi moatukuni munjuambo ra wand-ane. Ranimboanahi sihamumbo haponda hoafiyahapuruhiya: 'Yifiafi ai-animbo wandi-mayo hoafi ndemindi haya sihamumbo weindahi hoafindipurimboe,' asahapuri," mehu.

*Afiñdi hohoanimondi fondühi hihifi-hihifi
tükündifemboe*

¹⁶ Sisas ai yifimbo-mayu ranimbo hoafiyuhi yahuya, “Akidoumbo yangir-animbo se ngiri wambo hoeindundiri asu süngunambo akidoumbo yangir-animbo se wambo asükaindimo hoeindundirimboemo,” mehu. ¹⁷ Ahambo süngururü-rundeimbi bidifiri ai ahamundihorari ndaru watapor+yomondühi yahomoya, “Nine hoafi nimindi ranahandamboyo ai yihoefimbo yare hoafemuna? Asu ai yare hoafiyuhiya, ‘Akidoumbo yangir-animbo se ngiri wambo hoeindundiri asu süngunambo akidoumbo yangiri se wambo asükaindimo hoeindundirimboemo,’ mehua? Asu yahuya, ‘Sapo roana Ape sowanambo hahühühi wambo,’ mehu.” ¹⁸ Asu ai yaru düduyafundühi yahomoya, ‘Akidoumbo yangir animbo,’ ai hoafimayu nda nüngufe-nünguferamboyoa? Roana moai hoafimayu ndanahandambo nimindi ana fifirihundi,” mehomondamboyo. ¹⁹ Sisas ai hoeireandane ahambo düdufimbo yahomo houmbo raraomemo ra fifirimareapuri. Ranimboyo asu ai hoafiyuhi yahuya, “Awi seana ro hoafimayahapuri ndanimbo nimindi hoafi ra fifirifembo yahomomboanemo düdu-düduyomo wakarundi? Ro hoafiyahühi sahüya, ‘Akidoumbo yangir animbo se ngiri wambo hoeindundiri asu süngunambo akidoumbo yangir-animbo se wambo asükaindimo hoeindundirimboemo,’ masahi,” mehu. ²⁰ Sisas ai yifiyo hefe botifembo-mayu ranimbo hoafiyuhi yahuya, “Ro

sìhamumbo anìhondümbòanahì hoafayahapurì:
 Awi seana afìndì hòhoanìmo-ndìmondühi
 aranìndìmboemo. Nga nindou hìfì ndanìhü bu-
 rayei aiana hìhìfì-hìhìfìndeimboyei, nga seana
 ngusüfoambe afìndì hòhoanìmondìmboemo.
 Sìhamundì ngusüfoambe afìndì hòhoanìmo ra
 munḡundowohü asu hìhìfì-hìhìfì hòhoanìmo
 sìhamundì mbusümo tükündìfemboe.
²¹ Nìmorehì ai nìmorì wakemìndìmboayo ra
 ranì si tüküfeihì ngusüfoambe afìndì hòhoanìmo
 kùrareandì. Asu süḡgunambo nìmorì ra
 wakìramìndì mburambo ana, ai asübusì
 ranìmbo ḡḡrì afìndì hòhoanìmondo, nga wantì.
 Asu aiana nìmorì wakìmaramìndo ranìmbo
 hìhìfì-hìhìfìndìmboe. ²² Ranìmboanemo se
 haponda hòhoanìmo afìndì kùru amarìmo. Nga
 asu ro asükainda sìhamumbo hoeindìheapuranì
 se asükaindìmo ngusüfo aboedì kündumboemo.
 Asu ḡḡrì nindou ḡḡorü ai sìhamundì ngusüfo
 aboedì kife nìmarì hìhìfì-hìhìfì ra ndemündü
 pindeandì, nga wantì. ²³ Ranì-si ra tüküfe
 sìmboanì ana ḡḡrì se wambo nìnìmbo
 akìdou düdundafundìrì. Ro sìhamumbo
 anìhondümbòanahì hoafayahapurì: Asu se
 Apembo raranì-moatükunì mbìsenda yahomo
 houbmo, dìdìbafefundì ana, asu ai wandì
 ndürì süḡgunambo sìhamumbo ranì-moatükunì
 ra dagapurìmbui. ²⁴ Horombo ana moai se
 wandì ndürìnambo dìdìbafìyafu rundì raranì-
 moatükunì semìndìmbo yahomombo ra. Se
 ahambo dìdìbafìndìmondanì ana, ai sìhamumbo
 dagapurìmbui. Rananìmbo asu se afìndì hìhìfì-
 hìhìfìndìmondu-mboemo.”

*Sisas ai hifi ndan+hündambo ngin+indi
ngasünd+mareandi*

²⁵ “Ro sihamumbo kafoefe hoafi+yahi hoafi+mayahapur+si, nga süngunambo ana ngiri sihamumbo kafoefe hoafi+nambo hoafi+ndahapuri, nga wani. Nga ro sihamumbo Apembo hoafi hondü hoafi+nda-hapur+imboyahi.

²⁶ Rani-simboan-an+ambo se wandi nduri süngunambo Apembo di+di+bafi+ndafundo. Wand+hoari ana ngiri Apembo sihamumbo far+hefe-pur+imbohünda di+di+bafi+ndahi, nga wani. Se sihamundi+hoari ahambo di+di+bafi+ndafumboemo. ²⁷ Nga Ape ahandi+hoar-ani sihamumbo ngusüfo parareapur+si. Nimboe sapo Ape wambo koamar+hendi+ra makosahi ran+imbo an+hondumbo-rundühi ngusüfo pararundi+ri ran+imbo wambo. ²⁸ Horombo ro Ape-di+bo nimboa mburi+hamboyahi, asu ahambo hini+ngiri+hini hehea hifi+na makosahi. Nga asu hapondani ana ro asukai hifi nda hini+ngife mburi+imbo Ape sowana hafombo samboanahi,” mehuamboemo.

²⁹ Asu ahambo süngururü-rundeimbi ai hoafi+yomondühi yahomoya, “Yini, hapondani ana se moai kafoefe hoafi+nambo hoafi+yafi, nga hoafi hond-ane hoafayafi. ³⁰ Hapoana sihambo ro fifi+ri+huni+nimboanefi. Yihoe fi ngusüfoambe düdufembo hohoanimo ran-amboa se fifirowandi asu ngiri sihambo düdudahundi. Se mungu moatükuni fifi+ri+marowandi. Ran+imboanefi se God-di+bo nimbafi hawa makosafi ranahambo an+hondumbo-ari+hundi,” mehomo.

31 Raniyu asu Sisas ai simbori ahamumbo hoafiyuhi yahuya, “Hapoana se akidou anihondumbo-arundi. 32 Nga se himboriyomo! Rani si ra ndearambo tukufembo yahomboane asu sihamumbo bukuru-boaduhipurani mami-mami se sihamundi worina ngomboemo. Rananimbo asu se wambo yangiri hininngindundira nimboamboyahi. Nga asu ro yangiriyahipoani animboahi, nga Ape ai ro-dibo nungumbui. 33 Se ro-dibo ninngomondani sihamundi ngusüfo afure kumbearowa samboanahi hohoanimoayahi. Ranimboyahi ro sihamumbo rani hoafi ra rarihe hoafimehapuri. Hifi ndanihu ana se afindi hohoanimo kundu nimumboemo. Roana hifi ndanihundambo hohoanimo ranana hifinambo-riheamboanahi, nga sihamundi ngusüfo rananimbo se nginindi kundu nimumboemo,” mehu.

17

Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbohünda Godimbo didbafimefiyu

1 Sisas ai rani hoafi ra hoafiyu mbura sunambe himboyuhü hoafiyuhi yahuya, “Ape, rani si ra tukufemboane. Se sihafi Nimori ranahambo nduri adukarumb-ani mbisafi nafuindafindurananimbo asu simbori Nimori ai sihambo adukar-ani mbüsü nafuindandurimbui. 2 Nga nindou munguambo ahei bogorimboriwori kafoariwori hininngi-mariwor-ani. Asu munguambo se ahambo masabaduri ranaheimbo ai-animbo aboedi yangiri koadurumbo-koadurumbo ninngombo hohoanimo dagadurimbui. 3 Asu

nindou ai se mami God hond-anafi fifirihini asu Sisas Kraismbo koamari-hawora makusu ranahambo fifirahori ana, ai koadürümbo-koadürümbo yangiri niboadeimboyei. ⁴ Ro mungu ratüpuri se wambo ratüpuriambohünda masawandiri ra mungumartheandi raninambo hifi ndanihü ro se nindou adükar-anafi sa nafuimayahi. ⁵ O Ape, horombo ro hifi nda tüküfekoate-yoambe se-dibo nimboahambe ro se nahurai aboedi hamindi manimboahi asu hapondani ro sihambo sowahi dügühühi amboani nduri adükar ndawandiri.

⁶ Se wambo nindou hifi ndanihündambo masawapuri ranahamumbo sihambo weindahimariheapuri. Nindou ra sihafiyomo, asu se wambo ndeara sawapurimboanafi. Asu ai sihafihofafi yangiri sünguarundi. ⁷ Asu haponda se wambo mungu moatükuni masawandiri ra 'ahandi-mayo makosoane' yahomo fifirarundi. ⁸ Mungu hoafi se wambo masawandiri ra ro ahamumbo hoafimayahapuri. Asu ai himboriyomo houmboanemo ro horombo se-dibo nimboa hehea makosahi ranimbo anihondümbo fifirarundi. Asu ai se wambo koamarihawandira makosahi ranimbo anihondümbo-arundi.

⁹ Ro ahamumbo-hündamboanahi didibafeheanini. Nga roana nindou hifi ndanihü aniboadei aheimbo farihendürimboyahipoani didibafeheandi, nga nindou se wambo masawapuri ahamumboanahi sihafimemondambo wambo didibafeheandi. ¹⁰ Asu mungu moatükuni wandi-mayo ra sihaf-ane. Asu mungu moatükuni sihaf-mayo ra wand-ane. Asu ahamundi wari-süngu nindou ai

rarihi fifirihindi ro ndüri adükarümb-anahi.
¹¹ Hapoana ro ngiri hifi ndanihu nimboahi,
 nga sihambo sowana asihühi. Nga aiana hifi
 ndanihu niñgomboemo. Ape, moai ngorü se
 nahurai nünqu. Se nindou wambo masawapuri
 ra sihafi hohoanimo süngundowandühi
 ahamumbo hibadapuri. Rananimbo se
 ndüri wambo masawandiri rani-süngunambo
 mbiniñgomondamboane. Rananimbo ai-
 amboani mamihohoanimo süngumbaru-
 ndamboane sihiri mamihohoanimo
 sünguarithoandi nou. ¹² Ro ai-babidimbo
 nimboahambe se wambo nginindi masowandiri
 raninambo ahamumbo hifandimarihapura
 aboedambo aningomo. Ro ahamumbo ndorhe
 hifandimarihapura asu moai mam-amboani
 farihoei raraorandi. Nindou ai farihefembo-
 mayu rani yangiriyu mafarhoayu. Rananimbo
 asu Baiborambe horombo hoafimayo ra
 anihondü weindahi tüküme feyo.

¹³ Hapoana ro sihambo sowana asihühi. Ro
 awi hifi ndanihu ndarhe hoafayahi. Rananimbo
 wandi hihifi-hihifi hohoanimo ra ahamundi
 fiambe afindi mbimarowa sahehea. ¹⁴ Sihafi
 hoafi ro ahamumbo masahapura asu nindou hifi
 ndanihu aniboadei ranai ahamumbo yiboaruko-
 marhipuri. Ai ramehindi ra nimboe sapo
 roana hifi ndanihündambo-yahipoani asu ai-
 amboani hifi ndanihündambo-yomopoani. ¹⁵ Ro
 ahamumbo hifi ndanihündambo sepurimindi
 raguanambo-fepurimbo didibafi-yaheandühi-
 yahipoani, nga wani. Se ahamumbo
 hifandirapurani asu Satan ai ahamumbo

moaruwai hohoanimo refekoate-mbiyuwa saheheamboanahi didibafeheandi. ¹⁶ Ro-amboani hifi ndanihündambo-yahipoani maru ai-amboani hifi ndanihünda-mbo-yomopoani. ¹⁷ Se ahamumbo sihafihoni anihondü hohoanimo sihafihoni kaboadowapuri. Nga sihafihoni hoafihoni ranana anihondü hohoanimo niminduhane. ¹⁸ Horombo se wambo koamarihawandira kosa, nindou hifi ndanihü burayei ahei mbusümo manimboahi. Mare yahurai-animbo asu ro-amboani ahamumbo koamariheheapura homo nindouyei mbusümo aningomo. ¹⁹ Ro ahamumbo fehefe-purimbohünda wandi fi sihambo maseheandi rananimbo ai anihondü sihafihoni ratupuriyomo-rundeimbi tükümbeafunda sahehea.

²⁰ Nga asu ro didibafeheandi ra ranimbo farihafepurimbo yangriyopoani, nga wani. Nga ro didibafeheandi ra nindou ai sünguni ahamundi hoafihoni himboriyei hehi, asu ai wandi hoafihoni anihondümbomndihimboyei ranaheimbo kameih-anahi didibafeheandi. ²¹ Ape se ro-dibo animbafi asu ro se-dibo animboahi, nga ai-amboani yahurai-animbo mamihoni hohoanimo süngundihi mbiniboadei sahehea hohoanimoayahihoni. Ranimboanahi asu ai sihiribabidimbo mbiniboadei-amboane. Rananimbo asu nindou hifi ndanihü aniboadei ranai se wambo koamarihawandira makosahihoni ranimbo anihondümbomndihimboyei. ²² Nduri adukari wambo masawandiri yahurai ahamumbo sahapurimboanahi. Asu sihirirawehoandi nou ai-amboani mamihoni aboedihoni ranihoni hohoanimo yangri sowandümo mbiningomonda asahi.

23 Ro ai-babidiimbo animboahi, nga asu se ro-dibo animbafi. Ranimboanahi asu ai-amboani aboedi mamani rani hohoanimo yangiri hohoanimombemo asahi. Ranimbo nindou hifi ndanihundambo ai se wambo koamarihawandira makosahi ranimbo fifirimbirihinda asahi.

24 Ape, se wambo nindou masawapuri ra ro animboahi ranihu mbini ngomonda samboanahi hohoanimoayahi. Ai wandi-mayo himboamupuimbo-randeimbi hoeimbirundi samboanahi. Horombo hifi nda tukufekoate-yoambe se wambo ngusüfo parowandirühi himboamupuimbo-randeimbi ra masawandiri.

25 Ape, se mamani yangiri-anafi mbumundayafi. Nindou hifi ndanihundambo ana moai fifirihinini, nga roana sihambo fifirihainimboanahi. Nga nindou ndan-anemo se wambo koamarihawandira makosahi ranimbo fifirumboemo. ²⁶ Ro ahamumbo sihambo nafuimayahapuri. Asükainda ro nafuinda-hapurimboyahi se wambo ngusüfo pamarowandi nou ai-amboani ngusüfo peferümbeyomondamboane. Asu ro-amboani ai-babidiimbo nimboamboyahi,” mehu.

18

Sisasimbo kikihimaruründümo
(Matyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Ruk 22:47-53)

¹ Raniyu asu Sisas ai didibafiyu kikamündü haya, ahambo süngururü-rundeimbi babidiimbo Kidron hoe apoari hanimo bamarihoemo. Orif niami nümbürü mamani ranai gogoanini yangoroane, ai ranafi hanimo barihoemo

houmbo nūmbūrambe nafī mahafomo. ² Sudas, nindou sapo Sisasiṁbo hūrūtūmbi-yomondi warīhūfimbo-mayu ranai nūmbūrī ra fifireandi. Sisas ai ahambo sūngururū-rundeimbi babīdīmbo nūmbūrī ranī fikīmī homo gugurīyafu nīmarīmo marundi, ranīmboyu Sudas ai ranahambo fifirīmareandi. ³ Ranīmboyu Sudas ai ami bīdīfirīyomo asu prisman Godīmbo sīhou-rundeimbi bogorī ai koamarīhoupurīyomo, Farisi bīdīfirīyomo sepurūmūdū haya, nūmbūrī yaṅgoro nafī mahafomo. Ai ranafī hīfomondūhūyomo, ram haiyo, asu hai hondū yimundu sowandūmo, asu yīfiarīmbo napoyo ra raraoru sowandūmo houmbo mahīfomo.

⁴ Asu Sisas ai ahambo nīnī-moatūkunīyo tūkūfemboayo ra fifireandi. Ranīmboyu ai ahamumbo sowahī akīmī hūfu hoafīyupurūhī yahuya, “Se ra daboe kokoarura?” mehuamboemo. ⁵ Asu ai sīmborī yahomoya, “Ro ana Nasaretīhūndī Sisasiṁbo kokomboanefī,” mehomondamboyu. Asu Sisas ai yahuya, “Ro Sisas-anahī ndasī,” mehuamboemo. Asu Sudas Sisasiṁbo hūrūtūmbi-yomondi warīhūfimbo-mayu ranai ai-babīdīmbo manūngu. ⁶ Ranīyu asu Sisas ai “Ro Sisas-anahī ndasī,” mehupuramboyo nindou ranai daboadanambo sūhīyafu-ndūhūndamboemo hīfīnī pūtāpīmemo.

⁷ Ranīmboyu asu Sisas ai ahamumbo asūkaiyu dūdūfīpurūhī yahupurīya, “Se nindou dabo kokomboemoa?” mehupuramboemo. Asu ai hoafīyomondūhī yahomoya, “Sisas Nasaretīhūndī,” mehomondamboyu.

⁸ Asu Sisas ai sɪmborɪ yare hoafiɣuhɪ yahuya, “Ro sɪhamumbo hoafiɣahapureimb-ane, ro Sisas-anahɪ. Se wambo kokondundɪrũhɪ ana, asu wandɪ sũngururũ-rundeimbɪ hɪnɪŋɪndupuranɪ mbɪhomondamboane.” ⁹ Ai yare hoafɪmayu ra sapo ai horombo hoafɪmayu ra anɪhondũ tũkũmbɪfeyoa yahuhayamboyu yare hoafɪmayupurɪ. Sapo ai ndare hoafiɣuhɪ, “Nindou wambo se masawapurɪ ra ro moai mamamboanɪ hɪnɪŋɪrɪhɪnɪ,” mehu. Ranɪmboyu asu ahamumbo farɪhefepurɪmbo hohoanɪmoyuhũ “Wandɪ sũngururũ-rundeimbɪ hɪnɪŋɪndũpuranɪ mbɪhomondamboane,” mehupurɪ.

¹⁰ Saimon Pita ai pisao yihɪmɪndɪ semũndũ hayamboyu pisao ra Godɪmbo sɪhou-rundeimbɪ-yomondɪ adũkarɪ bogorɪndɪ ratũpurɪyu-randeimbɪndɪ warɪhondũ hɪmbohoearɪ mafoafoareandɪ. Nindou ratũpurɪyu-randeimbɪ ahandɪ ndũrɪ ra Markus. ¹¹ Ranɪyu asu Sisas ai Saimon Pitambo hoafiɣundũhɪ yahuya, “Pisao ra asũkaiɣafɪ koadũrambe sando! Ro Ape ai wambo asũbusɪ saindɪrɪmboayu ra ŋɪrɪ hɪnɪŋɪndɪheandɪ,” mehu.

Sisas ai Godɪmbo sɪhai-randeimbɪ adũkarɪ bogorɪ Anasɪndɪ hɪmboahũ manũŋgu
(Matyu 26:57-58; Mak 14:53-54; Ruk 22:54)

¹² Ranɪmboemo asu amiyomo, ahamundɪ bogorɪyu, asu Suda-yomondɪ prismanɪyomo ranai Sisasɪmbo mburũndũmo mburu hũputũpumarɪhawurɪ. ¹³ Ranɪyomo asu ai Anas sowanambo boatei sowarũndũmo mahomo. Anas ai Kaiafasɪndɪ yamonɣoamɪndɪyu haya ranɪ hɪmbanɪfɪhɪ Godɪmbo sɪhai-randeimbɪ

adükari bogori+mbofi mamaru. ¹⁴ Kaiafas raniyu nindou Sudahündimbo horombo yare hoafiyupurühiya, “Nindou mamî ai hîfî ndanîhü burayei aheimbo farîhefemböhünda yîfîmbiyu-wamboane,” mehu.

*Pita ai Sisasimbo ro moai fifirîhini mehu
(Matyu 26:69-70; Mak 14:66-68; Ruk 22:55-57)*

¹⁵ Saimon Pita ai Sisasimbo süngurüri-randeimbi ñgorü-dîbo Sisasimbo süngumarînrî hafanî. Godimbo sîhai-randeimbi adükari bogori ai süngurüri-randeimbi ñgorü-mayu ahambo fifiriri. Raniyu asu ai Godimbo sîhai-randeimbi adükari bogorindî ginîrambe Sisas dîbo kamefoeneandî. ¹⁶ Asu Saimon Pita ai weindanî yipurîkimî nûngu. Ranîmboyu asu Sisasimbo süngurüri-randeimbi ñgorü Godimbo sîhai-randeimbi adükari bogori ai fifirireimbi-mayu ranai hu, nîmorehî yipurî hîfanda-randeimbi-mayo ahambo hoafiyundo haya Saimon Pitambo ginîrambe serümundü kamefuendî. ¹⁷ Nîmorehî yipurî hîfanda-randeimbi ai Saimon Pitambo yahoya, “Awi se-amboanî nindou ndanahambo süngurîri-randeimb-anafî?” mehoamboyu. Asu Pita ai yahuya, “Roana wanî,” mehu.

¹⁸ Nindou ratüpurîyomo-rundeimbiyomo asu prismanîyomo ai hai mamî pûpiru hîniñgîru houmbo ñgîsîharîmboemondühi wakîyomo niñgomombo haihehümemo. Asu Pita amboanî ai-babîdîmbo nûngumbo haihehü-mayu.

*Godimbo sihai-randeimbi adükarî bogorî ai
Sisasimbo düdumefindo
(Matyu 26:59-66; Mak 14:56-64; Ruk 22:66-71)*

¹⁹ Rani-simboani Godimbo sihai-randeimbi adükarî bogorî ai Sisasimbo süngururü-rundeimbi asu hoafi nindou yamundearü marandi ranimbo düdumefindo. ²⁰ Raniyu asu Sisas ai ahambo simborî yahuya, “Ro nimbi-nimbisi Godîndî worambe, Suda ai munğu fandîhi nîmarei rîhündambe ranîhüyahî ro aheimbo hoafi ra yamundi-marîheandürî. Nga ro moai hoafi mam-amboani dîbo hoafiyahî. ²¹ Se nîmboe wambo düduefoandîra? Nindou hoafi hîmborîmayei aheimbo-anîmbo düduyafandürîsî. Ai ro hoafîyaheimbi ra fîfirîhimboaneisî.”

²² Sisas ai ra mehuamboyu, asu prisman mamî manüngu ranai Sisasimbo pakarümündü pürirühî hoafiyuhî yahuya, “Nğîrî se Godîmbo sihai-randeimbi adükarî bogorîmbo rando hoafîndafî,” mehundowamboyu. ²³ Asu Sisas ai ahambo simborî yahuya, “Ro moaruwai hoafîndahanî anîmbo se hoafi ra weindahî ndowandîfî wataporîmbo-ndandî. Nga asu ro aboedî hoafayahî ana, se nîmboe wambo harîmayafa?” mehu. ²⁴ Asu wofîna hüputüpumaruründümo ra fufurîhefikoate mbanînggo nou, Anas ai ahambo Godîmbo sihai-randeimbi adükarî bogorî Kaiafas sowana koamarîherü.

*Pita ai asükaiyu ro moai Sisas fîfirîhinî mehu
(Matyu 26:71-75; Mak 14:69-72; Ruk 22:58-62)*

25 Saimon Pita ai haiki+mi haihü manünguamboemo. Nindou Pita-di+bo maningomo ranai ahambo hoafi+yomondowohü yahomoya, “Awi se-amboani ahambo sünguriri-randeimb+mbayafi?” mehomondamboyu. Asu ai di+di+mofih+ yahuya, “Roana wani,” mehu. 26 Nindou mam+ Godimbo sihai-randeimb+indi ratüpur+iyu-randeimb+iyu haya, asu Pita himbo hoeari mafoafoariri ahandi mamisi+ri ranai hoafi+yuh+ yahuya, “Awi seana Sisas-di+bo nümbürambe mamarifa hoeimar+hean+ni,” mehuamboyu. 27 Asu Pita ai asükaiyu “Roana wani,” yahuambe asu kakaro ai hoafi+mayu.

*Sisas ai Pairat+indi hi+amboahü manüngu
(Matyu 17:1-2; Mak 15:1-5; Ruk 23:1-5)*

28 Rani+yomo asu ai hapoadümbö siyoambe Kaiafas+indi wori hini+ngiru houmbo, Romi+yafe gafman bogor+indi wori+nambo Sisasi+mbö sowaründümo mahomo. Asu Suda ai moai gafman bogor+indi worambe kefou hi+fomo ai adükar+ si Pasofa ra sesi+mbö yahomombo wambo. Suda nindou ai ndi+fo-yafe worambe kefoefembo ra ah+nümb-ane. Nga asu ai karefoahundi ana, asu ‘ngiri+ Pasofa sesi ra dagüdif+,’ yahomo houmboemo. 29 Rani+yomo asu ai weindani ni+ngomondane Pairat ai ahamumbo sowahi tüküfi hu hoafi+yuh+ yahuya, “Se ni+mböe nindou ndanahambo papi+hoafi+yumbo yahomo houmboemo?” mehuamboemo.

30 Asu simbori hoafi+yomondühi yahomoya, “Asu nindou ndanai moaruwai hohoanimo süngufekoate-mbei-mbonana, ngiri+ ndari+hu sihambo sowana sahurü+indefi sinefi,”

mehomondamboyu. ³¹ Asu Pairat ai ahamumbo hoafi+yupurühi yahuya, “Se sihamundi+hoari sowaründümo houmbo sihamundi ahinümbi süngu papi+hoafindüri,” mehuamboemo. Asu Suda ai hoafi+yomondowohü yahomoya, “Yi+hoefi papi+hoafambe ngiri nindou ngorumbo hifokoandi+hundi,” mehomo. ³² Horombo Sisas ai yahurai randihe yifindamboyah mehu. Asu rani hoafi ra anihondü tüküfembohünda Suda ai ra-süngumarundi.

³³ Rani+amboyu asu Pairat ai gafman bogorindi worambe asukai kefue hüfu Sisasi+ambo mborai mehondowa mahüfuwa düdufinduhü yahuya, “Se Suda-yomondi adükari bogori+yafi?” mehuamboyu. ³⁴ Asu Sisas ai hoafi+yunduhü yahuya, “Awi sihafihöari hohoani+moyafi hawamboyafi se yaro hoafayafi, asu nindou amuri ai wambo yaru hoafi+memondamboyafi yaro hoafayafi?” mehuamboyu. ³⁵ Asu Pairat ai simbori hoafiyuhi yahuya, “Roana Sudayah+poani. Nga sihafi nendi+yomo Godimbo sihou-rundeimbi bogori-babidimbo wambo sowana sowandümonini masinimo. Asu se nini nününgurowamboyafa?” mehondowamboyu.

³⁶ Asu Sisas ai simbori yahuya, “Ro nginindi hifandari+handi ranana hifi ndani+hündambo-yopoani. Rani hohoani+mo wandi ra hifi ndani+hündambombe-mbonana, asu wandi ratüpuriyomo-rundeimbi ranai yifiarindimonda asu ngiri nindou ranai wambo Suda-yomondi warihündundiri. Nga wandi nginindi hifandimbo ranana hifi ndani+hündambo-yopoani,” mehu. ³⁷ Raniyu asu Pairat ai yahuya,

“Refe ana, asu se adükari bogori+wamboyaŋi!” mehuamboya. Sisas ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Sihaŋihoari anihondümbonanafi yaro hoafiyafühi, ‘Se adükari bogor-anafi,’ asafi. Roana anihondü moatükuni ro hoeimar+heandi ranimbo anihondümba hoafimbohünda makosahi. Ranimboyaŋi Ape wambo koamar+hendira makosaha me ai wambo wakimaramindi-ndiri. Nindou ai hohoanimo hondü rani-süŋguri+hindeimbi ana ai wandi yafambehündi hoafi himboriyei ri+hündühanei,” mehuamboya. ³⁸ Asu Pairat ai ahambo hoafiyundühi yahuya, “Anihondü hohoanimo ra ninea?” mehu.

Pairat ai Sisasimbo nimi keimbi kar+hendeimbiŋhi tikondündümo pandiwuri mehu

(Matyu 27:15-31; Mak 15:6-20; Ruk 23:13-25)

Ai yare hoafiyu haya, asukai Suda sowana kusifoai haya mahu. Ai hoafiyuhi yahuya, “Nindou ndanahambo papi-hoafimbohündambo moai nini-moatükuni moaruwai nimaroi hoeir+heandi. ³⁹ Nga sihamundi boagi ri hohoanimo rani-süŋgunambo adükari si Pasofa ranihü ro nindou mam sihamundi hohoanimo süŋgu ahambo karabusambeahindi aboedambo koari+hehini arihandi. Se hohoanimoyomondani ro ‘Sudayei adükari bogori’ nda aboedambo koandi+hehinimboya?” mehuamboemo. ⁴⁰ Raniyomo asu ai simbori puküna hoafiyomondühi yahomoya, “Aiana wani, nga se Barabasimbo-animbo hin+ngi+ndiwori!”

mehomo. Barabas ra gafman-babidi mbo yifariyu nindou hifokoare randeimb-ani.

19

¹ Ranimboyu asu Pairat ai hoafimayua ami ai Sisasimbo sowaründümo houmbo ndüfuri-ndüfurimarüwuri. ² Asu ami ai adükari bogorindi at tiki wofi tihoi tihoiarümbinambo nafiru mburu, Sisasindi mbiroambe kiki mafoarundi. Raniyomo asu adükari bogorindi hamburi hoeari güdu hininjinmarundi. ³ Asu ai ahambo tüküyafu sisiindi hoafiyomondowohü yahomoya, “Suda-yomondi adükari bogori nindou, karihasi,” yahomondühiyomo asu ahambo harimemondo.

⁴ Pairat ai asükaiyu weindani tüküfi hu hoafiyundürühi yahuya, “Himboriyei! Ro ahambo weindani sheimbo sowana sahümini tükeheandi. Ranimbo se fifirindihindi. Ro moai papi-hoafimbo ninimoatükuni fifirihendi,” mehu. ⁵ Raniyu asu Sisas ai weindani tüküme fiyu. Asu ahandi mbiroambe at tihoi tihoiarümbi wofinambo nafimarundi, asu hamburi hoeari ra güdarowane rani kameihi tüküme fiyu. Raniyu Pairat ai hoafiyuhi yahuya, “Nindou ranani nda,” mehu.

⁶ Raniyomo Godimbo shou-rundeimbiyomo asu prismaniyomo ai hoeirüwuri houmbo puküna hoafiyomondühi yahomoya, “Nimi keimbi karihendeimbifihitikoründümo parüwuri! Nimi keimbi karihendeimbifihitikoründümo parüwuri!” raramarüri. Pairat ai yahuya, “Sihamundihoi animbo nimi keimbi

karihendeimbifihî tîkoründümo parüwuri. Nga ahandî hohoanîmoambe ro moai nîni-moatükunî ngorü-süngufe hohoanîmo nîmaroa hoeirîheandî,” mehu. ⁷ Asu Suda ai simborî hoafiyomondühî yahomoya, “Roana yîhoefî ahînümbî hohoanîmo süngu yare hoafiyohü yahoya, ‘Nindou ndanana ai yîfîmbiyuwamboane,’ meho. Nîmboe sapo ai yahuya, ‘Ro Godîndî nîmor-anahî,’ mehu,” mehomo.

⁸ Ranîmboyu asu Pairat ai ranî hoafî ra hîmborîyu haya yîhîmbo afîndî yîhîmbomayu. ⁹ Ranîyu asu asükai gafmanî-yomondî worî ranambe kefuai hüfu Sisasîmbo yahuya, “Se nîni-nîpoediyafa?” mehundo. Nga Sisas ai moai simborî ahambo hoafiyundo. ¹⁰ Ranîyu asu Pairat ai yahundoya, “Nîmboe se wambo hoafîkoate-ayafîndîra? Roana sîhambo moanî koehefenîniyo asu nîmî keimbi karihendeimbifihî tîkoemîndîni nîni pefenîniyo ra refembo ngîni ndî hîfandîhamboanahî. Awi asu ranî hohoanîmo ra fîfîrîfekoate-wamboya?” mehundowamboyu.

¹¹ Asu Sisas ai simborî ahambo yahuya, “God nîmoamo amaru ranai sîhambo ngîni ndî hohoanîmo ra segonîni koate-mbei-mbonana, asu se ngîni ndî hohoanîmoyowohü wambo hîfînambofendîrî hohoanîmo ra ngîrî hohoanîmoyafî. Ranîmboane asu nindou ai wambo sîhafî warîhümareandîrî ranahandî moaruwai hohoanîmo ana sîhafî moaruwai hohoanîmo ranahambo ngasünde haya adükarî hamînd-ane,” mehuamboyu. ¹² Ranîyu asu Pairat ai ranî hoafî ra hîmborîyu haya, Sisasîmbo

koandihehina mbühu yahuhaya nafi kokora wakimareandi. Nga asu Suda ai puküna hoafiyehi seiya, “Asu se ahambo koarhaworaní ahu ana, se ngiri Romi-yafe adükari bogori Sisarindi ngunindindafi. Nindou ai hoafiyuhi ‘Roana adükari bogoranahi,’ ehu ana, asu nindou ranai Sisarimbo yiboaruko-riruhani,” mehomondamboyu.

¹³ Pairat ai rani hoafi ra himboriyu haya, Sisasimbo weindani serümündü tükumefiyu. Raniyu ai hu, papi-hoafi himboriyo rambo nimarifondi mamí maninggo ‘nimoei yibadi’ sei-arihündi raniwami mamaru. (Hiburu-yafe hoafinambo nimoei yibadi ra Gabata-ane.) ¹⁴ Rani si ranana Suda-yafe adükari si Pasofa ranimbo sesi napo fikimi-fikimifembo si-ane. Asu ndeara hüfinimboyowane, Pairat ai Sudambo hoafiyundürühi yahuya, “Sihei adükari bogori ranahambo hoeirihori,” mehuamboyei. ¹⁵ Asu ai puküna hoafiyehi seiya, “Koarhawori! Koarhawori! Nimi keimbi karhendeimbifihitikorindifi pariwori,” maseiamboyu. Pairat ai Sudambo düdureandürühi yahuya, “Sihei adükari bogori ranahambo ro nimi keimbi karhendeimbifihitikuimindi pefimbo yini seiai?” mehuamboyu. Asu Godimbo sihou-rundeimbi adükari bogorimemo ranai simbori hoafiyomondowohü yahomoya, “Yihoefi adükari bogori ana moai ngorü nüngu, nga Sisar yangirani anüngu,” mehomondamboyu. ¹⁶ Raniyu asu Pairat ai Sisasimbo ahamundi warambe hiningimariri, nimi keimbi karhendeimbifihitikuimindi pefimbohünda.

*Sisasimbo nim̄i keimbi kar̄ihendeimb̄ifih̄i
tikoründümo pamarüwuri*

(Matyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Ruk 23:26-43)

Raniyomo asu ami ai Sisasimbo masowaründümo. ¹⁷ Raniyu asu Sisas ai ahandihoari nim̄i keimbi kar̄ihendeimbi ra semündü haya ngoafi ra hin̄ingirihi hehimbo, wafu mam̄i mbir̄ihapiri nahurai wafu seiarihündi raninambo mahei. (Hiburu-yafe hoafana ‘Gorgota-ane’.) ¹⁸ Ranühi ai Sisasimbo nim̄i keimbi kar̄ihendeimb̄ifih̄i tikoründümo pamarüwuri. Asu nindou ngorü yimbu amboani Sisas-dibo tikoripündümo pamarupiri ra ngorü ai gogoaniniyu asu ngorü ai gogoaniniyu, nga asu Sisas ai mbusümoyu. ¹⁹ Pairat ai hoafi mam̄i nim̄i keimbi kar̄ihendeimbimayo ranifih̄i sürü papira pareandühi yahuya: ‘SISAS NASARETHÜNDEI SUDAYAFE ADÜKARI BOGORI’ yahu pamareandi. ²⁰ Sisasimbo tikoründümo pamarüwuri ra ngoafi adükari rani fikimi safiyo. Ranimboyo hoafi Pairat ai hoafimayua pamarundi ra nindou afindi ranai hei hoeimar̄ihindi. Pairat ai hoafi sürü papira pamareandi ra, Hiburu-yafe hoafi, Romiyafe hoafi, asu Griki-yafe hoafi raninamboyu sürü papimarandi. ²¹ Ranimboemo Godimbo shou-rundeimbi bogori ai Pairatimbo hoafiyomondowohü yahomoya, “Se nimboe ‘Suda-yafe adükari bogori’ safi sürü papira pamariwanda? Nga ndaro papira parowandai: ‘Nindou ranai hoafiyuhiya, “Ro Suda-yomondi adükari bogoranahi,” mehu,’ safi parowandai,” mehomondamboyu. ²² Asu Pairat ai yahuya,

“Hoafi ro sürü papimarhandi ra ngiri asükainda ngorü-süngundithe pandiheandi,” mehu.

²³ Ami ai Sisasimbo nimi keimbi karhendeimbi-fihiti tikoründümo parüwuri houbomo, asu ahandi-mayo hoeari napo ra mungu fufuründümo mburumbo yimbu-yimbumbu yimbumarundi. Raniyomo ami ai napo ra mamamiru fufumaründümo. Asu ai ahandi hoandari hoeari kameihi masowandümo. Nga asu hoandari hoeari ra moai ngorü hoeari rani-fihiti parihi kakiyei, nga mamani rani yangiriyo kakimayei. ²⁴ Ranimboemo asu ami ai ahamundihoi yahomoya, “Hoeari ndanana sihiri kifikipoani, nga yowani. Nga hoeari ranimbo-hünda sihiri satu piraindefomboane, nindou ngorü ai semindimbohünda.” Nindou ai yaru hoafimemo ra sapo horombo Baiborambe yare hoafimayo süngu. Ai yare hoafiyowohü yahoya,

“Wandi hoeari napo yimbumaründümo.

Asu hoeari wandi ranahambo nindou mamai semindimbohüdambo satu piraimemo,” *Buk Song 22:18* meho. Raniyo asu ami amboani rani-süngumarunda hoafimayo ra anihondü tükumefeyo.

²⁵ Sisasindi hondiyoy, asu ahandi akidiyo, asu Maria Koropasindi wuhiyoy, asu Maria ngorü Makdarahündiyoy ai Sisasindi nimi keimbi karhendeimbi-mayo rani fikimi manimboei. ²⁶ Ahandi hond-aiyo asu süngururü-randeimbi Sisas ai ahambo ngusüfo pariri-randeimbi-dibo manimbafea hoeimareapiri. Raniyu ai

hondambo yahuya, “Nimorehi, ndanana sihafî nîmor-ani,” mehu. ²⁷ Asu ahambo süngürüri-randeimbi-mayu ahambo yahuya, “Ndanana sihafî me-ane,” mehuamboyu. Asu rani-simboani ai Mariambo ahandî worinambo semündü hu ai-di-bo manimbafe.

Sisas ai yifîmayu

(Matyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Ruk 23:44-49)

²⁸ Raniyo süngunambo Sisas ai ahandî ratüpuri hifî ndanihü ra muᅅguyohane yahu fifirîmareandi. Raniyo asu Godîndî hoafi Baiborambe anihondü tükümbifeyoa yahuhaya ndare hoafiyuhî yahuya, “Amîndanîᅅoarandîri,” mehu. ²⁹ Hipîri mami yanᅅori hayamboyo ranambe hühütimbü hoe finiga ranai mapuiaro. Raniyo asu ai sirîwara-ambeahîndî hoe kîkîhamîndeimbi semündü hayambo, finiga ambe foareanda tüküfe haya manîᅅgo. Asu ai hisop nîmîharîfihî pare hîmondamündî mbura, Sisasîndî yafambehü tümareandi. ³⁰ Sisas ai finiga ra sümündü mbura hoafiyuhî yahuya, “Muᅅuayo,” yahu mbura mbîro hifîni piyuhü yifîmayu.

³¹ Rani si ra Suda-yafe moani ᅅgoafimbo nîmari si ranahambo muᅅgu moatükuni di-boardîfembo siyo. Si ra moani adükari hamîndîyo raniyo asu Suda ai rani sihi nindou nîmi keimbi karîhendeimbîfihî paiarîmbo ra yowanî mehomo. Raniᅅmoemo Pairatîmbo nindou ranahamumbo tîᅅari kehefepura nîmai yifîndîmonda foepumîndî raguanambo-fepurîmbo hoafîmemondo.

³² Ran+imboemo asu ami ai nindou yimbu Sisas-dibo tikorüpündimo pamarupiri ahafanimo tinar ra kamarahaupiri. ³³ Nga asu ai Sisasimbo sowahi tüküyafu hoeirüwurane, ai munguna yifimayuamboemo asu ahandi tinar ra moai karahaundi. ³⁴ Nga ami mamai ai yangiri yifiarinambo ngirisafini wafusimarümüdu. Ran+yo asu nimai hori ranai hoe dibore haya ahandi fiambeahandi pimayo. ³⁵ Nindou hoeimareandi ranai ranahambo hoafiyuweimb-ane. Asu ai hoafimayu ra anihondü hoaf-ane, asu ahandihoari amboani hoafi hond-ane yahu fifireandi. Ran+imbo-hündamboane asu se-amboani ranahambo anihondümb-ndihindi. ³⁶ Ran+moatükuni tüküme Feyowamboyo, Baiborambe hoafi pamaiaro süngu yare hoafiyowohü yahoya, 'Ngiri ahandi hamindi ngörü kandundi,' meho. ³⁷ Nga asu hoafi ngörü ranambe mengoro ra yahoya, "Asu ainimo nindou wafusimarümüdu ahambo himboapondeimboyei," meho.

Sisasimbo honguambe masihori

(Matyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Ruk 23:50-56)

³⁸ Süngunambo Sosep Arimateahüdi ai Pairatimbo Sisasindi yifinimoko ra semündümbo yahuhaya hoafimayundo. Sosep ai Sisasimbo süngururi-randeimbiyu, nga ai Sudambo yihimborapurühiyu asu ahandi anihondümb-fofe hohoanimo ra moai weindahireandi. Pairat ai ahambo ndowarindifisi mehuamboyo, asu Sosep ai Sisasimbo serümüdü mahu. ³⁹ Nikodemus, horombo Sisas sowahi nimbokoani mahafu, ranai amboani Sosep-dibo mahafani. Asu

ai fisinirumbi moatükunî sanda nîmî horî yimbu mamamberu fanduyamundu houmbo nafî-rundeimbi ra semündü haya mahu. Nîmî horî ranahandî nîmborî ra 30 kirogramiyo. ⁴⁰ Ranîyafanî ai Sisasîndî yîfinîmoko ra sowarîndîfanî mburîna, Suda ai yîfinîmoko raru arundî süngu fisinirumbi moatükunî sanda parîne mburîna hoearînambo hîmondîmarîhenerî. ⁴¹ Sisasîmbo nîmîfihî tikoründümo parüwurühi nûmbürî mamî ranai yangoroane, asu nûmbürî ranambe hongu sîmboramborî yîfî sîhefekoate manîngo. ⁴² Suda ai moanî ngoafîmbo nîmarîmbo si ranahambo sesi napo dîboado-marîhindamboyafanî. Asu hongu ra akîmî nîngo hayamboyawane, Sisasîndî yîfinîmoko ra sowandîfanî hafanî masîheneandî.

20

Sisas ai botîmefiyu

(Matyu 28:1-10; Mak 16:1-8; Ruk 24:1-12)

¹ Sande hapoadümbö siambe nîmbi hoangîrî kiarowane, Maria Makdarahündî ai hongu ranî sowana mahîfo. Ai hîfo hongu ranî fikîmî tüküfe hîmboyowane, nîmoei adükarî nafîtambeihü mapaiaro ra paiarîkoate-mayo. ² Ranîmboyo asu ai Saimon Pîta asu süngururü-rundeimbi ngorü ahandî ngusüfoahündî ranahafanîmbo sowana pîpîmayo ho. Ai ho, hoafîyopîrühî yahoya, “Adükarîmbo nindou ai honguambeahîndî masowaründümo, nahü mbasîhawurî, nga moai fîfirîhurî,” mehoamboyafanî.

³ Ranimboyafani Pita asu Sisasindi ngorü süngürüri-randeimbi-mayu ranai nimai hongu sowana mahafani. ⁴ Ai yibobo pipina mahafaniyo, nga asu ahambo süngürüri-randeimbi ngorü ranai Pitambo ngasündirü haya, ai boatei hu hongu fikimi tükümefiyu. ⁵ Asu ai hu nimarumbo amuifoai hoeireandane hoeari Sisasimbo himondüfihindi ra menjgoroa hoeimareandi. Nga asu ai moai kefuai honguambe hüfu. ⁶ Asu Saimon Pita ai süngünü hu tüküfi hayamboyu, ai honguambe kefuai mahüfu. Ai hüfu hoeireandane hoeari Sisasimbo himondihefimbihündi ra kurimayo. ⁷ Asu hoeari ngorü Sisasindi mbiro himondihefimbihündi ranamboani menjgorowa hoeimareandi. Hoeari ranana moai amuri kurimayo rani-dibo yangoro, nga wani. Ranipoanimboyu nindou ngamondife sifembo nahurai kare pare haya menjgoro. ⁸ Raniyu asu ahambo süngürüri-randeimbi ngorü boatei hongu sowana mahu, ranai asükaiyu süngünü honguambe kefuai hüfu, hoeari yangiri menjgoro ra hoeire haya anihondümbomareandi. ⁹ (Rani simboani ana moai ai fifirineandi Baiborambe yare hoafiyowohüya, “Honguambeahindi botindifimbui,” meho ra.)

Sisas ai Maria Makdarahündi sowahi tükümefiyu

(Mak 16:9-11)

¹⁰⁻¹¹ Raniyafani asu ahambo süngürüniri-rinandeimbi ai worina hihiriyafine mahafani, nga Maria ai hongu fikimi ningombo araniyohü maningo. Asu ai araniyowohüyo hongu-mayo ranambe amoefoe himbomayo. ¹² Asu ai

himbroywane, sünambeahindi nendi yimbu kifohi hoearümbi Sisasimbo sihehori wami mamarifanda hoeimareapiri. Ngorü ai mbirowani nimiru, asu ngorü ai yiriimbonani nimiru. ¹³ Ai Mariambo safaniya, “Nimorehi, se nimboeafi aranayafa?” masafandamboyo. Asu ai ahafanimbo hoafiyopirühi yahoya, “Nindou ai wandi Adükarimbo sahorimindei hehimbo, nahü mbasihehori ro moai fifirihini, nga ranimboanahi,” meho.

¹⁴ Ai raweyaho haya hihirifeyowane, asu Sisas ai daboarani manünguwa hoeimareri. Nga asu Maria ai moai Sisas-ani yaho fifireri. ¹⁵ Sisas ai yahuya, “Nimorehi, se nimboe aranayafa? Se dabo kokorihüyafa?” mehuamboyo. Asu Maria ai nümbürü aharambür-ani yahohaya hoafiyondowohü yahoya, “Se Sisasimbo sowarindifühi ana, sowarindifi hafi sihaworühi nafuindafan-animbo ro ahambo ndahümindi ngamboane,” mehuamboyo. ¹⁶ Asu Sisas ai yahuya, “Maria,” mehuamboyo. Asu Maria ai hihirife, ahambo fifireri haya Hiburu-yafe hoafinambo yahoya, “Rabonai,” meho. (‘Rabonai’ ra Hibru-yafe hoafinambo ‘Yamundo-randeimb-ane’.) ¹⁷ Sisas ai yahuya, “Se wambo kikihindandifi-ndirimboyafi. Awi ro moai wandi Ape sowana hahühi. Nga se wandi wandafi mami sowana ngafi rando hoafindafipurühi animboya, ‘Roana wandi Ape, sihamundi Ape asu wandi God, sihamundi God, ahambo sowana hahühühanahi,’ mbi safi,” mehuamboyo.

¹⁸ Asu Maria Makdarahündi ai ho ahambo

süngururü-rundeimbi hoafi yopurühi yahoya, “Ro Adükari mbo hoeimarini,” asu Sisas hoafi yuweimbi hoafi ra hoafi mepuri.

Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi sowahi tüküme fiyu

(Matyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Ruk 24:36-49)

¹⁹ Sisasimbo süngururü-rundeimbi ai Sudambo yihimbo-rupurühi yomo wori ai nimarimondeimbi ra yipuri paru houmbo mamarimo. Ran yu asu Sisas ai Sande nimbambeahi tüküfi, ahamundi mbusümo manüngu. Ai yahuya, “Se ngüsüfo afurindu kündundi,” mehupuri. ²⁰ Ai yare hoafi yupurühi yu asu ahandi wati nari ngiri safini ra ahamumbo nafuimepuri. Asu ahambo süngururü-rundeimbi ai ahamundi Adükari ranahambo hoeirüwuri houmbo hihifi-hihifi memo. ²¹ Asu Sisas ai asükaiyu yahuya, “Se ngüsüfo afurindu kündundi. Wambo Ape ai koamarihendira makosahi yahurai-animbo asu ro sihamumbo koandi heheapurani ngomo,” mehu. ²² Ai raweyahüyu, ahamumbo sowanambo yafambenambo ahandi yafui ra foehepurühi yahuya, “Se Yifiafi Aboedi sowandümo. ²³ Asu se ngörü nendi-yafe hohoanimo moaruwai ranahambo amboawi mbisi mondani ana, God ai amboawi mbusümbui. Nga asu ngörü nendi-yafe moaruwai hohoanimo ranahambo se amboawi yaho hoafikoate-ayomo ana, asu God ai ngiri ranahambo amboawi mbüsu,” mehu.

Tomas ai Sisasimbo hoeimarini

24 Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi sowahi tüküfiyuwane, asu süngurürü-randeimbi mamî ai moai amurî ra-babîdimbo nîmaru. Nindou aiana Tomasîyu, nga asu ahandî ndürî ngorü ra Didimus-ani. 25 Ranîyomo bîdîfirî ai ahambo hoafîyomondowohü yahomoya, “Roana Nindou Adükarîmbo hoeimarîhuri,” mehomo.

Nga asu Tomas ai ahamumbo hoafîyupurühi yahuya, “Asu ro ahambo tikomaruründîmo ambe ra hoefekoate-ya, asu ahambo wandî warînambo ambe ranambe sündîfekoate-ya, asu yifîarînambo ngîrîsafînî wafusûmaründümo sündîfekoate-ayahî ana, ro ngîrî ranîmbo anîhondümbö-ndîheandî, nga wanî,” mehu.

26 Asükaiyo mamî wik ho hayamboyawane, ahambo süngururü-rundeimbi ai Tomas-babîdimbo worambeahî mamarîmo. Ai yipurî munğu papîru houmbo nîmarîmondane, asu Sisas ai ahamundî mbusümo tüküfi manüngu. Ranîyu ai yahuya, “Se ngusüfo afurîndu kündündî,” mehu. 27 Ranîyu asu Tomasîmbo hoafîyunduwohü yahuya, “Sîhafî warî batendî naha ndanîfihî sündowandüh-anîmbo, asu se wandî watîjari ra hoeiro. Asu se wandî ngîrîsafînî warî paro. Se ndanahambo yimbu hohoanîmo-ndamboyafî, nga anîhondümbö-ndowandî,” mehuamboyu.

28 Asu Tomas ai sîmborî ahambo yahuya, “Se wandî Adükarî asu wandî God-anafî,” mehuamboyu. 29 Asu Sisas ai hoafîyunduhü yahuya, “Se wambo hoeirowandîrî hawambo wamboanafî anîhondümbö-arowandîrî. Nga nindou ai wambo

hoeifendi+ri+koate-yehü an+hondümbö-ar+hindi+ri+
ana, ai hi+hifi-hi+hifi-mbeyeiamboane,” mehu.

*Son ai buk nda sürü papimarandi ahandi
nimindi*

³⁰ Sisas ai God sowahindi makusu ra
nafuimbohünda hepün+feimbi moatükun+
afindi ahambo süngururü-rundeimbi-yomondi
himboahü ratüpur+mayu ra ro moai buk
ndanambe munju sürü papir+handi. ³¹ Nga
ro ndani hoafi nda sürü papir+hamboanahi.
Ro sürü papimar+handi nda Sisas ai Krais-ani
asu God+ndi Nimor-ani ranimbo an+hondümbö-
m+r+hinda samboyahi sürü papimar+handi.
Nga asu se ranahambo an+hondümbö-ar+hindi
ana, asu aboedi yang+ri ni+ngombo hohoan+mo ra
ndahümündimboyei.

21

*Sisas ai süngururü-rundeimbi 7 ahamumbo
sowahi tüküme fiyu*

¹ Asükaiyu süngunambo Sisas ai ahambo
süngururü-rundeimbi sowahi Taiberias
kur+hoe puirühi ndahurai ndare tüküme fiyu.

² Saimon Pita, Tomas, ndüri ahandi ngorü
Didimus yahomo-rundeimbi+yu, Natanier
Ken+hündi Gariri hifi+hündi+yu, Sebedindi
nimori yimbuyafani, asu ngorü yimbu ahambo
sünguri-neandeimbi+yafani ai man+ngomo.

³ Raniyu asu Saimon Pita ai ahandi
horombod+di ratüpur+ asukai sem+ndimbo
hohoan+moyuhü yahuya, “Ro ana andür+nambo
kini wowar+imboanahi,” mehuamboemo. Asu

ai yahomoya, “Ro-amboani se-di-bo ngefo sefomboanefi,” mehomom. Rani-yomo ai homo houmbo, botambe mafareafundi. Nga rani nimb+nambo ai moai kin+ mam-amboani huruhoundi, nga wani. ⁴ Hapoadumbo siambe huf+ham+ndi for+for+yuambe, Sisas ai hoe ki+mi manunguambo asu ahambo sungururu-rundeimbi ai Sisas+ambeipoani mehomom. ⁵ Rani-yu ai ahamumbo hoaf+yupuruhi yahuya, “Wandafi mam+, se moai kin+ wak+rund+moyoa?” mehuamboemo. Asu ai simbori hoaf+yomonduhi yahomoya, “Wani,” mehomondamboyu.

⁶ Asu ai hoaf+yupuruhi yahuya, “Anduri ra naha se war+hondü warani bot rani+hunduni daboadundan-animbo, se kin+ bidifiri hoeindumboemo,” mehuamboemo. Asu ai anduri ra hoaf+mayu ranambe masafoarunda, kin+ af+ndi ranai andiri ra tukumefeyoa, him+nd+mbo sisam+nd+marundi. ⁷ Sisas ahambo sungururi-randeimbi wud+yafandeimbi-mayu ranai Pitambo yahuya, “Pita, nindou ranana Sisas-ani,” mehunduamboyu. Asu Saimon Pita ai ni+mai ahandi ng+s+hari hoeari yimund+hai mas+hendi ra huh+re hin+ng+re haya himoni pimayu. ⁸ Asu bidifiri ai botambe gudi sowana hafomo mburu, anduri ra kin+ kameihi hurundümo. Asu ai gudi rani fik+mi anguni safiyomopoani, nga 100 mitayo man+ngomo. ⁹ Gudikimi hifomo tukuyafu hoeirundane, asu hai ranai gudiwami horowohüyo ranambe kin+ mam+ huru asu bret mam+ yanguru marandi. ¹⁰ Rani-yu Sisas ai hoaf+yupuruhi yahuya, “Kin+ haponda wak+marundümo bidifiri ra

sowandümo sifomo,” mehuamboemo.

¹¹ Ranıyu asu Saimon Pita ai botambe kefuai nımarümbö, andürı ra gudiana hüramündı masüfu. Ranıyo asu andürı ranambe kinı afındı boagırı-boagırı 153 pütapımayo. Kinı ranai afındıyosı, nga asu andürı ranai moai kıkıfeyo. ¹² Ranıyu Sisas ai hoafıyupurühi yahuya, “Se sifomo, kinı sowasümo!” mehu. Nga asu moai nındou mamı ai ahambo düdurırühi, ‘Se dıdıyafı?’ yahundo. Nga ai munğambo Adükar-ani yahomo fıfırüwuri. ¹³ Ranıyu Sisas ai süfu kinı ra yimbureapurı mbura asu bret ranamboanı rasüngu-rasüngumareapurı. ¹⁴ Sisas ai honğambe-ahındı tüküfi hayamboyu, asu ahambo süngururü-rundeımbı-yomondı himboahü ngımımbö tükümeıyu.

Sisas ai Pitambo hoafımayundo

¹⁵ Ai sowasümondühi nımarımomboemo, Sisas ai Saimon Pitambo yahuya, “Saimon, Sonındı nımorı, awı se nındou ndanahamumbo ngasünowapurı hawambo, wambo se afındı hohoanımo-yafındırühi-yafındırı?” mehuamboyu. Asu Pita ai hoafıyundühi yahuya, “Yını, Adükari, se fıfırowandı, ro sıhambo aboedı hohoanımoayahanını,” mehuamboyu. Asu Sisas ai hoafıyunduhü yahuya, “Se wandı sipsip weihoandı ranaheimbo sesı manğındandürı ndandı,” mehu. ¹⁶ Asükaiyu yimbumbore hoafıyunduhü yahuya, “Saimon Sonındı nımorı, se wambo anıhondü hohoanımo-yafındırai wanıyo?” mehundowamboyu. Asu Saimon ai hoafıyunduhü yahuya, “Yını, Adükari, se

fifrowandi ro sɪhambo hohoani+mo-yahan+ni,” mehundowamboyu. Asu Sisas ai hoafi+yunduhü yahuya, “Se wandi sipsip weihoandi ranaheimbo sesi manɟuindandüri ndandi,” mehu. ¹⁷ Asükaiyu ɳɟim+mbore hoafi+yunduhü yahuya, “Saimon, Son+ndi nimori, se wambo hohoani+mo-yaf+nd+rüh+yafi?” mehuamboyu. Ran+amboyu asu Saimon Pita ai ɳɟusüfo af+ndi kümareandi Sisas ai ɳɟim+mbore hoafi+yuhü, “Se wambo hohoani+mo-yaf+nd+rüh+yafi,” mehu ran+ambo. Ran+amboyu ai Sisas+ambo yahuya, “Adükari, se munɟu moatükuni fifri+wamboanafi. Se fifrowandi ro sɪhambo hohoani+moyahan+ni,” mehundowamboyu. Asu Sisas ai hoafi+yunduhü yahuya, “Se wandi sipsip weihoandi ranaheimbo sesi manɟuindandüri ndandi. ¹⁸ Ro an+hondümboanahi hoafayahan+ni, se horombo hoarifi nimbafambeyafi ret sɪhafi hondü ra güdo hawa hifi se hombo yifir+mayafi rani-süɳgu yang+ri mahahabodifi. Nɟa süɳgunambo se boagir+yafambe ana, sɪhafi wat+ɳari ra ɳɟur+ndohoe fi hawa asu nindou ɳɟorü ai sɪhafi ret ra sɪhambo güdean+ni haya, se nahan+niyo hombo moei safani nindou ranai sɪhambo ndemündün+ni ɳɟumbui,” mehu. ¹⁹ Sisas rani hoafi yare hoafi+mayu ranahandi nim+ndi ra: Süɳgunambo Pita ai Sisas+ndi ratüpur+ni ratüpur+mayu ran+ambo God+ambo ndüri adükari segodomböhünda yif+ndümbui. Ai Pitambo hoafi+yunduhü yahuya, “Se wambo süɳgundandiri,” mehu.

Sisas+ambo süɳgurü+randeimbi ahandi

ngusüfoahündi

²⁰ Pita ai hihirifi hoeirirane, Sisas ahambo süngurüri-randeimbi ngusüfoahündi-mayu ai ahafandi süngu mahu. Nindou ranana horombo sowasümondühi nimarimombo Sisasindi hangifoani nimarumbo hoafiyuhi, “Adükari, nindou didai sishambo hürütümbi-yomondi warihümandeanini?” mehu, aiyu ahandi süngu mahu. ²¹ Pita ai hoeiriri haya, Sisasimbo yahuya, “Adükari, nindou nda nüngufimboyua?” mehuamboyu.

²² Asu Sisas ai hoafiyunduhü yahuya, “Ai nünguanı ro asükainda tüküfembo sahehea hohoanimoayahı ana, asu rani hohoanimo ra shafıyo? Se wambo süngundandiri!” mehu. ²³ Ranıyo asu yafui hoafi ra nindou munıu ahei mbusümo tüküfeyowohü yahoya: ‘Süngurüri-randeimbi ra ngiri yifındu,’ meho. Nga Sisas ai moai hoafıyu, ‘Ai ngiri yifındu’ yahumboypuanı. Nga ai yahuya, ‘Ai nünguanı ro asükainda tüküfembo sahehea hohoanımoyahı ana, asu rani hohoanimo ra shafıyo?’ mehu. ²⁴ Süngurüri-randeimbi ranai-ani ndanı hoafi nda sürü papımarandı. Asu ro rarihu fıfirihündi ahandi hoafi anıhond-ane.

Bidifirani hoafi

²⁵ Afındi moatükunı bidifiri Sisas ratüpurımayu ra engoro, nga moai munıu sürü papıyo. Nga asu nindou ai munıu moatükunı Sisas ratüpurımayu ra munıu hondü mamani randühi paparandı ana, asu buk ranambe sürü ra afındi safı papındımboe.

Asu ro hohoanimoayahĩ munḡuambo hifi ḡgiriĩ
simonḡorindo.

Godꞏndꞏ Hoafi
The New Testament in the Angor language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angor long Niugini

Copyright © 2001 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Angor

Contributor: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

c500d379-d0cf-5c22-9613-91d7bcc63af3